

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΜΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ

**Η μετάφραση της γαλλικής νομοθεσίας περί σωστικών ανασκαφών
(Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative &
partie réglementaire)**

**Τριαντάφυλλος Ζαχαράκης
Α.Μ. 201720208**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Κύριος επιβλέπων:
Μιχαήλ Πολίτης, Αναπλ. Καθηγητής, ΤΞΓΜΔ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο**

**Έτερα δύο μέλη της Τριμελούς Επιτροπής:
Ελένη Σελλά, Καθηγήτρια, ΤΤΣΣΑΣ, ΕΚΠΑ
Κατερίνα Παπαμάρκου, Μ.Α.**

Αθήνα 2019

Η μετάφραση της γαλλικής νομοθεσίας περί σωστικών ανασκαφών
(Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative & partie
réglementaire

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	4-5
Α΄ Μέρος: Μετάφραση νομικού κειμένου από τα γαλλικά στα ελληνικά (Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative & partie réglementaire)	6-74
Εισαγωγή	7-8
Ελληνική Μετάφραση	9-75
Β΄ Μέρος: Μεταφραστικός θεωρητικός σχολιασμός	76-96
Εισαγωγή	77
I. Η νομική γλώσσα ως ειδική γλώσσα	77-80
II. Νομική γλώσσα και μετάφραση	80-83
III. Η μεταφραστική προσέγγιση των Ε. Σελλά – Φ. Μπατσαλιά: γλωσσολογική ανάλυση της μεταφραστικής πράξης	83-96
Γ΄ Μέρος: Γλωσσάριο νομικών και αρχαιολογικών όρων	97-107
Εισαγωγή	98
Γαλλοελληνικό γλωσσάριο	98-103
Ελληνογαλλικό γλωσσάριο	103-108
Συμπεράσματα	109-110
Βιβλιογραφία	111-112
Παράρτημα	113-174
Πρωτότυπο κείμενο (Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative & partie réglementaire)	114-174

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας είναι η μετάφραση στην Ελληνική της γαλλικής νομοθεσίας περί σωστικών ανασκαφών (Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative & partie réglementaire) και η ανάδειξη των μεταφραστικών προβλημάτων που προκύπτουν σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας (μορφολογικό, συντακτικό, λεξιλογικό, σημασιολογικό, υφολογικό, πραγματολογικό) κατά τη μετάφραση νομικών κειμένων.

Έναυσμα για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε το μάθημα «Μετάφραση Νομικών Κειμένων», το οποίο παρακολούθησα στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Μετάφραση και Διερμηνεία» του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Το συγκεκριμένο μάθημα με έφερε σε επαφή με τις προκλήσεις της νομικής μετάφρασης τις οποίες επεδίωξα να αντιμετωπίσω με την παρούσα εργασία. Όσον αφορά την επιλογή του συγκεκριμένου νομικού κειμένου, αυτή οφείλεται στην ενασχόληση μου με τον τομέα της Ιστορίας και της Αρχαιολογίας ως απόφοιτος του οικείου Τμήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Επιπλέον, η γαλλική νομοθεσία περί σωστικών ανασκαφών αποτελεί ένα εμπειριστατωμένο νομοθετικό πλαίσιο η μετάφραση του οποίου μπορεί να ενδιαφέρει τόσο νομικούς όσο και αρχαιολόγους ή ειδικούς του κατασκευαστικού τομέα. Τέλος, το εν λόγω κείμενο αλλά και ο νομικός λόγος εν γένει παρουσιάζουν έντονο μεταφραστικό ενδιαφέρον λόγω των μεταφραστικών προβλημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει ο μεταφραστής και της πληθώρας των σχετικών μεταφραστικών τεχνικών που έχουν κατά καιρούς προταθεί.

Για τη μετάφραση του κειμένου ακολούθησα τις κατευθυντήριες γραμμές του μεταπτυχιακού προγράμματος και βασίστηκα σε συγκρίσιμα σώματα κειμένων, βάσεις δεδομένων και λεξικά τα οποία χρησιμοποίησα και κατά τη διάρκεια του προγράμματος (IATE, EUR-Lex, Legifrance, Glosbe). Το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο βασίστηκα για τη γλωσσολογική ανάλυση της μεταφραστικής πράξης προέρχεται από το ακόλουθο σύγγραμμα: Σελλά-Μάζη Ε. & Μπατσαλιά, Φ. (2010). Με βάση την παραπάνω προσέγγιση εξέτασα το πρόβλημα της ισοδυναμίας και ανέλυσα τις μετατοπίσεις στις οποίες προχώρησα σε όλα τα επίπεδα:

μορφοσυντακτικό, λεξιλογικό, σημασιολογικό, υφολογικό, πραγματολογικό. Για την περιγραφή των χαρακτηριστικών του νομικού λόγου και των τεχνικών μετάφρασης νομικών κειμένων βασίστηκα κυρίως στην προσέγγιση του J.C. Gémar (1995), ο οποίος αναλύει με λεπτομέρεια τις ιδιαιτερότητες της νομικής γλώσσας ως ειδικής γλώσσας και παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ μετάφρασης και νομικού λόγου.

Στο Α΄ Μέρος της εργασίας παρουσιάζεται η ελληνική μετάφραση της γαλλικής νομοθεσίας περί σωστικών ανασκαφών. Προηγείται σύντομη εισαγωγή η οποία αναλύει την έννοια της σωστικής ανασκαφής και προσεγγίζει συγκριτικά την ελληνική και τη γαλλική νομοθεσία. Στο Β΄ Μέρος παρουσιάζεται ο μεταφραστικός θεωρητικός σχολιασμός με βάση τις προσεγγίσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω. Αρχικά, αναλύονται τα χαρακτηριστικά της νομικής γλώσσας ως ειδικής γλώσσας και οι τεχνικές μετάφρασης των νομικών κειμένων και στη συνέχεια αναπτύσσεται ο μεταφραστικός σχολιασμός ανά επίπεδο γλώσσας με αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα από το πρωτότυπο κείμενο και το μετάφρασμα. Στο Γ΄ Μέρος έχουν συγκεντρωθεί οι νομικοί όροι και οι όροι της αρχαιολογίας που υπάρχουν στο πρωτότυπο κείμενο και στο μετάφρασμα. Οι όροι αυτοί παρουσιάζονται αρχικά σε γαλλοελληνικό γλωσσάριο και στη συνέχεια σε ελληνογαλλικό. Η εργασία συμπληρώνεται με την παρουσίαση των πορισμάτων της παρούσας έρευνας και της βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε. Τέλος, στο παράρτημα υπάρχει το πρωτότυπο γαλλικό κείμενο του προς μετάφραση νόμου.

Α΄ Μέρος:

**Μετάφραση νομικού κειμένου από τα γαλλικά στα ελληνικά
(Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie
législative & partie réglementaire)**

Εισαγωγή

Το προς μετάφραση νομικό κείμενο αποτελεί απόσπασμα του γαλλικού Κώδικα Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Code du Patrimoine¹). Συγκεκριμένα, πρόκειται για το πέμπτο βιβλίο του Κώδικα το οποίο αφορά τη σωστική αρχαιολογία (archéologie préventive). Το προς μετάφραση κείμενο περιλαμβάνει τόσο το νομοθετικό (partie législative) όσο και το κανονιστικό μέρος (partie réglementaire) της εν λόγω νομοθεσίας. Σύμφωνα με τη διάκριση που ισχύει στη γαλλική νομοθεσία, το νομοθετικό μέρος θέτει το γενικό πλαίσιο των διατάξεων, οι οποίες εξειδικεύονται και αποσαφηνίζονται περισσότερο στο κανονιστικό μέρος. Συνεπώς, το παραγόμενο μετάφρασμα συνδυάζοντας τα δύο αυτά μέρη αποτελεί μια συνολική παρουσίαση στην ελληνική γλώσσα της γαλλικής νομοθεσίας περί σωστικών ανασκαφών.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία (Νόμος 3028/2002 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτισμικής Κληρονομιάς», Άρθρο 37, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ 153/Α/28-6-2002), σωστική ανασκαφή είναι: *«η ανασκαφή για τη διάσωση μνημείου που αποκαλύπτεται κατά την εκτέλεση τεχνικού έργου, δημοσίου ή ιδιωτικού ή εξαιτίας φυσικού φαινομένου ή τυχαίου γεγονότος ή παράνομης ανασκαφικής ενέργειας»*. Ο αντίστοιχος γαλλικός ορισμός εστιάζει κυρίως σε περιπτώσεις εκτέλεσης δημόσιων ή ιδιωτικών έργων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η γαλλική νομοθεσία είναι κυρίως απόρροια της οικονομικής ανάπτυξης και των μεγάλων τεχνικών έργων από τη δεκαετία του 1960 και έπειτα (Α. Μανιάτης, *Πτυχές της γαλλικής πολιτιστικής και τεχνικής νομοθεσίας*, πρόσβαση 11 Μαΐου 2019). Η ανάγκη προστασίας από την καταστροφή των αρχαιολογικών καταλοίπων που ανακαλύπτονταν κατά τη διάρκεια των έργων οδήγησε σε διαδοχικές νομοθετικές προσπάθειες με τελευταία αυτή του 2001 από την οποία προέρχεται και το προς μετάφραση κείμενο και η οποία θέτει πλέον ένα σαφές πλαίσιο θεραπεύοντας την αοριστία των προηγούμενων προσπαθειών. Είναι χαρακτηριστικό άλλωστε ότι στη Γαλλία το 90% των αρχαιολογικών ανακαλύψεων εμπίπτει στη σωστική αρχαιολογία (Α. Μανιάτης, *Πτυχές της γαλλικής πολιτιστικής*

---

¹ “Code du Patrimoine”, Legifrance – Le service public de la diffusion du droit, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006074236&dateTexte=20190703> (πρόσβαση 10 Απριλίου 2019).

και τεχνικής νομοθεσίας, πρόσβαση 11 Μαΐου 2019). Αντίθετα, η σχετική ελληνική νομοθεσία είναι αρκετά παλαιότερη (ήδη από το 1932), όπως είναι φυσικό για μια χώρα με μεγάλο αρχαιολογικό πλούτο, όπως η Ελλάδα. Παρόλα αυτά, η ύπαρξη πληθώρας νομοθετικών ρυθμίσεων στις οποίες προστέθηκε και ο νόμος 3028/2002 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτισμικής Κληρονομιάς» καθιστά αναγκαία τη θεματική κωδικοποίησή τους (Πάντος, 2001: 9-10, 29). Αντίθετα, η αντίστοιχη γαλλική νομοθεσία είναι περισσότερο κωδικοποιημένη και λεπτομερέστερη ως προς τον τομέα της σωστικής αρχαιολογίας, αφού, όπως τονίστηκε, αποτελεί το βασικότερο τομέα αρχαιολογικής έρευνας στη Γαλλία και απαραίτητο βοήθημα για όποιον ενδιαφέρεται να πραγματοποιήσει έργα στο γαλλικό έδαφος.

Η χρησιμότητα της νομοθεσίας περί σωστικής αρχαιολογίας αποτελεί και τον βασικό λόγο για τον οποίο επιλέχθηκε το εν λόγω κείμενο ως αντικείμενο της μετάφρασης. Ο νόμος περί σωστικών ανασκαφών δεν αφορά μόνο τον ειδικό αρχαιολόγο ή νομικό, αλλά και οποιονδήποτε ασχολείται με τον τομέα των δημόσιων και ιδιωτικών έργων είτε αυτά εκτελούνται στην ξηρά είτε στη θάλασσα. Η ελληνική μετάφραση αποσκοπεί αρχικά να αποτελέσει βοήθημα για όποιον ενδιαφέρεται να ασχοληθεί με τον εν λόγω τομέα και σε ένα δεύτερο επίπεδο να χρησιμεύσει ως βάση για συγκριτική νομική προσέγγιση με την αντίστοιχη ελληνική νομοθεσία. Στην παρούσα εργασία, ωστόσο, το ενδιαφέρον είναι κυρίως μεταφραστικό (βλ. Β' Μέρος). Το μετάφρασμα εξετάζεται υπό το πρίσμα της Θεωρίας και Πράξης της Μετάφρασης. Σε κάθε περίπτωση όμως η συγκεκριμένη ελληνική μετάφραση μπορεί να έχει πολλούς αποδέκτες.

Ελληνική Μετάφραση

ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ V: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΡΟΣ II: ΣΩΣΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Νομοθετικό Μέρος

Κεφάλαιο 1^ο : Ορισμός

Άρθρο L. 521-1

Η σωστική αρχαιολογία, η οποία υπάγεται στις αρμοδιότητες του δημόσιου τομέα, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της αρχαιολογίας. Διέπεται από τις αρχές που εφαρμόζονται σε κάθε επιστημονική έρευνα. Σκοπός της είναι η διασφάλιση, στην ξηρά και το βυθό της θάλασσας, εντός ενδεδειγμένης προθεσμίας, της ανίχνευσης, διατήρησης ή προστασίας μέσω επιστημονικής έρευνας των στοιχείων της αρχαιολογικής κληρονομιάς που επηρεάζονται ή ενδέχεται να επηρεαστούν από δημόσια ή ιδιωτικά έργα τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη. Επίσης, σκοπός της είναι η ερμηνεία και διάδοση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

Κεφάλαιο 2: Κατανομή αρμοδιοτήτων

Κράτος και τοπική αυτοδιοίκηση

Τμήμα 1: Ρόλος του κράτους

Άρθρο L. 522-1

Το κράτος διασφαλίζει το συγκερασμό των αντίστοιχων απαιτήσεων της επιστημονικής έρευνας, της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Εξασφαλίζει τη συνοχή και την καλή λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας σωστικής αρχαιολογίας όσον αφορά την επιστημονική της διάσταση, καθώς και την

οικονομική και δημοσιονομική της διάσταση στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο L. 523-8-1.

Ασκή την επιστημονική εποπτεία των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας και ως εκ τούτου:

1° Καθορίζει τα μέτρα που αποσκοπούν στην ανίχνευση, διατήρηση ή προστασία μέσω επιστημονικής έρευνας της αρχαιολογικής κληρονομιάς·

2° Ορίζει τον επιστημονικό υπεύθυνο των εργασιών·

3° Εξασφαλίζει τον επιστημονικό και τεχνικό έλεγχο και αξιολογεί αυτές τις εργασίες·

4° Είναι ο αποδέκτης του συνόλου των επιστημονικών δεδομένων που αφορούν τις εργασίες.

Άρθρο L. 522-2

Το κράτος αιτιολογεί τις εντολές που αφορούν τους διαγνωστικούς ελέγχους και τις ανασκαφικές εργασίες σωστικής αρχαιολογίας. Οι εντολές διεξαγωγής διαγνωστικών ελέγχων εκδίδονται εντός ενός μηνός από την παραλαβή του φακέλου. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται σε δύο μήνες, όταν τα έργα ανάπτυξης και οι προβλεπόμενες εργασίες υπόκεινται σε μελέτη επιπτώσεων κατ'εφαρμογή του Περιβαλλοντικού Κώδικα. Οι εντολές διεξαγωγής ανασκαφών εκδίδονται εντός τριών μηνών από τη λήψη της έκθεσης διαγνωστικού ελέγχου. Σε περίπτωση μη έκδοσης εντολής εντός των προθεσμιών, το κράτος θεωρείται ότι παραιτήθηκε από την έκδοσή της.

Άρθρο L. 522-3

Οι εντολές του κράτους μπορούν να εφαρμοστούν σε εργασίες που δεν υπόκεινται στο τέλος που προβλέπεται στο άρθρο L. 524-2.

Όταν το ενδιαφέρον των αρχαιολογικών καταλοίπων επιβάλλει τη διατήρησή τους, η διοικητική αρχή γνωστοποιεί στον ιδιοκτήτη την απόφαση χαρακτηρισμού του συνόλου ή μέρους του οικοπέδου βάσει των όρων που προβλέπονται από τις διατάξεις που αφορούν τα ιστορικά μνημεία.

Άρθρο L. 522-4

Εκτός των αρχαιολογικών ζωνών, οι οποίες ορίζονται κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 522-5, τα άτομα που σκοπεύουν να πραγματοποιήσουν έργα ανάπτυξης ή άλλες εργασίες μπορούν να απευθυνθούν στο κράτος προκειμένου να εξετάσει εάν το σχέδιό τους απαιτεί έκδοση εντολής αρχαιολογικού διαγνωστικού ελέγχου. Ελλείψει απάντησης εντός δύο μηνών ή σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, θεωρείται ότι το κράτος παραιτείται για περίοδο πέντε ετών από την έκδοση εντολής διαγνωστικού ελέγχου, εκτός εάν υπάρξει ουσιαστική τροποποίηση του σχεδίου ή των αρχαιολογικών πληροφοριών του κράτους εντός των ορίων του δήμου.

Εάν το κράτος κρίνει αναγκαίο τον διαγνωστικό έλεγχο, ο κύριος του έργου μπορεί να ζητήσει την προβλεπόμενη πραγματοποίησή του από τον δημόσιο φορέα που θεσπίζεται με βάση το άρθρο L. 523-1 ή από τοπική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή, επιβαρύνεται με το τέλος που προβλέπεται στο άρθρο L. 524-2.

Άρθρο L. 522-5

Με τη βοήθεια των δημόσιων φορέων που δραστηριοποιούνται στις αρχαιολογικές έρευνες και των τοπικών αρχών, το κράτος καταρτίζει και ενημερώνει τον εθνικό αρχαιολογικό χάρτη. Αυτός ο χάρτης συγκεντρώνει και ταξινομεί τα διαθέσιμα αρχαιολογικά δεδομένα για ολόκληρη την εθνική επικράτεια.

Στο πλαίσιο κατάρτισης του αρχαιολογικού χάρτη, το κράτος μπορεί να ορίσει ζώνες στις οποίες τα έργα ανάπτυξης που επηρεάζουν το υπέδαφος απαιτούν αρχαιολογικές εντολές πριν από την υλοποίησή τους.

Άρθρο L. 522-6

Οι αρχές που είναι αρμόδιες για την έκδοση αδειών εκτέλεσης έργων κοινοποιούν αποσπάσματα από τον εθνικό αρχαιολογικό χάρτη. Μπορούν να κοινοποιούν τα αποσπάσματα αυτά σε κάθε πρόσωπο που υποβάλλει σχετική αίτηση. Οι όροι κοινοποίησης των εν λόγω αποσπασμάτων καθώς και οι τρόποι κοινοποίησης του αρχαιολογικού χάρτη από το κράτος σε κάθε πρόσωπο που υποβάλλει σχετική αίτηση καθορίζονται από διάταγμα, με την επιφύλαξη των απαιτήσεων που σχετίζονται με τη διατήρηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς.

Τμήμα 2: Ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

Άρθρο L. 522-7

Οι αρχαιολογικές υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης οργανώνονται και χρηματοδοτούνται από αυτή.

Οι υπηρεσίες αυτές υπόκεινται στον επιστημονικό και τεχνικό έλεγχο του κράτους.

Οι υπηρεσίες αυτές συμβάλλουν στην επιστημονική διαχείριση των αρχαιολογικών εργασιών που πραγματοποιούν και στη διάδοση των αποτελεσμάτων τους και μπορούν να συμμετέχουν στην επιστημονική διαχείριση των αρχαιολογικών εργασιών οι οποίες διεξάγονται εντός των διοικητικών ορίων του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης στην οποία ανήκουν.

Άρθρο L. 522-8

Προκειμένου να μπορούν να διεξάγουν εργασίες διαγνωστικού ελέγχου και ανασκαφών σωστικής αρχαιολογίας, σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπονται στα άρθρα L. 523-4, L. 523-5 και L. 523-7 έως L. 523-10, οι υπηρεσίες που αναφέρονται στο άρθρο L. 522-7 πρέπει να έχουν προηγουμένως εξουσιοδοτηθεί.

Η εξουσιοδότηση χορηγείται κατόπιν αίτησης του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης στην οποία ανήκει η υπηρεσία, κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών, με απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Έρευνας. Εκδίδεται με βάση φάκελο που καθορίζει την επιστημονική και τεχνική επάρκεια της υπηρεσίας και τη διοικητική της οργάνωση. Αυτός ο φάκελος περιλαμβάνει σχέδιο σύμβασης με το κράτος, το οποίο καθορίζει τους όρους της συμμετοχής του στην επιστημονική διαχείριση των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας. Η σύμβαση αυτή μπορεί να αφορά και άλλα θέματα, εφόσον συμφωνούν και τα δύο μέρη.

Η εξουσιοδότηση ισχύει εντός των διοικητικών ορίων της περιφέρειας στην οποία υπάγεται ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης ή η ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης που υποβάλλει το αίτημα. Επιτρέπει τη διεξαγωγή διαγνωστικών ελέγχων με βάση τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο L. 523-4. Η εξουσιοδότηση επιτρέπει τη διεξαγωγή ανασκαφικών εργασιών, το εύρος εκτέλεσης

των οποίων περιορίζεται εντός των διοικητικών ορίων της περιφέρειας στην οποία υπάγεται ο οργανισμός ή η ένωση. Σε άλλες περιπτώσεις, εκπρόσωπος του κράτους μπορεί να δώσει άδεια στον οργανισμό ή στην ένωση να διεξάγει το σύνολο ή μέρος της ανασκαφής εκτός των διοικητικών ορίων της περιφέρειας.

Η εξουσιοδότηση μπορεί να απορριφθεί, να ανασταλεί ή να ανακληθεί με αιτιολογημένη απόφαση, κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών.

Η εξουσιοδοτημένη υπηρεσία υποβάλλει ανά πενταετία στον Υπουργό Πολιτισμού επιστημονική, τεχνική και οικονομική έκθεση της δραστηριότητάς της στον τομέα της σωστικής αρχαιολογίας.

Κεφάλαιο 3: Εκτέλεση εργασιών σωστικής αρχαιολογίας.

Άρθρο L. 523-1

Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων που προβλέπονται στο άρθρο L. 523-4, οι διαγνωστικοί έλεγχοι σωστικής αρχαιολογίας ανατίθενται σε εθνικό δημόσιο φορέα διοικητικού χαρακτήρα, ο οποίος τις εκτελεί σύμφωνα με τις εκδοθείσες αποφάσεις και τις επιβαλλόμενες από το κράτος εντολές και υπό τον έλεγχο των εκπροσώπων του, κατ'εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος τόμου.

Ο δημόσιος φορέας διεξάγει ανασκαφές σωστικής αρχαιολογίας σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται στα άρθρα L. 523-8 έως L. 523-10.

Ο δημόσιος φορέας εξασφαλίζει την επιστημονική διαχείριση των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας και τη διάδοση των αποτελεσμάτων τους. Συμβάλλει στη διδασκαλία, την πολιτιστική διάδοση και την αξιοποίηση της αρχαιολογίας.

Για την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο δημόσιος φορέας μπορεί να συνεργαστεί, κατόπιν σύμβασης, με άλλα νομικά πρόσωπα που διαθέτουν υπηρεσίες αρχαιολογικής έρευνας.

Άρθρο L. 523-2

Ο δημόσιος φορέας που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1 διοικείται από διοικητικό συμβούλιο. Ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου διορίζεται με διάταγμα.

Το διοικητικό συμβούλιο περιλαμβάνει, εκτός από τον πρόεδρό του, εκπροσώπους του κράτους, ειδικευμένα άτομα, εκπροσώπους δημόσιων ιδρυμάτων και οργανισμών ερευνητικών και ανώτατης εκπαίδευσης στον τομέα της αρχαιολογικής έρευνας, εκπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς των οποίων η δραστηριότητα επηρεάζεται από τη σωστική αρχαιολογία ή εργάζονται σε αυτόν τον τομέα, καθώς και εκλεγμένους εκπρόσωπους του προσωπικού. Οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας του δημόσιου φορέα, καθώς και η σύνθεση του διοικητικού του συμβουλίου καθορίζονται με διάταγμα.

Το διοικητικό συμβούλιο επικουρείται από ένα επιστημονικό συμβούλιο.

Άρθρο L. 523-3

Οι μόνιμες θέσεις εργασίας του δημόσιου φορέα καλύπτονται από συμβασιούχους υπαλλήλους. Το καθεστώς του προσωπικού του δημόσιου φορέα διέπεται από το διάταγμα του Συμβουλίου της Επικρατείας που εκδόθηκε κατ'εφαρμογή του άρθρου 7 του υπ'αριθμόν 84-16 νόμου της 11ης Ιανουαρίου 1984, το οποίο προβλέπει καταστατικές διατάξεις σχετικά με τη δημόσια διοίκηση του κράτους, και από ειδικό διάταγμα.

Η περιουσία, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της ένωσης με την επωνυμία «Ένωση Εθνικών Αρχαιολογικών Ανασκαφών» ανήκουν στον δημόσιο φορέα βάσει όρων οι οποίοι καθορίζονται με διάταγμα.

Άρθρο L. 523-4

Οι αρχαιολογικές υπηρεσίες που εξαρτώνται από τον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης ή την ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης καθορίζουν, κατόπιν απόφασης του συμβουλευτικού οργάνου του οργανισμού ή της ένωσης και σύμφωνα με τους ίδιους όρους με τον δημόσιο φορέα, τους διαγνωστικούς ελέγχους σωστικής αρχαιολογίας που σχετίζονται:

α) Με μία επιχείρηση έργων ανάπτυξης ή άλλων εργασιών η οποία πραγματοποιείται εντός των διοικητικών ορίων του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης ή η ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης κοινοποιεί στον

εκπρόσωπο του κράτους της περιφέρειας την απόφασή του σχετικά με την εκτέλεση του διαγνωστικού ελέγχου εντός δεκατεσσάρων ημερών από τη λήψη της κοινοποίησης του διαγνωστικού ελέγχου·

β) Για μια ελάχιστη περίοδο τριών ετών, με το σύνολο των επιχειρήσεων των έργων ανάπτυξης ή των άλλων εργασιών που εκτελούνται εντός των διοικητικών ορίων του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης.

Κατόπιν σχετικής απόφασης του συμβουλευτικού οργάνου, ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης ή η ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία διαθέτει αρχαιολογική υπηρεσία, μπορεί να προβεί στην εκτέλεση των επιχειρήσεων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο εντός των διοικητικών ορίων του/της, ακόμη και αν αυτά εμπίπτουν στη δικαιοδοσία άλλου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, ο οποίος διαθέτει και αυτός αρχαιολογική υπηρεσία.

Όταν μια επιχείρηση διαγνωστικού ελέγχου, για την οποία ο οργανισμός ή η ένωση έχει υποβάλει αίτηση, εμπίπτει εν μέρει στα διοικητικά του/της όρια, ο εκπρόσωπος του κράτους μπορεί να του/της αναθέσει την ευθύνη για το σύνολο της επιχείρησης.

Κατ'εφαρμογή των άρθρων L. 2122-22, L. 3211-2 ή L. 4221-5 του Γενικού Κώδικα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι αποφάσεις σχετικά με την εκτέλεση διαγνωστικών ελέγχων σωστικής αρχαιολογίας μπορούν να ανατεθούν από το συμβουλευτικό όργανο του οργανισμού ή της ένωσης του στο εκτελεστικό όργανο.

Άρθρο L. 523-5

Η πραγματοποίηση, από τοπική αρχαιολογική υπηρεσία, διαγνωστικού ελέγχου, η οποία επιβάλλεται λόγω έργων που πραγματοποιούνται για λογαριασμό άλλου οργανισμού ή άλλης ένωσης ή του κράτους υπόκειται σε συμφωνία με αυτόν τον οργανισμό, αυτή την ένωση ή το κράτος.

Άρθρο L. 523-6

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να προσλαμβάνουν, για τις ανάγκες των αρχαιολογικών υπηρεσιών τους, ως μη μονίμους υπαλλήλους, τους υπαλλήλους του δημόσιου φορέα, που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1, οι οποίοι απασχολούνται με σύμβαση αορίστου χρόνου. Οι υπάλληλοι που προσλαμβάνονται

κατ'αυτόν τον τρόπο διατηρούν, κατόπιν αιτήσεώς τους, το πλεονέκτημα των διατάξεων της προηγούμενης σύμβασής τους σχετικά με την αόριστη διάρκειά της, την αμοιβή και το καθεστώς επικουρικής σύνταξης και πρόνοιας. Επιπλέον, διατηρούν το πλεονέκτημα των διατάξεων της προηγούμενης σύμβασής τους, οι οποίες δεν παρεκκλίνουν από τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις που ισχύουν για τους μη μόνιμους υπαλλήλους της τοπικής δημόσιας διοίκησης.

Άρθρο L. 523-7

Η σύμβαση, η οποία συνάπτεται μεταξύ του προσώπου που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα και του δημόσιου φορέα ή του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, από την οποία εξαρτάται η τοπική αρχαιολογική υπηρεσία που είναι επιφορτισμένη με τον καθορισμό του διαγνωστικού ελέγχου σωστικής αρχαιολογίας, ορίζει τις προθεσμίες πραγματοποίησης των διαγνωστικών ελέγχων και τους όρους πρόσβασης στο οικόπεδο, προμήθειας υλικών, εξοπλισμού και των απαραίτητων μέσων για την πραγματοποίηση των διαγνωστικών ελέγχων. Οι προθεσμίες αρχίζουν από τη στιγμή που το οικόπεδο παραδίδεται σε συνθήκες οι οποίες επιτρέπουν την πραγματοποίηση αρχαιολογικών εργασιών. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του τρίτου εδαφίου, οι οποίες ισχύουν σε περίπτωση παρέλευσης της προθεσμίας, για την οποία οφείλεται ο φορέας ανασκαφής, η σύμβαση ορίζει τις συνέπειες που έχει για τα μέρη η παρέλευση των προθεσμιών.

Εάν δεν υπάρξει συμφωνία μεταξύ των μερών σχετικά με τις λεπτομέρειες σύναψης της σύμβασης, οι προθεσμίες αυτές καθορίζονται, κατόπιν αιτήσεως του πλέον επιμελούς μέρους, από το κράτος. Σε αυτή την περίπτωση, όταν το κράτος δεν έχει αποφανθεί εντός της προθεσμίας που ορίζεται βάσει κανονιστικής πράξης, η έκδοση εντολής θεωρείται άκυρη.

Όταν, λόγω υπαιτιότητας του φορέα ανασκαφής, ο διαγνωστικός έλεγχος δεν έχει ολοκληρωθεί εντός της προθεσμίας που ορίζεται από τη σύμβαση, η έκδοση εντολής διαγνωστικού ελέγχου, μετά τη λήξη της προθεσμίας που ορίζεται βάσει κανονιστικής πράξης, θεωρείται άκυρη.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι διατάξεις των άρθρων L. 531-14 έως L. 531-16 ισχύουν για τις ανακαλύψεις οι οποίες πραγματοποιούνται στο οικόπεδο των εργασιών. Τα

μέτρα που είναι αναγκαία για τη διατήρηση ή την προστασία τους καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τμήματος του κώδικα.

Τα συμπεράσματα του διαγνωστικού ελέγχου διαβιβάζονται στο πρόσωπο που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα και στον ιδιοκτήτη του οικοπέδου.

Άρθρο L. 523-8

Το κράτος διασφαλίζει την επιστημονική εποπτεία των ανασκαφικών εργασιών σωστικής αρχαιολογίας οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο L. 522-1. Η πραγματοποίησή τους είναι ευθύνη του προσώπου που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα για τα οποία εκδόθηκε εντολή. Το πρόσωπο αυτό, απευθύνεται, για την υλοποίηση των χερσαίων ή ενάλιων ανασκαφικών εργασιών, είτε στον δημόσιο φορέα που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1, είτε στην τοπική αρχαιολογική υπηρεσία, είτε σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εφόσον η επιστημονική του επάρκεια είναι εγγυημένη βάσει έγκρισης του κράτους. Όταν το πρόσωπο που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα είναι πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ο φορέας ανασκαφής δεν μπορεί να ελέγχεται, άμεσα ή έμμεσα, ούτε από αυτό το πρόσωπο ούτε από οποιονδήποτε από τους μετόχους του. Σε περίπτωση οικοπεδοποίησης ή ζώνης συντονισμένης ανάπτυξης, το πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εκτελεί ή αναθέτει την εκτέλεση του σχεδίου ανάπτυξης αναλαμβάνει τις ανασκαφικές εργασίες για το σύνολο του σχεδίου ανάπτυξης.

Άρθρο L. 523-8-1

Η έγκριση για την πραγματοποίηση των ανασκαφών οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο L. 523-8 εκδίδεται από το κράτος για πέντε έτη, κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών, με βάση φάκελο που καθορίζει την επιστημονική, τεχνική και οικονομική επάρκεια, καθώς και τη διοικητική οργάνωση του αιτούντος και τη συμμόρφωσή του με τις κοινωνικές, οικονομικές και λογιστικές απαιτήσεις.

Η έγκριση μπορεί να απορριφθεί, να ανασταλεί ή να ανακληθεί με αιτιολογημένη απόφαση, κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών.

Το πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί έγκριση υποβάλλει κάθε χρόνο στην αρμόδια αρχή του κράτους επιστημονική, διοικητική, κοινωνική, τεχνική και οικονομική έκθεση της δραστηριότητάς του στον τομέα της σωστικής αρχαιολογίας.

Άρθρο L. 523-8-2

Οι εγκεκριμένοι φορείς που ορίζονται στο άρθρο L. 523-8 μπορούν να συμβάλλουν στην επιστημονική διαχείριση των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας που πραγματοποιούν και στη διάδοση των αποτελεσμάτων τους.

Άρθρο L. 523-9

I. – Όταν οι εντολές ανασκαφών κοινοποιούνται στο πρόσωπο που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα, το πρόσωπο αυτό ζητά προσφορές από έναν ή περισσότερους φορείς ανασκαφών οι οποίοι αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου L. 523-8. Οι εντολές ανασκαφών συνοδεύονται από φάκελο επιστημονικών προδιαγραφών, των οποίων το περιεχόμενο καθορίζεται βάσει κανονιστικής πράξης.

Ο κατάλογος των στοιχείων που συγκροτούν τις προσφορές οι οποίες αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. Περιλαμβάνει το επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης, τους όρους εφαρμογής του και την προτεινόμενη τιμή. Το επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης καθορίζει τους όρους της προβλεπόμενης αρχαιολογικής επιχείρησης, τις μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται, καθώς και τους προβλεπόμενους ανθρώπινους και υλικούς πόρους.

Πριν από την επιλογή του φορέα ανασκαφής από το πρόσωπο που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα, το πρόσωπο αυτό υποβάλλει στο κράτος το σύνολο των προσφορών οι οποίες είναι αποδεκτές για διαβούλευση. Το κράτος προβαίνει σε εξακρίβωση της συμμόρφωσής τους με τις εντολές των ανασκαφών, οι οποίες εκδίδονται κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 522-2, αξιολογεί το επιστημονικό μέρος και διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ των σχεδίων και των πόρων που προβλέπονται από τον φορέα ανασκαφής.

II. – Η σύμβαση, η οποία συνάπτεται μεταξύ του προσώπου που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα και του φορέα ανασκαφής που είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή των ανασκαφών, αναφέρει την τιμή και τους απαραίτητους τεχνικούς και

ανθρώπινους πόρους και καθορίζει τις προθεσμίες διεξαγωγής αυτών των ανασκαφών, καθώς και την αποζημίωση σε περίπτωση παρέλευσης αυτών των προθεσμιών. Το επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της σύμβασης. Η εφαρμογή της σύμβασης εξαρτάται από την έκδοση της άδειας ανασκαφής από το κράτος.

Ο φορέας ανασκαφής εκτελεί τις ανασκαφές σύμφωνα με τις ειλημμένες αποφάσεις και τις εντολές που επιβάλλονται από το κράτος και υπό την επίβλεψη των εκπροσώπων του, κατ'εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος τμήματος του κώδικα.

Το κράτος διασφαλίζει ότι, μέχρι την υποβολή της έκθεσης ανασκαφών, οι συνθήκες εργασίας του επιστημονικού υπεύθυνου των εργασιών είναι συμβατές με την εκτέλεση της επιχείρησης.

Η παροχή υπηρεσιών που αποτελεί αντικείμενο της σύμβασης εκτελείται υπό την εποπτεία του επιστημονικού προσωπικού, οι ικανότητες του οποίου δικαιολογούν την έγκριση του φορέα ανασκαφής. Η πρόσληψη υπερεργολάβου για την εκτέλεση των επιστημονικών υπηρεσιών αποτελεί αντικείμενο δήλωσης προς το κράτος, η οποία προηγείται της δέσμευσής του.

Όταν, λόγω υπαιτιότητας του φορέα ανασκαφής και με την επιφύλαξη των διατάξεων που προβλέπονται από τη σύμβαση, οι εργασίες που απαιτούνται για τις αρχαιολογικές επιχειρήσεις δεν πραγματοποιηθούν εντός έξι μηνών από την έκδοση της άδειας, η οποία αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, το κράτος αποσύρει την άδεια. Η απόσυρση αυτή ισοδυναμεί με παραίτηση από την εφαρμογή των εντολών οι οποίες εκδίδονται κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 522-2.

Όταν, λόγω υπαιτιότητας του φορέα ανασκαφής, οι εργασίες στο οικόπεδο, οι οποίες είναι απαραίτητες για τις αρχαιολογικές επιχειρήσεις, δεν ολοκληρωθούν εντός δώδεκα μηνών από την έκδοση της άδειας που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, προθεσμία η οποία μπορεί να παραταθεί μία φορά για δεκαοκτώ μήνες με αιτιολογημένη απόφαση της διοικητικής αρχής, η οποία λαμβάνεται κατόπιν γνωμοδότησης της τοπικής επιτροπής αρχαιολογικών ερευνών, το κράτος αποσύρει την άδεια. Οι εντολές που εκδίδονται κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 522-2 θεωρούνται άκυρες.

Τα άρθρα L. 531-14 και L. 531-15 ισχύουν για τις ανακαλύψεις οι οποίες πραγματοποιούνται στο οικόπεδο των εργασιών.

Τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη διατήρηση ή την προστασία τους καθορίζονται με βάση το παρόν τμήμα του κώδικα.

Άρθρο L. 523-10

Όταν κανένας άλλος φορέας ανασκαφής δεν έχει υποβάλει υποψηφιότητα ή δεν πληροί τις προϋποθέσεις εκτέλεσης των ανασκαφών, ο δημόσιος φορέας, ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1, οφείλει να προβεί σε ανασκαφές κατόπιν αίτησης του προσώπου που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των μερών σχετικά με τους όρους εκτέλεσης ή τη χρηματοδότηση των ανασκαφών, η διαφορά ρυθμίζεται σύμφωνα με διαδικασία διαιτησίας, η οποία οργανώνεται με διάταγμα κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Όταν ο δημόσιος φορέας δεν έχει ξεκινήσει τις εργασίες, οι οποίες απαιτούνται για τις αρχαιολογικές επιχειρήσεις, εντός έξι μηνών από την έκδοση της άδειας ανασκαφών από το κράτος ή δεν τις έχει ολοκληρώσει εντός δεκαοκτώ μηνών από την έκδοση της ίδιας αυτής άδειας, προθεσμία που μπορεί να παραταθεί μία φορά με αιτιολογημένη απόφαση της διοικητικής αρχής, οι εντολές που εκδίδονται κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 522-2 θεωρούνται άκυρες.

Τα άρθρα L. 531-14 και L. 531-15 ισχύουν για τις ανακαλύψεις οι οποίες έγιναν στο οικόπεδο των εργασιών. Τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη διατήρηση ή την προστασία τους καθορίζονται με βάση το παρόν τμήμα του κώδικα.

Άρθρο L. 523-11

Οι όροι της επιστημονικής διαχείρισης των αποτελεσμάτων των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας ορίζονται με διάταγμα, κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Όταν οι εργασίες σωστικής αρχαιολογίας εκτελούνται από φορέα ανασκαφής διαφορετικό από τον δημόσιο φορέα που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1, ο εν λόγω φορέας ανασκαφής υποχρεούται να παράσχει στο κράτος και στον δημόσιο φορέα αντίγραφο της επιχειρησιακής έκθεσης. Όταν οι εργασίες σωστικής αρχαιολογίας διεξάγονται εντός των διοικητικών ορίων οργανισμού τοπικής

αυτοδιοίκησης ο οποίος διαθέτει αρχαιολογική υπηρεσία, το κράτος παρέχει στον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, στον οποίο υπάγεται η υπηρεσία, αντίγραφο της επιχειρησιακής έκθεσης. Ο συντάκτης της έκθεσης δεν μπορεί να αρνηθεί τη χρησιμοποίησή της από το κράτος, από τον δημόσιο φορέα, από τα νομικά πρόσωπα που διαθέτουν υπηρεσίες αρχαιολογικής έρευνας με τις οποίες συνδέεται ο δημόσιος φορέας, κατ'εφαρμογή του τέταρτου εδαφίου του άρθρου L. 523-1, ή από ερευνητικούς οργανισμούς και ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης ή από τις υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο L. 522-8 και από οποιονδήποτε άλλο εξουσιοδοτημένο φορέα ανασκαφής που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-8, για λόγους επιστημονικής μελέτης και διάδοσης, αποκλείοντας κάθε εμπορική χρήση. Η εν λόγω επιχειρησιακή έκθεση μπορεί να κοινοποιηθεί με βάση τους κανόνες που ισχύουν για τα διοικητικά έγγραφα.

Άρθρο L. 523-12

Σε περίπτωση παύσης της δραστηριότητας του φορέα ανασκαφής ή ανάκλησης της έγκρισης ή της εξουσιοδότησης του, η συνέχιση των αρχαιολογικών εργασιών που έμειναν ημιτελείς ανατίθεται στον δημόσιο φορέα ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1. Ο φορέας αυτός εκπονεί επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης το οποίο υποβάλλεται προς επικύρωση στο κράτος. Η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ του προσώπου που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα και του δημόσιου φορέα που αναφέρεται στο ίδιο άρθρο L. 523-1 καθορίζει την τιμή και τις προθεσμίες εκτέλεσης της επιχείρησης. Εάν δεν υπάρξει συμφωνία μεταξύ των μερών σχετικά με την τιμή ή τις προθεσμίες διεξαγωγής των ανασκαφών, η τιμή ή οι προθεσμίες καθορίζονται από το κράτος, κατόπιν αιτήσεως του πλέον επιμελούς μέρους.

Τα αρχαιολογικά αντικείμενα που ανακαλύπτονται και η επιστημονική τεκμηρίωση παραδίδονται στο κράτος, το οποίο τα εμπιστεύεται στον δημόσιο φορέα που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1, προκειμένου να ολοκληρώσει την επιστημονική μελέτη.

Κεφάλαιο 4: Χρηματοδότηση της σωστικής αρχαιολογίας.

Άρθρο L. 524-1

Η χρηματοδότηση του δημόσιου φορέα που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1 εξασφαλίζεται κυρίως:

- α) (Καταργήθηκε)
- β) Από επιχορηγήσεις του κράτους ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου·
- γ) Από την αποζημίωση που λαμβάνει ως αντάλλαγμα για τις ανασκαφικές εργασίες που πραγματοποιεί.

Άρθρο L. 524-2

Προβλέπεται τέλος σωστικής αρχαιολογίας, το οποίο καταβάλλεται από τα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων και των συνιδιοκτητών, που σκοπεύουν να εκτελέσουν έργα τα οποία επηρεάζουν το υπέδαφος και:

- α) Υπόκεινται σε άδεια ή προηγούμενη δήλωση κατ'εφαρμογή του Κώδικα Πολεοδομίας·
- β) Απαιτούν μελέτη επιπτώσεων κατ'εφαρμογή του Περιβαλλοντικού Κώδικα·
- γ) Υπόκεινται, στην περίπτωση άλλων εργασιών εκσκαφής, σε προηγούμενη διοικητική δήλωση, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από διάταγμα, κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στην περίπτωση τμηματικής εκτέλεσης, η επιφάνεια του οικοπέδου που πρέπει να διατηρηθεί είναι αυτή του γενικού προγράμματος έργων.

Άρθρο L. 524-3

Εξαιρούνται από το τέλος σωστικής αρχαιολογίας:

- 1° Έργα, τα οποία αναφέρονται στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-2, και οικοδομές ή έργα ανάπτυξης που αναφέρονται στις παραγράφους 1 έως 3 και 7 έως 9 του άρθρου L. 331-7 του Κώδικα Πολεοδομίας·
- 2° Έργα, τα οποία αναφέρονται στα εδάφια β και γ του άρθρου L. 524-2 του παρόντος κώδικα, εκσκαφές που απαιτούνται για την εκτέλεση γεωργικών, δασοκομικών εργασιών ή για την πρόληψη φυσικών κινδύνων·

3° Έργα, τα οποία αναφέρονται στα εδάφια α έως γ του άρθρου L. 524-2, και έργα ανάπτυξης που σχετίζονται με την εγκατάσταση και τη διαχείριση υποβρυχίων καλωδίων μεταφοράς πληροφοριών.

Άρθρο L. 524-4

Η αιτία καταβολής του τέλους σωστικής αρχαιολογίας είναι, συμπεριλαμβανομένου του τέλους για τα έργα ανάπτυξης τα οποία λαμβάνουν χώρα στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο, σε απόσταση έως ένα μίλι που υπολογίζεται από την κατώτερη σήμανση της στάθμης της θάλασσας:

α) Για έργα που υπόκεινται σε άδεια ή προηγούμενη δήλωση κατ'εφαρμογή του Κώδικα Πολεοδομίας, η έκδοση άδειας δόμησης ή έργων ανάπτυξης, η έκδοση τροποποιητικής άδειας, η χορήγηση σιωπηρής άδειας δόμησης ή έργων ανάπτυξης, η απόφαση περί μη διατύπωσης αντιρρήσεων στην προηγούμενη δήλωση ή, στην περίπτωση δόμησης χωρίς άδεια ή παράβασης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την άδεια δόμησης ή έργων ανάπτυξης, η αναφορά παράβασης·

β) Για έργα ανάπτυξης και έργα διαφορετικά από αυτά που αναφέρονται στο εδάφιο α και τα οποία απαιτούν μελέτη επιπτώσεων, με εξαίρεση τις ζώνες συντονισμένης ανάπτυξης, η πράξη που αποφασίζει, ενδεχομένως μετά από δημόσια διαβούλευση, την πραγματοποίηση του σχεδίου και καθορίζει το εύρος εκτέλεσής του·

γ) Για άλλα έργα εκσκαφής, η υποβολή της προηγούμενης διοικητικής δήλωσης.

Σε περίπτωση που ο κύριος του έργου επιθυμεί ο διαγνωστικός έλεγχος να γίνει πριν από την έκδοση της απαιτούμενης άδειας ή της απόφασης περί μη διατύπωσης αντιρρήσεων στα έργα που αναφέρονται στο εδάφιο α ή πριν τεθεί σε ισχύ η πράξη που αναφέρεται στο εδάφιο β, η αιτία καταβολής του τέλους είναι η υποβολή της αίτησης για τη διεξαγωγή διαγνωστικού ελέγχου·

Η αιτία καταβολής του τέλους σωστικής αρχαιολογίας, για έργα ανάπτυξης στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο, σε απόσταση μεγαλύτερη ενός μιλίου που υπολογίζεται από την κατώτερη σήμανση της στάθμης της θάλασσας ή στη συνορεύουσα ζώνη, η πράξη που αποφασίζει, ενδεχομένως μετά από δημόσια διαβούλευση, την πραγματοποίηση του σχεδίου και καθορίζει το εύρος εκτέλεσής του·

Άρθρο L. 524-6

Το τέλος σωστικής αρχαιολογίας δεν καταβάλλεται:

1° Για τα έργα που αναφέρονται στο εδάφιο Ι του άρθρου L. 524-7, όταν για το οικόπεδο έχει εισπραχθεί τέλος σωστικής αρχαιολογίας, κατ'εφαρμογή του υπ'αριθμόν 2003-707 νόμου της 1^{ης} Αυγούστου 2003, ο οποίος τροποποιεί τον υπ'αριθμόν 2001-44 νόμο της 17^{ης} Ιανουαρίου 2001 σχετικά με τη σωστική αρχαιολογία.

2° Όταν το εύρος εκτέλεσης των έργων ή των εργασιών ανάπτυξης αφορά, εν όλω ή εν μέρει, τον δημόσιο θαλάσσιο χώρο, σε απόσταση μεγαλύτερη ενός μιλίου που υπολογίζεται από την κατώτερη σήμανση της στάθμης της θάλασσας ή τη συνορεύουσα ζώνη και προβλέπει τη διεξαγωγή αρχαιολογικής αξιολόγησης. Η αρχαιολογική αξιολόγηση ισοδυναμεί με μελέτη επιπτώσεων του σχεδίου για την ενάλια πολιτιστική κληρονομιά, κατά την έννοια του εδαφίου 4 της παραγράφου ΙΙΙ του άρθρου L. 122-1 του Περιβαλλοντικού Κώδικα, και με διαγνωστικό έλεγχο, κατά την έννοια του παρόντος κώδικα. Η αρχαιολογική αξιολόγηση διεξάγεται στο πλαίσιο σύμβασης η οποία συνάπτεται μεταξύ του προσώπου που σκοπεύει να εκτελέσει τα έργα και του κράτους. Η σύμβαση αυτή καθορίζει κυρίως τις προθεσμίες, τα μέσα που εφαρμόζονται και τους τρόπους χρηματοδότησης της αρχαιολογικής αξιολόγησης.

Σε περίπτωση εκούσιας αίτησης πραγματοποίησης διαγνωστικού ελέγχου, το ποσό του τέλους σωστικής αρχαιολογίας το οποίο καταβάλλεται για τον σκοπό αυτό αφαιρείται από το τέλος που απαιτείται για την πραγματοποίηση των έργων ανάπτυξης.

Άρθρο L. 524-7

Το ποσό του τέλους σωστικής αρχαιολογίας υπολογίζεται με βάση τις ακόλουθες διατάξεις:

I. – Όταν εισπράττεται για έργα τα οποία αναφέρονται στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-2, η βάση για τον υπολογισμό του τέλους ορίζεται από την αξία του συνόλου του ακινήτου, η οποία καθορίζεται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα L. 331 -10 έως L. 331-13 του Κώδικα Πολεοδομίας.

Ο συντελεστής του τέλους είναι 0,40% της αξίας του συνόλου του ακινήτου.

II. – Όταν εισπράττεται για έργα τα οποία προβλέπονται στα εδάφια β και γ του άρθρου L. 524-2 ή κατ'εφαρμογή του τελευταίου εδαφίου του άρθρου L. 524-4, το ποσό του ισούται με 0,50 € ανά τετραγωνικό μέτρο. Το ποσό αυτό αναπροσαρμόζεται με βάση τον δείκτη κατασκευαστικού κόστους.

Η επιφάνεια που λαμβάνεται υπόψη είναι κατά περίπτωση:

- η επιφάνεια του εδάφους των εργασιών, οι οποίες είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση αδειοδοτημένων εγκαταστάσεων για τα έργα ανάπτυξης και τα έργα που απαιτούν διοικητική άδεια, πριν από τα οποία πρέπει να γίνει μελέτη επιπτώσεων, κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 122-1 του Περιβαλλοντικού Κώδικα·

- η επιφάνεια του εδάφους των εργασιών, οι οποίες είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση των έργων ανάπτυξης και των έργων που δεν απαιτούν διοικητική άδεια, πριν από τα οποία πρέπει να γίνει μελέτη επιπτώσεων, κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 122-1 του Περιβαλλοντικού Κώδικα, βάσει του φακέλου που υποβάλλεται για την ενδεχόμενη χορήγηση άδειας διαγνωστικού ελέγχου, κατ'εφαρμογή των άρθρων L. 522-1 και εξής του παρόντος κώδικα·

- η επιφάνεια της ζώνης στην οποία αναφέρεται η αίτηση διεξαγωγής διαγνωστικού ελέγχου που προβλέπεται στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 524-4·

- η επιφάνεια του εδάφους των έργων τα οποία απαιτούν προηγούμενη διοικητική δήλωση και τα οποία προβλέπονται στο άρθρο L. 524-2 του παρόντος κώδικα.

Τέλος δεν καταβάλλεται για έργα ανάπτυξης και άλλες εργασίες η επιφάνεια των οποίων είναι μικρότερη από 3.000 τετραγωνικά μέτρα.

III. – Όταν το τέλος εισπράττεται για εργασίες και έργα ανάπτυξης στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο, σε απόσταση μεγαλύτερη ενός μιλίου που υπολογίζεται από την κατώτερη σήμανση της στάθμης της θάλασσας ή στη συνορεύουσα ζώνη, το ποσό του ισούται με 0,10 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο.

Η επιφάνεια που λαμβάνεται υπόψη είναι:

- για τις εγκαταστάσεις παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας, η επιφάνεια της ζώνης μήκους 100 μέτρων ένθεν και ένθεν των καλωδίων ή των αγωγών μεταφοράς ενέργειας πολλαπλασιαζόμενη με το μήκος των καλωδίων ή των αγωγών·

- για άλλους τύπους έργων, συμπεριλαμβανομένων των έργων εξόρυξης πρώτων υλών, η επιφάνεια των έργων που απαιτούνται για την εκτέλεση της αδειοδοτημένης εκμετάλλευσης.

Άρθρο L. 524-7-1

Για κάθε σχέδιο έργου φορολογητέας επιφάνειας άνω των 50.000 m², όταν καλόπιστος οφειλέτης, βάσει γραπτής παρουσίασης, ακριβούς και πλήρους σχετικά με την πραγματική κατάσταση, ζητά από τις κρατικές υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες για το τέλος σωστικής αρχαιολογίας, να διατυπώσει επίσημη θέση σχετικά με την εφαρμογή στην περίπτωση του των κανόνων δικαίου που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, η διοίκηση απαντά αιτιολογημένα εντός τριών μηνών. Η απάντηση είναι αντιτάξιμη από τον αιτούντα στην υπηρεσία που την εξέδωσε μέχρις ότου υπάρξει μεταβολή της πραγματικής κατάστασης ή του δικαίου το οποίο σχετίζεται με την εγκυρότητά της ή μέχρις ότου η υπηρεσία ενημερώσει τον αιτούντα για μεταβολή της εκτιμήσεώς του. Ο οφειλέτης μπορεί να υποβάλει μόνο μία αίτηση για το σχέδιο του έργου του.

Άρθρο L. 524-8

I. – Όταν εισπράττεται για έργα τα οποία αναφέρονται στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-2, το τέλος καθορίζεται βάσει των όρων που προβλέπονται στα άρθρα L. 331-19 και L. 331-20 του Κώδικα Πολεοδομίας. Οι κανόνες ελέγχου και οι κυρώσεις προβλέπονται στα άρθρα L. 331-21 έως L. 331-23 του ίδιου κώδικα.

II. – Όταν εισπράττεται για έργα τα οποία αναφέρονται στα εδάφια β και γ του άρθρου L. 524-2 του παρόντος κώδικα ή για την αίτηση που αναφέρεται στο προτελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 524-4 και η οποία αφορά σχέδια στην ξηρά και τα εσωτερικά ύδατα που δεν ανήκουν στο δημόσιο θαλάσσιο χώρο, το τέλος καθορίζεται από τις κρατικές υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες για τις πολιτιστικές υποθέσεις στην περιφέρεια.

Όταν εισπράττεται για έργα τα οποία αναφέρονται στα εδάφια β και γ του άρθρου L. 524-2 ή για την αίτηση που αναφέρεται στο προτελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 524-4 και η οποία αφορά σχέδια στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο ή στη συνορεύουσα ζώνη, το τέλος καθορίζεται από τις κρατικές υπηρεσίες οι οποίες είναι αρμόδιες για την ενάλια αρχαιολογία.

Όταν η επιχείρηση εκτελείται τμηματικά, εκδίδεται εντολή πληρωμής στην αρχή κάθε φάσης εργασιών που προβλέπεται στη διοικητική άδεια, για το οφειλόμενο ποσό που αφορά αυτή τη φάση.

Το δικαίωμα είσπραξης της διοίκησης ασκείται μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου του τρίτου έτους που ακολουθεί, ανάλογα με την περίπτωση, την επέλευση της αιτίας η οποία αναφέρεται στα τέσσερα τελευταία εδάφια του άρθρου L. 524-4 ή, όταν η διοικητική άδεια χορηγείται για περίοδο μεγαλύτερη των τριών ετών, μέχρι το έτος λήξης της διοικητικής άδειας.

Όταν προκύπτει ότι η επιφάνεια που δήλωσε ο κύριος του έργου είναι εσφαλμένη, εφαρμόζεται η κατ'αντιμωλίαν διαδικασία η οποία προβλέπεται στα άρθρα L. 55 έως L. 61 Β του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας.

III. – Το οφειλόμενο τέλος για τα έργα τα οποία αναφέρονται στα εδάφια α, β και γ του άρθρου L. 524-2 του παρόντος κώδικα ή για την αίτηση που αναφέρεται στο προτελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 524-4 εισπράττεται από τα αρμόδια όργανα είσπραξης δημοσίων εσόδων, όπως και στην περίπτωση οφειλών οι οποίες δεν αφορούν το συγκεκριμένο τέλος ή τον εν λόγω τομέα. Οι σύζυγοι και οι εταίροι που δεσμεύονται από σύμφωνο αλληλεγγύης αστικού δικαίου ευθύνονται από κοινού για την καταβολή του τέλους.

Η είσπραξη του τέλους διασφαλίζεται από το αποκλειστικό δικαίωμα το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 1929 του Γενικού Φορολογικού Κώδικα.

Η ενέργεια είσπραξης ορίζεται για πέντε έτη από την έκδοση της εντολής πληρωμής. Όταν το τέλος εισπράττεται για τα έργα τα οποία αναφέρονται στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-2 του παρόντος κώδικα, το συνολικό ποσό καταβάλλεται δώδεκα μήνες από την ημερομηνία επέλευσης των αιτιών που αναφέρονται στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-4. Η εντολή πληρωμής εκδίδεται με την καταβολή της πρώτης δόσης ή με την εξόφληση του τέλους ανάπτυξης στο οποίο συμπεριλαμβάνεται.

Σε περίπτωση τροποποίησης της άδειας δόμησης ή έργων ανάπτυξης ή της σιωπηρής άδειας δόμησης ή έργων ανάπτυξης, το πρόσθετο τέλος αποτελεί αντικείμενο εντολής πληρωμής η οποία εκδίδεται εντός δώδεκα μηνών από την έκδοση της τροποποιητικής άδειας ή της θεωρημένης άδειας που χορηγήθηκε.

Σε περίπτωση συνολικής μεταβίβασης της άδειας δόμησης ή έργων ανάπτυξης, ο οφειλέτης του τέλους είναι ο νέος κάτοχος του δικαιώματος δόμησης ή έργων ανάπτυξης. Το πιστοποιητικό ακύρωσης εκδίδεται προς όφελος του αρχικού οφειλέτη. Η εντολή πληρωμής εκδίδεται εις βάρος του νέου κατόχου του δικαιώματος δόμησης ή έργων ανάπτυξης.

Σε περίπτωση μερικής μεταβίβασης, το πιστοποιητικό ακύρωσης των ποσών που αντιστοιχούν στην μεταβιβαζόμενη επιφάνεια εκδίδεται προς όφελος του αρχικού κατόχου του δικαιώματος δόμησης ή έργων ανάπτυξης. Η εντολή πληρωμής εκδίδεται εις βάρος του κατόχου του δικαιώματος της μερικής μεταβίβασης.

Σε περίπτωση ολικής ή μερικής μεταβίβασης, η εντολή ή οι εντολές οφειλής εκδίδονται εντός τριάντα έξι μηνών από την έκδοση του πιστοποιητικού ακύρωσης.

Άρθρο L. 524-11

Στις περιπτώσεις οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο L. 523-4, ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης ή η ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης που διενεργούν διαγνωστικό έλεγχο σωστικής αρχαιολογίας μπορούν να τύχουν επιχορήγησης από το κράτος.

Άρθρο L. 524-12

Οι φοροελαφρύνσεις επικυρώνονται από την υπηρεσία που προχώρησε στην αρχική εκκαθάριση του τέλους.

Οι φοροαπαλλαγές επικυρώνονται όταν τα έργα που ορίζονται στο άρθρο L. 521-1 δεν εκτελούνται από τον οφειλέτη και η επιχείρηση διαγνωστικής μελέτης δεν έχει ξεκινήσει. Οι φοροελαφρύνσεις και οι φοροαπαλλαγές απαιτούν την έκδοση πιστοποιητικού ολικής ή μερικής ακύρωσης από την υπηρεσία που εξέδωσε την αρχική εντολή πληρωμής.

Άρθρο L. 524-14

Δημιουργείται, στους λογαριασμούς του δημόσιου φορέα, ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο L. 523-1, Εθνικό Ταμείο Σωστικής Αρχαιολογίας.

Το έσοδα του ταμείου προέρχονται από επιχορηγήσεις του κράτους.

Από το ταμείο αυτό προέρχονται οι επιχορηγήσεις που χορηγεί το κράτος σε πρόσωπα που σκοπεύουν να εκτελέσουν έργα τα οποία απαιτούν έκδοση εντολής ανασκαφών σωστικής αρχαιολογίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου L. 522-2.

Οι παρεμβάσεις αυτού του ταμείου αποσκοπούν στη διευκόλυνση του συγκερασμού της διατήρησης της αρχαιολογικής κληρονομιάς και της ανάπτυξης, ιδίως των αγροτικών περιοχών. Οι εργασίες αρχαιολογικών ανασκαφών οι οποίες

προκύπτουν από τη δόμηση κτηρίων που αναφέρονται στο εδάφιο 1 του άρθρου L. 331-12 του Κώδικα Πολεοδομίας, ανάλογα με την πραγματική επιφάνεια δόμησης που προορίζεται για εκμίσθωση, καθώς και από τη δόμηση κτηρίων που πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο σε περίπτωση ιδιοκατασκευής, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης στην οποία αυτά τα κτήρια κατασκευάζονται στο πλαίσιο οικοπεδοποίησης ή ζώνης συντονισμένης ανάπτυξης, λαμβάνουν πλήρη ή μερική επιχορήγηση.

Άρθρο L. 524-15

Οι ενστάσεις σχετικά με το τέλος σωστικής αρχαιολογίας υποβάλλονται, εξετάζονται και κρίνονται βάσει των όρων που προβλέπονται στα άρθρα L. 331-30 έως L. 331-32 του Κώδικα Πολεοδομίας.

Άρθρο L. 524-16

Διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου της Επικρατείας καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος τόμου.

ΤΟΜΟΣ V: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΡΟΣ II: ΣΩΣΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Κανονιστικό Μέρος

Κεφάλαιο I: Ορισμός

Κεφάλαιο II: Κατανομή αρμοδιοτήτων: Κράτος και τοπική αυτοδιοίκηση

Τμήμα 1: Ρόλος του κράτους

Άρθρο R. 522-1

Ο περιφερειάρχης εκδίδει τις αρχαιολογικές εντολές, εκδίδει την άδεια ανασκαφών και διορίζει τον επιστημονικό υπεύθυνο κάθε επιχείρησης σωστικής αρχαιολογίας. Λαμβάνει υπόψη τη γνωμοδότηση της τοπικής επιτροπής αρχαιολογικής έρευνας. Ο έλεγχος των εργασιών ασκείται από τον περιφερειάρχη βάσει των όρων που προβλέπονται στο τμήμα 8 του κεφαλαίου III του παρόντος τμήματος του κώδικα.

Ο Υπουργός Πολιτισμού ασκεί τις αρμοδιότητες που ανατίθενται στον περιφερειάρχη σε περίπτωση έργων ανάπτυξης στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο και τη συνορεύουσα ζώνη.

Τμήμα 2: Ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τμήμα 3: Εθνικός αρχαιολογικός χάρτης

Άρθρο R. 522-3

Ο εθνικός αρχαιολογικός χάρτης περιλαμβάνει:

1° Γενικά στοιχεία σχετικά με τις πληροφορίες και τις θέσεις της αρχαιολογικής κληρονομιάς, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις αρμόδιες αρχές για την έκδοση αδειών έργων και για την ενημέρωση του κοινού·

2° Πλήρη ψηφιοποιημένο κατάλογο πληροφοριών και θέσεων της αρχαιολογικής κληρονομιάς.

Άρθρο R. 522-4

Τα γενικά στοιχεία σχετικά με τις πληροφορίες και τις θέσεις της αρχαιολογικής κληρονομιάς κοινοποιούνται από τον περιφερειάρχη ή, όσον αφορά τον δημόσιο θαλάσσιο χώρο, από την υπηρεσία που είναι αρμόδια για τις ενάλιες έρευνες, κατόπιν αιτήσεώς τους, στις διοικητικές αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες για την επεξεργασία των πολεοδομικών σχεδίων ή την εξέταση των αιτήσεων άδειας έργων που ενδέχεται να επηρεάσουν την αρχαιολογική κληρονομιά. Επίσης, κάθε άτομο μπορεί να τα συμβουλευθεί, κατόπιν αίτησης στο αρμόδιο περιφερειακό τμήμα πολιτιστικών υποθέσεων ή, όσον αφορά τον δημόσιο θαλάσσιο χώρο, στην προαναφερόμενη υπηρεσία.

Άρθρο R. 522-5

Ο πλήρης ψηφιοποιημένος κατάλογος πληροφοριών και θέσεων της αρχαιολογικής κληρονομιάς είναι προσβάσιμος στους υπαλλήλους του κράτους, το Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών, τις αρχαιολογικές υπηρεσίες και τις υπόλοιπες υπηρεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, σε κάθε κάτοχο έγκρισης που διέπεται από το τμήμα 4 του

παρόντος κεφαλαίου, καθώς και σε εκπαιδευτικούς και ερευνητές δημόσιων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης ή ερευνητικών ιδρυμάτων, για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Επίσης, κοινοποιείται σε πρόσωπα που αποδεδειγμένα πραγματοποιούν επιστημονική έρευνα. Οι πληροφορίες σχετικά με ένα γεωτεμάχιο κτηματολογίου είναι επίσης προσβάσιμες στον ιδιοκτήτη του γεωτεμαχίου ή στο εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο, εφόσον αφορούν σχέδιο έργων που ενδέχεται να επηρεάσουν την αρχαιολογική κληρονομιά.

Άρθρο R. 522-6

Οι τρόποι συνεργασίας μεταξύ των κρατικών υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των δημόσιων φορέων που αναφέρονται στο άρθρο L. 522-5, για την κατάρτιση του αρχαιολογικού χάρτη, καθορίζονται από συμβάσεις.

Οι συμβάσεις αυτές καθορίζουν ιδίως τους τρόπους συνεισφοράς, την τυποποίηση των ψηφιοποιημένων δεδομένων καθώς και τις αμοιβαίες συνθήκες πρόσβασης στις βάσεις δεδομένων.

Τμήμα 4: Έγκριση φορέων ανασκαφής σωστικής αρχαιολογίας

Υποτμήμα 1

Υποτμήμα 2

Άρθρο R. 522-8

Η έγκριση χορηγείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου L. 522-1, σε οποιοδήποτε πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου το οποίο δεν σχετίζεται με τις αρχαιολογικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που προβλέπονται στο άρθρο L. 522-7. Επιτρέπει την πραγματοποίηση σωστικών ανασκαφών στο σύνολο της εθνικής επικράτειας. Μπορεί να περιορίζεται σε συγκεκριμένους τομείς ή περιόδους αρχαιολογικής έρευνας. Η αίτηση έγκρισης καθορίζει ενδεχομένως τις επιθυμητές περιόδους ή τους επιθυμητούς τομείς.

Υποτμήμα 3

Άρθρο R. 522-9

Η έγκριση, η οποία προβλέπεται στο άρθρο R. 522-8, χορηγείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Έρευνας σε υπηρεσίες και πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που διαθέτουν μόνιμο προσωπικό το οποίο αποδεδειγμένα έχει τα απαιτούμενα προσόντα στον τομέα της αρχαιολογίας και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και διοικητική, τεχνική και οικονομική επάρκεια για τη διεξαγωγή εργασιών σωστικής αρχαιολογίας που ενδέχεται να τους ανατεθούν, σύμφωνα με τους όρους οι οποίοι προβλέπονται στο παρόν τμήμα του κώδικα.

Τα απαιτούμενα προσόντα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Άρθρο R. 522-10

Ο φάκελος της αίτησης έγκρισης περιλαμβάνει:

1° Παρουσίαση του οργανισμού και του επιστημονικού προσωπικού που δικαιολογεί την έγκριση των αιτούμενων περιόδων και τομέων·

2° Τα προσόντα, τις ειδικότητες και την επαγγελματική εμπειρία, στον τομέα της αρχαιολογικής έρευνας και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, του προσωπικού που απασχολείται από τον οργανισμό για τον οποίο ζητείται έγκριση·

3° Βεβαίωση που προσδιορίζει το είδος της σύμβασης εργασίας ή δικαιολογεί τη δέσμευση πρόσληψης προσωπικού·

4° Το επιστημονικό σχέδιο που προτείνει ο οργανισμός να αναπτυχθεί ή να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια της έγκρισης·

5° Παρουσίαση των τεχνικών και λειτουργικών μέσων τα οποία διαθέτει ο οργανισμός για τη διεξαγωγή σωστικών ανασκαφών·

6° Το σύνολο των εγγράφων τα οποία επιτρέπουν τον προσδιορισμό της οικονομικής κατάστασης του οργανισμού και ιδίως των ελεγμένων ισολογισμών και των δικαιολογητικών υποβολής τους στο Εμποροδικείο·

7° Το έγγραφο αξιολόγησης κινδύνου που προβλέπεται στο άρθρο R. 4121-1 του Κώδικα Εργασίας·

8° Υπεύθυνη δήλωση που προβλέπεται στο άρθρο 48 του υπ' αριθμόν 2016-360 διατάγματος της 25^{ης} Μαρτίου 2016 σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις·

9° Όταν υποβάλλει αίτηση για έγκριση μια ένωση:

α) Αντίτυπο ή αντίγραφο της Επίσημης Εφημερίδας της Γαλλικής Δημοκρατίας το οποίο περιλαμβάνει την καταχώρηση που αναφέρεται στο άρθρο 5 του νόμου της 1^{ης} Ιουλίου 1901 σχετικά με τη συστατική πράξη ή, στα διαμερίσματα της Κάτω Ρηνανίας, της Άνω Ρηνανίας και της Μοζέλ, αντίγραφο της απόφασης του περιφερειακού δικαστηρίου ή του ανώτερου δικαστηρίου σχετικά με την καταχώρηση της ένωσης·

β) Αντί για τα έγγραφα που προβλέπονται στο εδάφιο 6°, νομική έκθεση και οικονομική έκθεση οι οποίες εγκρίθηκαν κατά την τελευταία γενική συνέλευση.

Άρθρο R. 522-11

Η αίτηση έγκρισης αποστέλλεται στον Υπουργό Πολιτισμού με συστημένη επιστολή και με αίτηση αποδείξεως παραλαβής.

Όταν ο φάκελος είναι ελλιπής, ο Υπουργός ζητά τα ελλείποντα έγγραφα στην ίδια μορφή. Εάν τα έγγραφα αυτά δεν προσκομιστούν εντός ενός μηνός από την παραλαβή της επιστολής του Υπουργού, ο αιτών θεωρείται ότι παραιτήθηκε από την αίτησή του.

Ο Υπουργός Πολιτισμού και ο Υπουργός Έρευνας αποφασίζουν, μετά από διαβούλευση με το Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών, εντός έξι μηνών από την παραλαβή του πλήρους φακέλου. Η απουσία ρητής απόφασης μετά το πέρας της προθεσμίας αυτής ισοδυναμεί με έγκριση.

Η απόφαση χορήγησης έγκρισης καθορίζει τους όρους βάσει των οποίων χορηγείται η έγκριση. Κοινοποιείται στον αιτούντα και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Άρθρο R. 522-12

Η έγκριση χορηγείται για περίοδο πέντε ετών.

Ο Υπουργός Πολιτισμού ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση από το πρόσωπο στο οποίο χορηγήθηκε η έγκριση για κάθε ουσιώδη μεταβολή η οποία επηρεάζει τους όρους βάσει των οποίων χορηγήθηκε η έγκριση.

Το πρόσωπο στο οποίο χορηγήθηκε η έγκριση υποβάλλει ετησίως στον Υπουργό Πολιτισμού έκθεση σχετικά με τη δραστηριότητά του στον τομέα της σωστικής αρχαιολογίας, η οποία ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο L. 523-8-1.

Η έκθεση περιλαμβάνει συγκεκριμένα:

- παρουσίαση των αρχαιολογικών εργασιών οι οποίες έχουν ολοκληρωθεί και αυτών που βρίσκονται σε εξέλιξη, συνοδευόμενη, για τις τελευταίες, από έκθεση σχετικά με τα έργα και τις μελέτες που πρόκειται να πραγματοποιηθούν, τις προβλεπόμενες ημερομηνίες για την υποβολή της επιχειρησιακής έκθεσης και υπολογισμό του εκτιμώμενου κόστους το οποίο απαιτείται για την υλοποίησή τους, καθώς και έγγραφα που πιστοποιούν την οικονομική κατάσταση του προσώπου στο οποίο χορηγήθηκε η έγκριση προκειμένου να ολοκληρώσει αυτές τις εργασίες·
- τους ελεγμένους ισολογισμούς του τελευταίου έτους·
- εταιρικό ισολογισμό·
- ετήσιο πρόγραμμα για την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, κατά την έννοια του άρθρου L. 4612-16 του Κώδικα Εργασίας·
- οργανόγραμμα και επικαιροποιημένη έκθεση προσωπικού.

Άρθρο R. 522-12-1

Κατά τη διάρκεια ισχύος της έγκρισης, οι περίοδοι ή οι τομείς μπορούν να τροποποιηθούν, κατόπιν αίτησης του δικαιούχου, σύμφωνα με τη διαδικασία η οποία ορίζεται στο άρθρο R. 522-11.

Ο φάκελος της αίτησης περιλαμβάνει τα έγγραφα που απαιτούνται από το άρθρο R. 522-10 σχετικά με τις αιτούμενες περιόδους ή τους αιτούμενους τομείς.

Άρθρο R. 522-12-2

Σε περίπτωση αίτησης ανανέωσης, ο φάκελος περιλαμβάνει επίσης επιστημονική έκθεση της δραστηριότητας που πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο της προηγούμενης έγκρισης.

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει, ανά περιόδους ή τομείς, τα επιστημονικά αποτελέσματα των εργασιών τις οποίες έχει εκτελέσει ο φορέας ανασκαφής στο πλαίσιο της έγκρισής του, καθώς και τις επιστημονικές προοπτικές που προτίθεται να αναπτύξει.

Άρθρο R. 522-12-3

I. – Το σύνολο ή μέρος της έγκρισης μπορεί να ανασταλεί με κοινή αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Έρευνας, η οποία λαμβάνεται κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών, όταν το πρόσωπο στο οποίο χορηγήθηκε η έγκριση δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο παρόν τμήμα ή δεν είναι προσωρινά σε θέση να εκτελέσει το σύνολο ή μέρος των εργασιών για τις οποίες έλαβε την έγκριση.

Ο Υπουργός Πολιτισμού κοινοποιεί στον κάτοχο της έγκρισης τους λόγους για τους οποίους πρόκειται να αναστείλει την έγκριση και του παρέχει προθεσμία ελάχιστης διάρκειας δεκαπέντε ημερών, για να παρουσιάσει τις παρατηρήσεις του γραπτώς.

II. – Η αναστολή αποφασίζεται για διάρκεια η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Κοινοποιείται στο πρόσωπο του οποίου η έγκριση αναστέλλεται με συστημένη επιστολή και με αίτηση αποδείξεως παραλαβής.

Η άρση του μέτρου αποφασίζεται κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών.

III. – Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναστολής της έγκρισης, το πρόσωπο στο οποίο χορηγήθηκε η έγκριση δεν μπορεί να συνάψει συμβάσεις με κυρίους έργων για τη διεξαγωγή σωστικών ανασκαφών οι οποίες σχετίζονται με τις περιόδους ή τους τομείς που αποτελούν αντικείμενο της αναστολής.

Άρθρο R. 522-13

Η έγκριση μπορεί να ανακληθεί με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Έρευνας, όταν ο οργανισμός στον οποίο χορηγήθηκε η έγκριση δεν πληροί έναν από τους όρους βάσει των οποίων έχει χορηγηθεί η έγκριση, καθώς και σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο παρόν τμήμα, σοβαρών ή επανειλημμένων ελλείψεων κατά τη διεξαγωγή των αρχαιολογικών εργασιών ή προειδοποιητικών επιστολών οι οποίες εκδόθηκαν κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-61 και δεν απέφεραν αποτέλεσμα. Μπορεί να ανακληθεί μετά από απόφαση αναστολής της έγκρισης, όταν παραμένουν οι λόγοι στους οποίους βασίστηκε αυτή απόφαση. Η ανάκληση μπορεί να αφορά ολόκληρη την έγκριση ή μέρος των περιόδων ή των τομέων.

Ο Υπουργός Πολιτισμού κοινοποιεί στον κάτοχο τους λόγους για τους οποίους πρόκειται να ανακαλέσει την έγκριση και του παρέχει προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη του ενός μηνός, για να υποβάλει γραπτώς τις παρατηρήσεις του, οι οποίες κοινοποιούνται στο Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών, το οποίο γνωμοδοτεί πριν την απόφαση ανάκλησης. Η απόφαση ανάκλησης κοινοποιείται στον αιτούντα και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Τμήμα 5: Εξουσιοδότηση αρχαιολογικών υπηρεσιών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης

Άρθρο R. 522-14

Η εξουσιοδότηση χορηγείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Έρευνας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου L. 522-1, στις υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή των ενώσεών τους, στις οποίες έχουν μεταφερθεί οι αρμοδιότητες και οι οποίες διαθέτουν μόνιμο προσωπικό, το οποίο έχει αποδεδειγμένα τα απαιτούμενα προσόντα στον τομέα της αρχαιολογίας και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τεχνική επάρκεια εκτέλεσης των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας που ενδέχεται να τους ανατεθούν, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το παρόν τμήμα του κώδικα. Τα απαιτούμενα προσόντα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Άρθρο R. 522-15

Η εξουσιοδότηση επιτρέπει:

1° Την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων διαγνωστικών ελέγχων εντός των διοικητικών ορίων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης στην οποία υπάγεται η αρχαιολογική υπηρεσία·

2° Την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων ανασκαφών εντός των διοικητικών ορίων της περιφέρειας στην οποία ανήκει ο οργανισμός ή η ένωση φορέων στην οποία υπάγεται η αρχαιολογική υπηρεσία·

3° Την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων διαγνωστικών ελέγχων, οι οποίοι λαμβάνουν χώρα εν μέρει εντός των διοικητικών ορίων του οργανισμού τοπικής

αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται στο πέμπτο εδάφιο του άρθρου L. 523-4.

4° Την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων ανασκαφών εκτός των διοικητικών ορίων της περιφέρειας στην οποία ανήκει ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται στο τρίτο εδάφιο του άρθρου L. 522-8.

Η εξουσιοδότηση μπορεί να περιορίζεται σε συγκεκριμένους τομείς ή συγκεκριμένες περιόδους της αρχαιολογικής έρευνας. Η αίτηση εξουσιοδότησης καθορίζει ενδεχομένως τις επιθυμητές περιόδους ή τους επιθυμητούς τομείς.

Άρθρο R. 522-16

Ο φάκελος της αίτησης εξουσιοδότησης περιλαμβάνει:

1° Το καθεστώς, καθώς και τα προσόντα, τις ειδικότητες και την επαγγελματική εμπειρία, στον τομέα της αρχαιολογικής έρευνας και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, του προσωπικού που απασχολείται από την υπηρεσία η οποία υποβάλλει αίτηση εξουσιοδότησης.

2° Το επιστημονικό σχέδιο το οποίο η υπηρεσία προτίθεται να αναπτύξει εντός των διοικητικών της ορίων.

3° Τα ονόματα του επιστημονικού προσωπικού που είναι υπεύθυνο για κάθε επιθυμητή περίοδο και για κάθε επιθυμητό τομέα.

4° Δέσμευση ότι το ενιαίο έγγραφο αξιολόγησης επαγγελματικών κινδύνων του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης και το ετήσιο πρόγραμμά του για την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους που ενυπάρχουν στις αρχαιολογικές εργασίες.

5° Παρουσίαση των τεχνικών και επιχειρησιακών μέσων τα οποία διαθέτει η υπηρεσία για τη διεξαγωγή εργασιών σωστικής αρχαιολογίας.

6° Περιγραφή της διοικητικής οργάνωσης της υπηρεσίας, στο πλαίσιο του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή της ένωσης φορέων στην οποία ανήκει.

7° Σχέδιο σύμβασης που συντάσσεται με τον αρμόδιο περιφερειάρχη σύμφωνα με το άρθρο L. 522-8.

Άρθρο R. 522-17

I. – Η αίτηση εξουσιοδότησης αποστέλλεται στον Υπουργό Πολιτισμού με συστημένη επιστολή και με αίτηση αποδείξεως παραλαβής. Όταν ο φάκελος είναι ελλιπής, ο Υπουργός ζητά τα ελλείποντα έγγραφα στην ίδια μορφή. Εάν τα έγγραφα αυτά δεν προσκομιστούν εντός ενός μηνός από την παραλαβή της επιστολής του Υπουργού, ο αιτών θεωρείται ότι παραιτήθηκε από την αίτησή του.

II – Ο Υπουργός Πολιτισμού και ο Υπουργός Έρευνας αποφασίζουν, μετά από διαβούλευση με το Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών, εντός τριών μηνών από την παραλαβή του πλήρους φακέλου. Η απουσία ρητής απόφασης μετά το πέρας της προθεσμίας αυτής ισοδυναμεί με εξουσιοδότηση. Η απόφαση χορήγησης εξουσιοδότησης καθορίζει τους όρους βάσει των οποίων χορηγείται η εξουσιοδότηση. Κοινοποιείται στον αιτούντα και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Άρθρο R. 522-18

Η εξουσιοδότηση χορηγείται χωρίς χρονικό περιορισμό.

Ο Υπουργός Πολιτισμού ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση από την εξουσιοδοτημένη υπηρεσία για κάθε ουσιώδη μεταβολή που επηρεάζει τους όρους βάσει των οποίων χορηγήθηκε η εξουσιοδότηση.

Η εξουσιοδοτημένη υπηρεσία υποβάλλει κάθε πέντε χρόνια στον Υπουργό Πολιτισμού έκθεση σχετικά με τη δραστηριότητά της στον τομέα της σωστικής αρχαιολογίας, η οποία ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο L. 522-8 και περιλαμβάνει συγκεκριμένα:

1° Παρουσίαση, ανά περιόδους και ανά τομείς, των επιστημονικών αποτελεσμάτων των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν από την υπηρεσία στο πλαίσιο της εξουσιοδότησής της, καθώς και τις επιστημονικές προοπτικές που προτίθεται να αναπτύξει·

2° Παρουσίαση των αρχαιολογικών εργασιών οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, συνοδευόμενη από έκθεση σχετικά με τα έργα και τις μελέτες που πρόκειται να πραγματοποιηθούν και τις προβλεπόμενες ημερομηνίες για την υποβολή της επιχειρησιακής έκθεσης·

3° Έκθεση των τεχνικών και επιχειρησιακών μέσων τα οποία διαθέτει η υπηρεσία για την υλοποίηση των εργασιών που της ανατέθηκαν·

4° Οργανόγραμμα και επικαιροποιημένη έκθεση προσωπικού·

5° Το επικαιροποιημένο ενιαίο έγγραφο αξιολόγησης επαγγελματικών κινδύνων της υπηρεσίας·

6° Το δημοσιονομικό ισολογισμό της δραστηριότητάς της στον τομέα της σωστικής αρχαιολογίας.

Άρθρο R. 522-19

Οι περίοδοι ή οι τομείς για τους οποίους χορηγήθηκε η εξουσιοδότηση μπορούν να τροποποιηθούν κατόπιν αίτησης του δικαιούχου, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο R. 522-17.

Ο φάκελος της αίτησης περιλαμβάνει τα έγγραφα που απαιτούνται από το άρθρο R. 522-16 για τις αιτούμενες περιόδους ή τους αιτούμενους τομείς.

Άρθρο R. 522-20

I. – Το σύνολο ή μέρος της εξουσιοδότησης μπορεί να ανασταλεί με κοινή αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Έρευνας, η οποία λαμβάνεται κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών, όταν η εξουσιοδοτημένη υπηρεσία δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο παρόν τμήμα ή δεν είναι προσωρινά σε θέση να εκτελέσει το σύνολο ή μέρος των εργασιών για τις οποίες έλαβε την εξουσιοδότηση.

Ο Υπουργός Πολιτισμού κοινοποιεί στον κάτοχο της εξουσιοδότησης τους λόγους για τους οποίους πρόκειται να αναστείλει την εξουσιοδότηση και του παρέχει προθεσμία ελάχιστης διάρκειας δεκαπέντε ημερών, για να παρουσιάσει γραπτώς τις παρατηρήσεις του, οι οποίες κοινοποιούνται στο Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών.

II. – Η αναστολή αποφασίζεται για διάρκεια η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Κοινοποιείται στο πρόσωπο του οποίου η εξουσιοδότηση αναστέλλεται με συστημένη επιστολή και με αίτηση αποδείξεως παραλαβής.

Η άρση του μέτρου αποφασίζεται κατόπιν γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Αρχαιολογικών Ερευνών.

III. – Η απόφαση αναστολής της εξουσιοδότησης καθορίζει το πεδίο δραστηριότητας που ανεστάλη και το οποίο μπορεί να προβλέπει αδυναμία της υπηρεσίας:

1° Να δέχεται εντολές διαγνωστικού ελέγχου·

2° Να συνάπτει σύμβαση με κύριο έργου για την εκτέλεση σωστικών ανασκαφών·

3° Να διεξάγει ανασκαφική επιχείρηση της οποίας η διαχείριση διασφαλίζεται από τον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης ή την ένωση φορέων στην οποία μεταφέρθηκαν οι αρμοδιότητες.

Άρθρο R. 522-21

Η εξουσιοδότηση μπορεί να ανακληθεί με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Έρευνας, όταν η εξουσιοδοτημένη υπηρεσία δεν πληροί έναν από τους όρους βάσει των οποίων χορηγήθηκε η εξουσιοδότηση, καθώς και σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο παρόν τμήμα, σοβαρών ή επανειλημμένων ελλείψεων κατά τη διεξαγωγή των αρχαιολογικών εργασιών ή προειδοποιητικών επιστολών που εκδόθηκαν κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-61 και δεν απέφεραν αποτέλεσμα. Μπορεί να ανακληθεί μετά από απόφαση αναστολής της εξουσιοδότησης, βάσει του άρθρου R. 522-20, όταν παραμένουν οι λόγοι στους οποίους βασίστηκε αυτή απόφαση.

Η ανάκληση μπορεί να αφορά ολόκληρη την εξουσιοδότηση ή μέρος των περιόδων ή των τομέων.

Ο Υπουργός Πολιτισμού κοινοποιεί στον κάτοχο της εξουσιοδότησης τους λόγους για τους οποίους πρόκειται να ανακαλέσει την εξουσιοδότηση και του παρέχει προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη του ενός μηνός, για να υποβάλει γραπτώς τις παρατηρήσεις του, οι οποίες κοινοποιούνται στο Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών, το οποίο γνωμοδοτεί πριν την απόφαση ανάκλησης. Η απόφαση ανάκλησης κοινοποιείται στον αιτούντα και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Κεφάλαιο III: Διεξαγωγή εργασιών σωστικής αρχαιολογίας

Τμήμα 1: Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο R. 523-1

Τα έργα ανάπτυξης, η δόμηση και άλλες εργασίες οι οποίες, λόγω της θέσης τους, του είδους ή της σπουδαιότητάς τους, επηρεάζουν ή ενδέχεται να επηρεάσουν στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς, μπορούν να αναληφθούν μόνο με βάση τη δέουσα τήρηση των μέτρων ανίχνευσης και, κατά περίπτωση, διατήρησης και προστασίας μέσω επιστημονικής μελέτης, καθώς και των απαιτήσεων τροποποίησης της σύστασης των έργων ανάπτυξης.

Άρθρο R. 523-3

Για τους σκοπούς του παρόντος τμήματος του Κώδικα, κατονομάζονται:

- α) ως «Κύριοι ενός έργου», τα πρόσωπα που σκοπεύουν να εκτελέσουν το έργο·
- β) ως «Φορείς ανασκαφής», τα πρόσωπα που εκτελούν αρχαιολογικές εργασίες.

Άρθρο R. 523-4

Εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου R. 523-1:

1° Όταν διεξάγονται στις ζώνες που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-6 και φέρουν, κατά περίπτωση, συντελεστή κάλυψης μεγαλύτερο του ορίου το οποίο ορίζεται από την απόφαση περί χωροθέτησης ζωνών, τα έργα των οποίων η υλοποίηση υπόκειται σε:

- α) Άδεια δόμησης κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 421-1 του Κώδικα Πολεοδομίας·
- β) Άδεια έργων ανάπτυξης κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 421-2 του ίδιου Κώδικα·
- γ) Άδεια κατεδαφίσεως κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 421-3 του ίδιου Κώδικα·
- δ) Απόφαση δημιουργίας ζώνης συντονισμένης ανάπτυξης κατ'εφαρμογή των άρθρων R. 311-7 και εξής του ίδιου Κώδικα·

2° Η δημιουργία ζωνών συντονισμένης ανάπτυξης που υλοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο L. 311-1 του Κώδικα Πολεοδομίας και αφορούν έκταση μεγαλύτερη ή ίση των 3 εκταρίων·

3° Οι εργασίες οικοπεδοποίησης που διέπονται από τα άρθρα R. 442-1 και εξής του Κώδικα Πολεοδομίας και αφορούν έκταση μεγαλύτερη ή ίση των 3 εκταρίων·

4° Έργα τα οποία υπόκεινται σε προηγούμενη δήλωση κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-5·

5° Τα έργα ανάπτυξης και οι εργασίες που απαλλάσσονται από πολεοδομική άδεια, ανεξάρτητα από το αν υπόκεινται σε άλλη διοικητική άδεια, πριν από τα οποία πρέπει να γίνει μελέτη επιπτώσεων κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 122-1 του Περιβαλλοντικού Κώδικα·

6° Τα έργα σε ακίνητα που έχουν χαρακτηριστεί ως ιστορικά μνημεία και τα οποία απαλλάσσονται από πολεοδομική άδεια, αλλά υπόκεινται σε άδεια κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 621-9.

Επίσης, στο πεδίο του άρθρου R. 523-1 εμπίπτουν οι εργασίες που αναφέρονται στα άρθρα R. 523-7 και R. 523-8.

Άρθρο R. 523-5

Τα έργα τα οποία απαριθμούνται παρακάτω αποτελούν αντικείμενο προηγούμενης δήλωσης στον περιφερειάρχη, όταν δεν υπόκεινται σε οικοδομική άδεια, πολεοδομική άδεια ή προηγούμενη δήλωση κατ'εφαρμογή του Κώδικα Πολεοδομίας και όταν δεν απαιτείται μελέτη επιπτώσεων πριν από την υλοποίησή τους κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 122-1 του Περιβαλλοντικού Κώδικα:

1° Έργα εκσκαφής, εξομάλυνσης ή ανύψωσης του εδάφους που σχετίζονται με έργα ανάπτυξης επιφάνειας μεγαλύτερης από 10.000 m² και τα οποία επηρεάζουν το έδαφος σε βάθος μεγαλύτερο από 0,50 μέτρα·

2° Έργα προετοιμασίας του εδάφους ή φύτευσης δένδρων ή αμπέλων τα οποία επηρεάζουν το έδαφος σε βάθος μεγαλύτερο από 0,50 μέτρα και σε επιφάνεια μεγαλύτερη των 10.000 m²·

3° Έργα εκριζώσεως ή καταστροφής ριζών ή αμπέλων σε επιφάνεια μεγαλύτερη των 10.000 m²·

4° Έργα για τη δημιουργία δεξαμενών νερού ή αρδευτικών καναλιών σε βάθος μεγαλύτερο από 0,50 μέτρα και κάλυψη επιφάνειας μεγαλύτερης των 10.000 m²·

Όταν απαιτείται λόγω τεκμηριωμένης παρουσίας αρχαιολογικών καταλοίπων στο υπέδαφος, τα κατώτατα όρια των 10.000 m² και 0,50 m μπορούν να μειωθούν με απόφαση του περιφερειάρχη σε όλες ή σε ορισμένες από τις ζώνες που οριοθετούνται κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-6.

Άρθρο R. 523-6

Τα έργα ανάπτυξης που επηρεάζουν το υπέδαφος και εκτελούνται στις ζώνες οι οποίες προβλέπονται από τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου του άρθρου L. 522-5 απαιτούν αρχαιολογικές εντολές πριν την εκτέλεσή τους. Οι ζώνες αυτές καθορίζονται στο πλαίσιο κατάρτισης του εθνικού αρχαιολογικού χάρτη, με απόφαση του περιφερειάρχη, η οποία λαμβάνεται κατόπιν γνωμοδότησης της τοπικής επιτροπής αρχαιολογικών ερευνών, με βάση τις επιστημονικές πληροφορίες που συμβάλλουν στην εξέταση της παρουσίας στοιχείων αρχαιολογικής κληρονομιάς.

Η απόφαση του περιφερειάρχη αποστέλλεται στον νομάρχη του διοικητικού διαμερίσματος ή των διοικητικών διαμερισμάτων που σχετίζονται με τη χωροθέτηση των ζωνών, με σκοπό τη δημοσίευση στα διοικητικά πρακτικά της νομαρχίας, καθώς και στους δημάρχους των οικείων δήμων. Αναρτάται στο δημαρχείο για ένα μήνα από την ημέρα παραλαβής της. Είναι διαθέσιμη για το κοινό στις νομαρχίες και τα δημαρχεία.

Άρθρο R. 523-7

Όταν ο περιφερειάρχης έχει πληροφορίες που αποδεικνύουν ότι ένα σχέδιο έργου, το οποίο δεν υποβλήθηκε σε αυτόν κατ'εφαρμογή της απόφασης που αναφέρεται στο άρθρο R. 523-6, ενδέχεται όμως να επηρεάσει στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς, μπορεί να ζητήσει από τον δήμαρχο να του κοινοποιήσει, κατά τη διάρκεια της εξέτασης, ανάλογα με την περίπτωση, το φάκελο της αίτησης οικοδομικής άδειας, πολεοδομικής άδειας, άδειας κατεδαφίσεως ή δημιουργίας ζώνης συντονισμένης ανάπτυξης που αντιστοιχεί σε αυτό το έργο.

Για τον ίδιο λόγο, μπορεί να ζητήσει από τον δήμαρχο να του κοινοποιήσει το φάκελο της προηγούμενης δήλωσης η οποία κατατέθηκε κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 421-4 του Κώδικα Πολεοδομίας.

Άρθρο R. 523-8

Εκτός από τις περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται στο εδάφιο 1° του άρθρου R. 523-4, οι αρχές που είναι αρμόδιες για την αδειοδότηση έργων ανάπτυξης ή άλλων έργων, τα οποία αναφέρονται στο ίδιο άρθρο, ή για την παραλαβή της δήλωσης η οποία αναφέρεται στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου R. 523-7, μπορούν να

αποφασίσουν να προσφύγουν στον περιφερειάρχη βασιζόμενες στα στοιχεία εντοπισμού αρχαιολογικής κληρονομιάς που γνωρίζουν.

Τμήμα 2: Τρόποι προσφυγής

Άρθρο R. 523-9

Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1° έως 5° του άρθρου R. 523-4, μπορούν να προσφύγουν στον περιφερειάρχη:

1° Για άδειες δόμησης, πολεοδομικές άδειες και άδειες κατεδαφίσεως, ο νομάρχης του διοικητικού διαμερίσματος· αυτός αποστέλλει στον περιφερειάρχη, μόλις λάβει τα στοιχεία που υπέβαλε ο δήμαρχος κατ'εφαρμογή των άρθρων R. 423-7 έως R. 423-9 του Κώδικα Πολεοδομίας, τα συμπληρωματικά έγγραφα τα οποία προβλέπονται από τις αποφάσεις που αναφέρονται στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου R. 423-2 του ίδιου κώδικα και τα οποία κυρίως αφορούν την προβλεπόμενη θέση για τις εργασίες στο οικόπεδο, την επιφάνειά τους, τις επιπτώσεις τους στο υπέδαφος·

2° Για τις ζώνες συντονισμένης ανάπτυξης, το πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ανέλαβε την πρωτοβουλία δημιουργίας της ζώνης· το πρόσωπο αυτό αποστέλλει στον περιφερειάρχη τον εγκεκριμένο φάκελο του έργου ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο R. 311-7 του Κώδικα Πολεοδομίας·

3° Για τα έργα που απαριθμούνται στο άρθρο R. 523-5, ο ιδιοκτήτης του οικοπέδου και, σε περίπτωση που δεν είναι ο ίδιος υπεύθυνος για την εκτέλεση των έργων, ο υπεύθυνος του έργου. Ο φάκελος δήλωσης, ο οποίος αποστέλλεται στον περιφερειάρχη, περιλαμβάνει τοπογραφικό σχέδιο, τα κτηματολογικά στοιχεία, την ή τις σχετικές επιφάνειες, την περιγραφή των έργων, τον σκοπό τους και τη θέση τους στο οικόπεδο των εργασιών, καθώς και έγγραφο το οποίο προσδιορίζει τις προβλεπόμενες τεχνικές λεπτομέρειες για την εκτέλεσή τους και τις επιπτώσεις τους στο υπέδαφος·

4° Για τα έργα ανάπτυξης και τα έργα που αναφέρονται στο άρθρο 5 του άρθρου R. 523-4, τα οποία υπόκεινται, όχι μόνο σε πολεοδομική άδεια, αλλά και σε διοικητική άδεια, η υπηρεσία η οποία είναι υπεύθυνη για την παραλαβή της αίτησης

αδειοδότησης· η υπηρεσία αυτή αποστέλλει στον περιφερειάρχη αντίγραφο του φακέλου της αίτησης·

5° Για τα έργα ανάπτυξης και τα έργα που αναφέρονται στο άρθρο 5 του άρθρου R. 523-4 και τα οποία δεν υπόκεινται σε διοικητική άδεια, ο κύριος του έργου· αυτός αποστέλλει στον περιφερειάρχη φάκελο στον οποίο περιγράφονται οι σκοπούμενες εργασίες, κυρίως η προβλεπόμενη θέση τους στο οικόπεδο, η επιφάνειά τους, οι επιπτώσεις τους στο υπέδαφος και στον οποίο αναφέρεται η ημερομηνία απόφασης τους.

Άρθρο R. 523-10

Για έργα σε χαρακτηρισμένα ιστορικά μνημεία τα οποία αναφέρονται στο εδάφιο 6° του άρθρου R. 523-4, η προσφυγή στον περιφερειάρχη δυνάμει της άδειας που προβλέπεται από το άρθρο L. 621-9 ισοδυναμεί με προσφυγή δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου.

Άρθρο R. 523-11

Όταν παραλαμβάνει έναν φάκελο, ο περιφερειάρχης χορηγεί στην αρχή που προσέφυγε σε αυτόν, καθώς και στον κύριο του έργου, βεβαίωση παραλαβής η οποία αναφέρει την ημερομηνία από την οποία αρχίζουν οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-18 ή, ανάλογα με την περίπτωση, στο τρίτο εδάφιο του άρθρου R. 523-19.

Άρθρο R. 523-12

Οι κύριοι ενός έργου μπορούν, πριν από την υποβολή αίτησης για τη λήψη των αδειών που απαιτούνται από τους νόμους και τους κανονισμούς ή πριν από την έναρξη οποιασδήποτε άλλης διαδικασίας, να προσφύγουν στον περιφερειάρχη, προκειμένου να εξετάσει εάν το σχέδιό απαιτεί την έκδοση αρχαιολογικών εντολών. Για τον σκοπό αυτό, καταρτίζουν φάκελο ο οποίος περιλαμβάνει το τοπογραφικό σχέδιο και τα κτηματολογικά στοιχεία, την περιγραφή του σχεδίου και τη θέση του στο οικόπεδο των εργασιών, καθώς και, κατά περίπτωση, έγγραφο το οποίο προσδιορίζει τις τεχνικές λεπτομέρειες που προβλέπονται για την εκτέλεση των έργων.

Εάν ο περιφερειάρχης διαπιστώσει ότι το σχέδιο ενδέχεται να επηρεάσει στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς, ενημερώνει τον αιτούντα, εντός δύο μηνών από την παραλαβή της αίτησης, ότι το σχέδιο που του έχει υποβάλει απαιτεί αρχαιολογικές εντολές.

Άρθρο R. 523-13

Εκτός των ζωνών οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο R. 523-6, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης ή μη απάντησης εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο R. 523-12, θεωρείται ότι ο περιφερειάρχης παραιτήθηκε από την έκδοση εντολής διαγνωστικού ελέγχου για το ίδιο οικόπεδο και για το σχέδιο έργων για τα οποία κλήθηκε να επιληφθεί, για περίοδο πέντε ετών, εκτός εάν υπάρξει ουσιαστική μεταβολή του σχεδίου ή των αρχαιολογικών πληροφοριών εντός των διοικητικών ορίων του δήμου.

Θεωρούνται ουσιαστικές οι μεταβολές που αφορούν κυρίως τη θέση, το βάθος και τους τρόπους θεμελίωσης των προβλεπόμενων έργων.

Εάν η κατάσταση των αρχαιολογικών πληροφοριών για την επικράτεια του δήμου οδηγήσει τον περιφερειάρχη να τροποποιήσει την εκτίμηση που είχε κάνει για την αναγκαιότητα διαγνωστικού ελέγχου, κοινοποιεί την απόφασή του στον κύριο του έργου, με αιτιολογημένη πράξη, το συντομότερο δυνατό, και ενημερώνει επ'αυτού τον δήμαρχο.

Άρθρο R. 523-14

Εάν ο περιφερειάρχης γνωστοποιήσει, κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-12, την αναγκαιότητα διεξαγωγής αρχαιολογικών εργασιών, ο κύριος του έργου μπορεί να προσφύγει σε αυτόν για την προβλεπόμενη αίτηση έκδοσης εντολών.

Ο περιφερειάρχης διατάσσει, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, τη διεξαγωγή αρχαιολογικού διαγνωστικού ελέγχου και, σε περίπτωση που τα στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς που υπάρχουν στο χώρο είναι ήδη γνωστά, λαμβάνει διαφορετικά μέτρα τα οποία προβλέπονται στο άρθρο R. 523 - 15.

Το αντίστοιχο τέλος σωστικής αρχαιολογίας καταβάλλεται από τον αιτούντα, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 524-4.

Τμήμα 3: Μέτρα σωστικής αρχαιολογίας

Άρθρο R. 523-15

Οι αρχαιολογικές εντολές μπορούν να περιλαμβάνουν:

1° Την πραγματοποίηση διαγνωστικού ελέγχου η οποία στοχεύει, μέσω μελέτης, έρευνας ή εργασιών πεδίου, να αναδείξει και να χαρακτηρίσει τα στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς που ενδεχομένως υπάρχουν στον χώρο και να παρουσιάσει τα αποτελέσματα σε μία έκθεση·

2° Τη διεξαγωγή ανασκαφής η οποία στοχεύει, μέσω μελέτης, εργασιών πεδίου ή εργαστηρίου, στη συλλογή των αρχαιολογικών δεδομένων που υπάρχουν στον χώρο, στην ανάλυσή τους, στην κατανόησή τους και στην παρουσίαση του συνόλου των αποτελεσμάτων σε μία τελική έκθεση·

3° Ανάλογα με την περίπτωση, τα στοιχεία τροποποίησης της σύστασης του σχεδίου, ώστε να αποφευχθεί συνολικά ή εν μέρει η διεξαγωγή ανασκαφών· οι τροποποιήσεις αυτές μπορεί να αναφέρονται στο είδος των θεμελιώσεων, τις μεθόδους δόμησης ή κατεδάφισης, την αλλαγή θέσης ή οποιαδήποτε άλλη τεχνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει τη μείωση των επιπτώσεων του έργου στα αρχαιολογικά κατάλοιπα.

Οι εντολές αιτιολογούνται.

Άρθρο R. 523-15-1

Η πραγματοποίηση αρχαιολογικής αξιολόγησης στη θάλασσα, κατ'εφαρμογή του εδαφίου 2 του άρθρου L. 524-6, στοχεύει, μέσω μελέτης, έρευνας ή πραγματογνωμοσύνης μέσω κατάδυσης, να αναδείξει και να χαρακτηρίσει τα στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς που ενδεχομένως επηρεάζονται από το σχέδιο των έργων ανάπτυξης ή άλλων έργων και να παρουσιάσει τα αποτελέσματα σε μία έκθεση.

Άρθρο R. 523-16

Όταν τα έργα ανάπτυξης ή τα άλλα έργα που αναφέρονται στο άρθρο R. 523-1 αφορούν εκτάσεις οι οποίες περιέχουν αρχαιολογικά κατάλοιπα, των οποίων το

ενδιαφέρον επιβάλλει τη διατήρησή τους στον χώρο εμποδίζοντας την υλοποίηση του έργου ανάπτυξης, ο περιφερειάρχης ζητά τον χαρακτηρισμό ως ιστορικών μνημείων του συνόλου ή μέρους της έκτασης. Στην περίπτωση αυτή, ο Υπουργός Πολιτισμού ενημερώνει τον ιδιοκτήτη του οικοπέδου για την πρόταση χαρακτηρισμού σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τη νομοθεσία για τα ιστορικά μνημεία.

Τμήμα 4: Καθεστώ των εντολών

Άρθρο R. 523-17

Όταν οι αρχαιολογικές εντολές έχουν συνταχθεί ή ο περιφερειάρχης έχει κοινοποιήσει την πρόθεσή του να συντάξει τις εν λόγω εντολές, οι αρχές που είναι αρμόδιες για την έκδοση των αδειών, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο R. 523-4, τις συμπληρώνουν με αναφορά στην οποία διευκρινίζεται ότι η εκτέλεση αυτών των εντολών αποτελεί προϋπόθεση για την πραγματοποίηση των έργων.

Άρθρο R. 523-17-1

Όταν ο κύριος του έργου τροποποιεί το σχέδιό του σχετικά με το έργο ανάπτυξης ή τα άλλα έργα και οι τροποποιήσεις δεν απαιτούν την υποβολή νέας αίτησης άδειας ή αίτησης τροποποίησης της άδειας που χορηγήθηκε, αποστέλλεται στον περιφερειάρχη τεχνική έκθεση η οποία περιγράφει το περιεχόμενο των προτεινόμενων τροποποιήσεων. Ο περιφερειάρχης εκδίδει απόφαση τροποποίησης της σύστασης του σχεδίου, σύμφωνα με το εδάφιο 3 του άρθρου R. 523-15.

Άρθρο R. 523-18

Ο περιφερειάρχης έχει προθεσμία ενός μηνός από την παραλαβή του πλήρους φακέλου για να καθορίσει την πραγματοποίηση διαγνωστικού ελέγχου ή να κοινοποιήσει την πρόθεσή του να εκδώσει εντολή ανασκαφών ή να ζητήσει την τροποποίηση της σύστασης του σχεδίου. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται σε δύο μήνες όταν τα έργα ανάπτυξης ή τα άλλα έργα υπόκεινται σε μελέτη επιπτώσεων.

Εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση εντολής εντός της προθεσμίας που προβλέπεται βάσει του προηγούμενου εδαφίου, ο περιφερειάρχης θεωρείται ότι παραιτήθηκε από την έκδοσή της.

Όταν ο περιφερειάρχης ενημερώνει την αρμόδια αρχή για την έκδοση άδειας και τον κύριο του έργου για την πρόθεσή του να εκδώσει εντολή ανασκαφών ή να ζητήσει την τροποποίηση της σύστασης του σχεδίου, πρέπει να κοινοποιήσει το περιεχόμενο αυτής της εντολής εντός προθεσμίας η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες από την ημερομηνία παραλαβής του φακέλου. Μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας, θεωρείται ότι παραιτήθηκε από την έκδοση της εν λόγω εντολής.

Άρθρο R. 523-19

Ο περιφερειάρχης έχει προθεσμία τριών μηνών από την παραλαβή της πλήρους διαγνωστικής έκθεσης για να κοινοποιήσει το περιεχόμενο της εντολής η οποία έπεται του διαγνωστικού ελέγχου.

Η ημερομηνία παραλαβής της πλήρους διαγνωστικής έκθεσης κοινοποιείται από τον περιφερειάρχη στην αρχή που εξετάζει την αίτηση άδειας και στον κύριο του έργου.

Στην περίπτωση που ο διαγνωστικός έλεγχος έχει ήδη πραγματοποιηθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-14, η προθεσμία των τριών μηνών αρχίζει με την παραλαβή του φακέλου από τον περιφερειάρχη, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα R. 523- 9 και R. 523-10 ή της επιβεβαίωσης από τον κύριο του έργου της πρόθεσής του να πραγματοποιήσει τα προγραμματισμένα έργα ανάπτυξης. Εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση εντός αυτής της προθεσμίας, ο περιφερειάρχης θεωρείται ότι παραιτήθηκε από την έκδοση της εν λόγω εντολής.

Άρθρο R. 523-20

Όταν έχει αποφασιστεί η έκδοση αρχαιολογικών εντολών με αφορμή τη δημιουργία ζώνης συντονισμένης ανάπτυξης ή την αδειοδότηση οικοπεδοποίησης, δεν είναι δυνατόν να επιβληθούν συμπληρωματικές εντολές κατά την εξέταση των αιτήσεων πολεοδομικής άδειας που είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση της επιχείρησης. Το ίδιο συμβαίνει και σε περίπτωση που ο περιφερειάρχης, στον οποίο

γίνεται τακτικά προσφυγή για το σχέδιο υλοποίησης της ζώνης ανάπτυξης ή της οικοπεδοποίησης, πληροφορήσει τον κύριο του έργου ότι το σχέδιό του δεν απαιτεί παρέμβαση σωστικής αρχαιολογίας.

Εάν ο περιφερειάρχης, στον οποίο έχει γίνει προσφυγή κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-14, διατάξει την πραγματοποίηση διαγνωστικού ελέγχου, μπορεί να εκδώσει μόνο τις εντολές οι οποίες αναφέρονται στα εδάφια 2 ή 3 του άρθρου R. 523-15 αφού λάβει, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τα άρθρα R. 523-9 και R. 523-10, φάκελο σχετικά με την ίδια επιχείρηση.

Το ίδιο συμβαίνει όταν ο περιφερειάρχης, στον οποίο έχει γίνει προσφυγή κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-14, διατάξει μέτρα τα οποία έπονται του διαγνωστικού ελέγχου· σε αυτή την περίπτωση, δεν μπορεί να εκδώσει συμπληρωματικές εντολές, αφού λάβει, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τα άρθρα R. 523-9 και R. 523-10, φάκελο σχετικά με την ίδια επιχείρηση.

Άρθρο R. 523-21

Όταν τα έργα ανάπτυξης ή τα άλλα έργα πραγματοποιούνται σε διαδοχικές φάσεις, το προσωρινό χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους κοινοποιείται από τον κύριο του έργου στον περιφερειάρχη, ο οποίος μπορεί να αποφασίσει τη σύσταση μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-15 είτε για το σύνολο του σχεδίου είτε για την εκτέλεση κάθε φάσης της επιχείρησης. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, καθορίζει με απόφασή του τις προθεσμίες προσφυγής σε αυτόν και το είδος των εγγράφων που πρέπει να προσκομιστούν.

Ωστόσο, οι εργασίες διαγνωστικού ελέγχου εκτελούνται για το σύνολο του σχεδίου σε περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο εκτελεί το σχέδιο αυτό υποβάλει σχετική αίτηση.

Τμήμα 5: Επιστημονική ευθύνη των εργασιών

Άρθρο R. 523-22

Ο επιστημονικός υπεύθυνος είναι ο συνομιλητής του περιφερειάρχη και ο εγγυητής της επιστημονικής ποιότητας της αρχαιολογικής επιχείρησης. Με αυτή την ιδιότητα, λαμβάνει, στο πλαίσιο της υλοποίησης του σχεδίου παρέμβασης του φορέα

ανασκαφής, τις αποφάσεις σχετικά με την επιστημονική διεξαγωγή της επιχείρησης και την προετοιμασία της έκθεσης της οποίας τη σύνταξη καθοδηγεί. Μπορεί να είναι διαφορετικός για την πραγματοποίηση του διαγνωστικού ελέγχου και για την πραγματοποίηση των ανασκαφών.

Τμήμα 6: Υλοποίηση διαγνωστικών ελέγχων

Υποτμήμα 1: Το περιεχόμενο των εντολών διαγνωστικού ελέγχου

Άρθρο R. 523-23

Όταν διατάσσει διαγνωστικό έλεγχο ο οποίος προβλέπεται στο εδάφιο 1 του άρθρου R. 523-15, ο περιφερειάρχης ορίζει:

- 1° Τους επιδιωκόμενους στόχους·
- 2° Το εύρος εκτέλεσης της επιχείρησης·
- 3° Τις μεθοδολογικές αρχές που πρέπει να ακολουθηθούν·
- 4° Τα προσόντα του επιστημονικού υπεύθυνου.

Υποτμήμα 2: Καθορισμός του φορέα που είναι υπεύθυνος για τον διαγνωστικό έλεγχο

Άρθρο R. 523-24

Οι αρχαιολογικές εντολές διαγνωστικού ελέγχου κοινοποιούνται στην αρχή που είναι αρμόδια για τη χορήγηση άδειας έργων, στον κύριο του έργου, στο Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών καθώς και, σε περίπτωση που διαθέτουν εξουσιοδοτημένη αρχαιολογική υπηρεσία, στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή στις ενώσεις φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης εντός των διοικητικών ορίων των οποίων πρέπει να πραγματοποιηθεί η επιχείρηση συνολικά ή εν μέρει.

Άρθρο R. 523-25

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης ή οι ενώσεις φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, των οποίων η αρχαιολογική υπηρεσία έχει εξουσιοδοτηθεί, μπορούν να αποφασίσουν:

1° Την πραγματοποίηση διαγνωστικού ελέγχου σωστικής αρχαιολογίας για έργα ανάπτυξης ή για άλλα έργα που διενεργούνται συνολικά ή εν μέρει εντός των διοικητικών τους ορίων ·

2° Την πραγματοποίηση του συνόλου των διαγνωστικών ελέγχων σωστικής αρχαιολογίας που προβλέπονται για έργα ανάπτυξης ή για άλλα έργα που διενεργούνται συνολικά ή εν μέρει εντός των διοικητικών τους ορίων.

Άρθρο R. 523-26

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης ή οι ενώσεις φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης που αναφέρονται στο άρθρο R. 523-25 και σκοπεύουν να πραγματοποιήσουν διαγνωστικό έλεγχο σωστικής αρχαιολογίας για μια επιχείρηση, κατ'εφαρμογή του εδαφίου 1 του παρόντος άρθρου, οφείλουν να κοινοποιήσουν την απόφασή τους, η οποία λαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου L. 523-4, στον περιφερειάρχη εντός δεκατεσσάρων ημερών από τη λήψη της κοινοποίησης της εντολής διαγνωστικού ελέγχου. Εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση της απόφασής τους εντός αυτής της προθεσμίας, θεωρείται ότι οι εν λόγω οργανισμοί ή οι ενώσεις παραιτήθηκαν από την άσκηση αυτού του δικαιώματος.

Άρθρο R. 523-27

Η απόφαση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή των ενώσεων φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης να πραγματοποιήσουν, σύμφωνα με το εδάφιο 2 του άρθρου R. 523-25, το σύνολο των προβλεπόμενων διαγνωστικών ελέγχων εντός των διοικητικών τους ορίων, ορίζει την περίοδο εφαρμογής της, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών ετών. Κοινοποιείται στον περιφερειάρχη, στον νομάρχη του διοικητικού διαμερίσματος, στους υπόλοιπους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης που περιλαμβάνονται εντός των διοικητικών ορίων του οργανισμού ή της ένωσης, καθώς και στο Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών.

Άρθρο R. 523-28

Η πραγματοποίηση, από τοπική αρχαιολογική υπηρεσία, του προβλεπόμενου διαγνωστικού ελέγχου με αφορμή έργα τα οποία εκτελούνται για λογαριασμό άλλων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή των ενώσεών τους ή του κράτους

απαιτεί τη συμφωνία αυτών των οργανισμών ή των ενώσεων τους ή του κράτους. Η συμφωνία αυτή θεωρείται δεδομένη, εκτός εάν υπάρχει ρητή απόφαση άρνησης η οποία κοινοποιείται στον περιφερειάρχη εντός μίας εβδομάδας από την παραλαβή των εντολών διαγνωστικού ελέγχου.

Άρθρο R. 523-29

Μετά την εκπνοή των προθεσμιών που αναφέρονται στα άρθρα R. 523-26 και R. 523-28, ο περιφερειάρχης κοινοποιεί στον αρμόδιο φορέα την ανάθεση του διαγνωστικού ελέγχου και ενημερώνει τον κύριο του έργου για την ταυτότητα του φορέα.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου R. 523-28, ο αρμόδιος φορέας είναι κατά σειρά προτεραιότητας:

- 1° Ο δήμος ή η ένωση στην οποία έχουν μεταφερθεί οι αρμοδιότητες·
- 2° Το διαμέρισμα, ο διανομαρχιακός φορέας ή ο διανομαρχιακός οργανισμός·
- 3° Η περιφέρεια ή η διαπεριφερειακή ενότητα ή, στην Κορσική, η οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης της Κορσικής
- 4° Το Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών.

Υποτήμα 3: Όροι εκτέλεσης διαγνωστικού ελέγχου

Άρθρο R. 523-30

Εντός ενός μηνός από την παραλαβή της κοινοποίησης ανάθεσης του διαγνωστικού ελέγχου, ο φορέας προετοιμάζει ένα σχέδιο παρέμβασης, το οποίο περιγράφει λεπτομερώς την εφαρμογή των εντολών, και το υποβάλλει στον περιφερειάρχη προς έγκριση. Εάν το υποβληθέν σχέδιο δεν είναι σύμφωνο με τις εντολές που έχει εκδώσει, ο περιφερειάρχης ζητά από τον φορέα να το τροποποιήσει. Ελλείψει παρατήρησης από πλευράς του περιφερειάρχη εντός ενός μηνός, η έγκριση θεωρείται δεδομένη.

Μόλις το σχέδιο παρέμβασης εγκριθεί, και το αργότερο δύο μήνες μετά την παραλαβή της κοινοποίησης ανάθεσης του διαγνωστικού ελέγχου, ο φορέας αποστέλλει στον κύριο του έργου σχέδιο σύμβασης το οποίο καθορίζει τους όρους διεξαγωγής του διαγνωστικού ελέγχου, όπως προβλέπεται στο άρθρο R. 523-31.

Μετά την υποβολή του σχεδίου σύμβασης στον κύριο του έργου, και το αργότερο τρεις μήνες μετά την κοινοποίηση της ανάθεσης του διαγνωστικού ελέγχου, ο φορέας και ο κύριος του έργου υπογράφουν σύμβαση η οποία καθορίζει τους όρους διεξαγωγής του διαγνωστικού ελέγχου, όπως προβλέπεται στο άρθρο R. 523-31.

Εάν η σύμβαση δεν υπογραφεί εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο ή σε περίπτωση διαφωνίας σχετικά με τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-31, το πλέον επιμελές μέρος μπορεί να προσφύγει στον περιφερειάρχη. Εντός δεκαπέντε ημερών από την ημερομηνία προσφυγής, ο περιφερειάρχης ορίζει τις προθεσμίες για τη διεξαγωγή του διαγνωστικού ελέγχου σε περίπτωση διαφωνίας.

Άρθρο R. 523-31

Η σύμβαση που προβλέπεται στο άρθρο R. 523-30 ορίζει ειδικότερα:

1° Τις προθεσμίες διεξαγωγής διαγνωστικού ελέγχου και υποβολής της διαγνωστικής έκθεσης·

2° Τους όρους και τις προθεσμίες διάθεσης του οικοπέδου από τον κύριο του έργου και προετοιμασίας των εργασιών από τον φορέα ανασκαφών καθώς και, κατά περίπτωση, τους όρους αποδέσμευσης του οικοπέδου·

3° Την υπόδειξη των υλικών, του εξοπλισμού και των μέσων που παρέχει ο κύριος του έργου και, κατά περίπτωση, τις λεπτομέρειες οικονομικής υποστήριξής τους από τον φορέα ανασκαφών·

4° Το ποσό των κυρώσεων ανά ημέρα καθυστέρησης η οποία οφείλεται είτε στον φορέα ανασκαφής σε περίπτωση υπέρβασης των προθεσμιών που ορίζονται στο εδάφιο 1°, είτε στον κύριο του έργου σε περίπτωση υπέρβασης των προθεσμιών που προβλέπονται στο εδάφιο 2.

Άρθρο R. 523-32

Η σύμβαση η οποία προβλέπεται στο άρθρο R. 523-30 δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εκ μέρους του φορέα ανάληψη έργων ανάπτυξης ή άλλων έργων τα οποία προκύπτουν, σε κάθε περίπτωση, από την υλοποίηση του σχεδίου.

Άρθρο R. 523-33

Οι προθεσμίες διεξαγωγής του διαγνωστικού ελέγχου και της υποβολής της διαγνωστικής έκθεσης η οποία προβλέπεται στο εδάφιο 1 του άρθρου R. 523-31 αρχίζουν από τη στιγμή που το οικόπεδο παραδίδεται σε συνθήκες που επιτρέπουν την πραγματοποίηση αρχαιολογικών εργασιών, όπως καθορίζονται στο εδάφιο 2 του ίδιου άρθρου.

Άρθρο R. 523-35

Η σύμβαση που προβλέπεται στο άρθρο R. 523-30 υποβάλλεται στον περιφερειάρχη.

Άρθρο R. 523-36

Ο περιφερειάρχης έχει προθεσμία ενός μηνός από την παραλαβή της διαγνωστικής έκθεσης για να εξακριβώσει τη συμμόρφωσή της με τους κανόνες που αναφέρονται στο άρθρο R. 546-4. Όταν η διαγνωστική έκθεση είναι ελλιπής, ο περιφερειάρχης ζητά τα έγγραφα που λείπουν από τον φορέα εντός της ίδιας προθεσμίας.

Όταν ο περιφερειάρχης θεωρεί ότι η διαγνωστική έκθεση είναι συμβατή, την υποβάλλει στον κύριο του έργου.

Άρθρο R. 523-37

Η προθεσμία ακύρωσης των εντολών διαγνωστικού ελέγχου η οποία προβλέπεται στο τρίτο εδάφιο του άρθρου L. 523-7 διαρκεί ένα μήνα από τη ημερομηνία ολοκλήρωσης των αρχαιολογικών εργασιών πεδίου που αναφέρεται στη σύμβαση. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται σε δύο μήνες, όταν ο διαγνωστικός έλεγχος διατάσσεται με αφορμή την εκτέλεση έργων τα οποία υπόκεινται σε μελέτη επιπτώσεων κατ'εφαρμογή του Περιβαλλοντικού Κώδικα.

Οι προθεσμίες οι οποίες προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο και στο άρθρο R. 523-30 αναστέλλονται σε περίπτωση ανωτέρας βίας.

Άρθρο R. 523-38

Όταν είναι φανερό ότι ο διαγνωστικός έλεγχος δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός των προθεσμιών, ο φορέας ενημερώνει σχετικά τον περιφερειάρχη. Αναφέρει

εάν έχουν ανακαλυφθεί αρχαιολογικά κατάλοιπα και παρέχει έναν πρώτο χαρακτηρισμό αυτών.

Εάν ο διαγνωστικός έλεγχος ο οποίος δεν ολοκληρώθηκε έχει διαπιστώσει την παρουσία αρχαιολογικών καταλοίπων ή ότι η ανακάλυψή τους έγινε κατά τη διάρκεια των έργων ανάπτυξης, αυτά υπόκεινται στις διατάξεις των άρθρων L. 531-14 και L. 531-15.

Ωστόσο, για τη διατήρηση ή την προστασία τους, ο περιφερειάρχης μπορεί να εκδώσει μία από τις εντολές που έπονται του διαγνωστικού ελέγχου και οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο R. 523-15.

Τμήμα 6α: Πραγματοποίηση αρχαιολογικών αξιολογήσεων στη θάλασσα

Άρθρο R. 523-38-1

Εκτός από τα στοιχεία που αναφέρονται στο εδάφιο 2 του άρθρου L. 524-6, η σύμβαση αρχαιολογικής αξιολόγησης στη θάλασσα ορίζει:

- 1° Το γεωγραφικό εύρος της αξιολόγησης·
- 2° Τις φάσεις που είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης και τη μεθοδολογία που εφαρμόζεται για καθεμιά από αυτές·
- 3° Την ποιότητα των γεωφυσικών δεδομένων τα οποία είναι απαραίτητα για την αρχαιολογική αξιολόγηση·
- 4° Τις συνθήκες βάσει των οποίων ο κύριος του έργου παρέχει τα γεωφυσικά δεδομένα στο κράτος.

Άρθρο R. 523-38-2

Η υπηρεσία του κράτους η οποία είναι αρμόδια για την ενάλια αρχαιολογία ερμηνεύει τα γεωφυσικά δεδομένα προκειμένου να καθορίσει τους στόχους, το εύρος και τις μεθοδολογικές αρχές της πραγματογνωμοσύνης μέσω κατάδυσης που ενδεχομένως απαιτείται.

Άρθρο R. 523-38-3

Η πραγματογνωμοσύνη μέσω κατάδυσης πραγματοποιείται από το Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογιών Ερευνών, εκτός εάν ο Υπουργός Πολιτισμού

αποφασίσει να την αναθέσει στην υπηρεσία του κράτους που είναι αρμόδια για την ενάλια αρχαιολογία.

Άρθρο R. 523-38-4

Εντός δύο μηνών από την εκτέλεση της σύμβασης αξιολόγησης, ο Υπουργός Πολιτισμού κοινοποιεί στον κύριο του έργου το περιεχόμενο των εντολών που έπονται της αξιολόγησης, οι οποίες αναφέρονται στα εδάφια 2 και 3 του άρθρου R. 523-15. Εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση εντός αυτής της προθεσμίας, θεωρείται ότι ο Υπουργός παραιτήθηκε από την έκδοση αυτών των εντολών.

Τμήμα 7: Διεξαγωγή ανασκαφών

Υποτμήμα 1: Περιεχόμενο των εντολών ανασκαφής

Άρθρο R. 523-39

Όταν ο περιφερειάρχης διατάσσει, βάσει των όρων που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-19 ή στο R. 523-21, τη διεξαγωγή ανασκαφής, επισυνάπτει στην απόφασή του μια ή περισσότερες επιχειρησιακές φάσεις και φάκελο με τις επιστημονικές προδιαγραφές ο οποίος:

- 1° Ορίζει τους στόχους, τα επιστημονικά δεδομένα καθώς και τις μεθοδολογικές και τεχνικές αρχές της παρέμβασης και των μελετών που πρέπει να πραγματοποιηθούν·
- 2° Διευκρινίζει τα προσόντα του επιστημονικού υπεύθυνου της επιχείρησης και, κατά περίπτωση, τα προσόντα των ειδικών που είναι απαραίτητοι για την ομάδα παρέμβασης·
- 3° Ορίζει τον προβλεπόμενο χαρακτήρα των εργασιών που απαιτούνται για την αρχαιολογική επιχείρηση και, κατά περίπτωση, για τις επιχειρησιακές φάσεις. Καθορίζει, για κάθε μία από τις φάσεις, την ελάχιστη διάρκεια και υποδεικνύει ενδεικτική σύνθεση της ομάδας·
- 4° Καθορίζει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη σωστική συντήρηση των αρχαιολογικών καταλοίπων τα οποία αποκαλύφθηκαν·
- 5° Ορίζει την προθεσμία υποβολής της τελικής έκθεσης.

Υποτμήμα 1: Προϋποθέσεις διεξαγωγής ανασκαφών

Άρθρο R. 523-40

Η απόφαση αρχαιολογικών εντολών ανασκαφής κοινοποιείται στην αρχή η οποία είναι αρμόδια για την έκδοση της άδειας έργων και στον κύριο του έργου.

Άρθρο R. 523-41

Οι εργασίες αρχαιολογικών ανασκαφών που διατάσσει ο περιφερειάρχης ή, όσον αφορά τις ενάλιες επιχειρήσεις, ο Υπουργός Πολιτισμού, εκτελούνται υπό την εποπτεία του κυρίου του έργου.

Άρθρο R. 523-42

Οι ανασκαφικές εργασίες μπορούν να ανατεθούν στο Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογιών Ερευνών, σε εξουσιοδοτημένη τοπική αρχαιολογική υπηρεσία ή σε κάθε άλλο πρόσωπο που κατέχει την έγκριση η οποία προβλέπεται στο τμήμα 4 του κεφαλαίου II του παρόντος τμήματος του Κώδικα.

Άρθρο R. 523-43

Εάν ο κύριος του έργου είναι πρόσωπο το οποίο υπάγεται στην υπ' αριθμόν 2015-899 εντολή της 25^{ης} Ιουλίου 2015 σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, η σύναψη της σύμβασης ανασκαφής διέπεται από τα κείμενα που αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις.

Άρθρο R. 523-43-1

I. – Πριν από την επιλογή του φορέα ανασκαφής από τον κύριο του έργου, αυτός υποβάλλει όλες τις προσφορές που είναι αποδεκτές στον περιφερειάρχη, είτε υπάγονται σε σύμβαση ιδιωτικού δικαίου είτε σε δημόσια σύμβαση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο κύριος του έργου υποβάλλει επίσης τον κανονισμό διαβούλευσης.

Αυτές οι προσφορές περιλαμβάνουν κυρίως το επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης και τους όρους εφαρμογής του. Το έργο αυτό καθορίζει τις λεπτομέρειες εκτέλεσης της προβλεπόμενης αρχαιολογικής επιχείρησης, ιδίως τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους και τεχνικές, τα μέτρα πρόληψης κινδύνων, τα προληπτικά μέτρα υγιεινής

και ασφάλειας, καθώς και τους προβλεπόμενους ανθρώπινους και υλικούς πόρους. Καθορίζεται από τον φορέα ανασκαφής βάσει του φακέλου επιστημονικών προδιαγραφών που αναφέρεται στο άρθρο R. 523-39.

Κατ'εφαρμογή του τρίτου εδαφίου του άρθρου L. 523-9, ο περιφερειάρχης υποβάλλει στον κύριο του έργου την αιτιολογημένη γνωμοδότησή του για κάθε μία από τις προσφορές εντός ενός μηνός από την παραλαβή του συνόλου των προσφορών.

II. – Όταν ο κύριος του έργου διαθέτει εξουσιοδοτημένη υπηρεσία για την εκτέλεση των εντολών ανασκαφής και αναθέτει την εκτέλεση σε αυτή την υπηρεσία, υποβάλλει στον περιφερειάρχη το επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης που έχει καταρτίσει και τους όρους εφαρμογής του οι οποίοι προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο. Αυτή η υποβολή ισοδυναμεί με αίτηση άδειας ανασκαφών.

Άρθρο R. 523-44

Ο κύριος του έργου συνάπτει με τον φορέα ανασκαφής σύμβαση η οποία ορίζει:

1° Την προβλεπόμενη ημερομηνία έναρξης της ανασκαφικής επιχείρησης, τη διάρκειά της και το κόστος διεξαγωγής των ανασκαφών·

2° Τους όρους και τις προθεσμίες παράδοσης του οικοπέδου από τον κύριο του έργου και παρέμβασης του φορέα ανασκαφών·

3° Τις αποζημιώσεις που καταβάλλονται από το ένα ή το άλλο μέρος σε περίπτωση υπέρβασης των συμφωνημένων προθεσμιών·

4° Την ημερομηνία υποβολής της τελικής επιχειρησιακής έκθεσης.

Η σύμβαση περιλαμβάνει, ως παράρτημα, το επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης και τα έγγραφα που δικαιολογούν τις συνθήκες εργασίας του επιστημονικού υπεύθυνου ο οποίος προτείνεται για την επιχείρηση.

Εάν ο κύριος του έργου είναι πρόσωπο το οποίο υπάγεται στην υπ'αριθμόν 2015-899 εντολή της 25^{ης} Ιουλίου 2015 σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, η σύμβαση περιλαμβάνει επιπλέον τις υποχρεωτικές πληροφορίες οι οποίες προβλέπονται από τα κείμενα που αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις.

Άρθρο R. 523-45

Η σύμβαση που προβλέπεται στο άρθρο R. 523-44 και η οποία υπογράφεται από τα δύο μέρη και συνοδεύεται από το αποδεικτικό της εξουσιοδότησης ή της έγκρισης του φορέα, υποβάλλεται από τον κύριο του έργου στον περιφερειάρχη. Η υποβολή αυτή ισοδυναμεί με αίτηση άδειας ανασκαφών η οποία προβλέπεται στο τέταρτο εδάφιο του άρθρου L. 523-9.

Όταν ο κύριος του έργου είναι πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, η υποβολή συνοδεύεται από υπεύθυνη δήλωση δεόντως υπογεγραμμένη, η οποία πιστοποιεί ότι πληρούνται οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-49.

Άρθρο R. 523-46

I. – Ο περιφερειάρχης έχει προθεσμία ενός μηνός από την παραλαβή του φακέλου που υποβλήθηκε κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-45 προκειμένου να εκδώσει την άδεια ανασκαφής ή να την απορρίψει, όταν τα στοιχεία της σύμβασης που αναφέρονται στο άρθρο R. 523-44 δεν επιτρέπουν την εκτέλεση της ανασκαφής. Η μη κοινοποίηση απόφασης εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας ισοδυναμεί με αδειοδότηση.

Όταν ο κύριος του έργου δεν έχει υποβάλει το σύνολο των προσφορών οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο R. 523-43-1 ή καταθέτει την αίτησή του για άδεια ανασκαφής πριν λάβει την αιτιολογημένη γνωμοδότηση του περιφερειάρχη ή πριν τη λήξη της προθεσμίας ενός μηνός που αναφέρεται στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου R. 523-43-1, η προθεσμία, η οποία προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο, διαρκεί τρεις μήνες.

II. – Όταν ο κύριος του έργου διαθέτει εξουσιοδοτημένη υπηρεσία για την εκτέλεση των εντολών ανασκαφής και αναθέτει την εκτέλεση σε αυτή την υπηρεσία, ο περιφερειάρχης έχει προθεσμία ενός μηνός από την παραλαβή του φακέλου, ο οποίος υποβλήθηκε κατ'εφαρμογή του τελευταίου εδαφίου του άρθρου R. 523-43-1, προκειμένου να εκδώσει την άδεια ανασκαφής ή να την απορρίψει σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του σχεδίου που υποβλήθηκε με τις επιστημονικές προδιαγραφές. Η μη κοινοποίηση απόφασης εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας ισοδυναμεί με αδειοδότηση.

III. – Η απόφαση αδειοδότησης περιλαμβάνει το όνομα του επιστημονικού υπεύθυνου της ανασκαφής, ο οποίος ορίζεται από τον περιφερειάρχη, κατόπιν προτάσεως του φορέα ανασκαφής.

Άρθρο R. 523-47

Όταν η διεξαγωγή των εργασιών καθιστά αναγκαία την ουσιαστική τροποποίηση του επιστημονικού σχεδίου παρέμβασης, υποβάλλεται αναθεωρημένο σχέδιο στον περιφερειάρχη, ο οποίος έχει προθεσμία δεκαπέντε ημερών για να το εγκρίνει ή να ζητήσει την τροποποίησή του. Η μη κοινοποίηση απόφασης εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας ισοδυναμεί με αδειοδότηση.

Σε περίπτωση ανακαλύψεων που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της επιχείρησης και οι οποίες οδηγούν στην αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων του διαγνωστικού ελέγχου και των επιστημονικών δεδομένων του φακέλου των προδιαγραφών, ο περιφερειάρχης μπορεί να εκδώσει συμπληρωματικές εντολές.

Όταν, κατά τη διάρκεια των εργασιών, είναι απαραίτητο για τον φορέα ανασκαφής να καταφύγει σε υπερεργολάβο για την εκτέλεση επιστημονικών υπηρεσιών, ο τελευταίος υποβάλλει δήλωση στον περιφερειάρχη πριν από την πρόσληψή του.

Οι τροποποιήσεις και οι συμπληρωματικές εντολές οι οποίες αναφέρονται στα προηγούμενα εδάφια δεν μπορούν να οδηγήσουν σε τροποποίηση της γενικής οικονομίας της σύμβασης που αναφέρεται στο άρθρο R. 523-44.

Άρθρο R. 523-48

Σε περίπτωση εξαιρετικά σημαντικής ανακάλυψης κατά τη διάρκεια μιας επιχείρησης, ο περιφερειάρχης μπορεί, με αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται κατόπιν γνωμοδότησης της τοπικής επιτροπής αρχαιολογικών ερευνών, να παρατείνει τη διάρκεια της παρέμβασης και, κατά περίπτωση, να ζητήσει τροποποίηση του σχεδίου δόμησης ή έργου ανάπτυξης. Το ενδεχόμενο επιπλέον κόστος της αρχαιολογικής ανασκαφής που προκαλείται από αυτές τις αποφάσεις μπορεί να καλυφθεί από τις πιστώσεις του Εθνικού Ταμείου Σωστικής Αρχαιολογίας.

Άρθρο R. 523-49

Όταν ο κύριος του έργου είναι πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, δεν μπορεί να αναθέσει την προβλεπόμενη αρχαιολογική επιχείρηση σε φορέα ανασκαφής τον οποίο αυτός ο ίδιος ή κάποιος από τους μετόχους του ελέγχει άμεσα ή έμμεσα.

Άρθρο R. 523-50

Προκειμένου να διαπιστωθεί η ανεξαρτησία του φορέα ανασκαφής από τον κύριο του έργου πριν από τη χορήγηση της άδειας ανασκαφής, ο περιφερειάρχης μπορεί να ζητήσει τα ακόλουθα έγγραφα:

- 1° Περιγραφή της σύστασης του εταιρικού κεφαλαίου·
- 2° Κατανομή των ψήφων στο διοικητικό συμβούλιο ή το εποπτικό συμβούλιο του φορέα ανασκαφής·
- 3° Ελεγμένους ισολογισμούς για τα τρία προηγούμενα έτη και προβλεπόμενο προϋπολογισμό για το τρέχον έτος, στον οποίο προσδιορίζεται η πηγή των εσόδων, όταν δεν πρόκειται για αμοιβή η οποία λαμβάνεται ως αντάλλαγμα για τις εκτελούμενες εργασίες σωστικής ανασκαφής·
- 4° Περιγραφή των υλικών συνεισφορών ή των συνεισφορών ανθρώπινου δυναμικού που ο φορέας ανασκαφής λαμβάνει από τρίτους.

Άρθρο R. 523-51

Σε περίπτωση που κανένας φορέας ανασκαφής δεν έχει υποβάλει υποψηφιότητα για την ανασκαφή ή δεν πληροί τις προϋποθέσεις για την εκτέλεσή τους, ο κύριος του έργου ζητά από το Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών να προβεί στην εν λόγω ανασκαφή κοινοποιώντας του τις αντίστοιχες εντολές.

Εντός δύο μηνών από την παραλαβή της αίτησης, το Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών αποστέλλει στον αιτούντα σχέδιο σύμβασης το οποίο περιλαμβάνει τις ρήτρες που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-44. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων R. 523-45 και R. 523-46.

Υποτήμημα 3: Διαδικασία διαιτησίας

Άρθρο R. 523-52

Εάν, στην περίπτωση που αναφέρεται στο άρθρο R. 523-51, τα μέρη διαφωνούν ως προς τους όρους εκτέλεσης ή τη χρηματοδότηση των ανασκαφών, ορίζουν μέσω κοινής συμφωνίας διαιτητή μεταξύ των προσώπων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο που καταρτίζεται κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 523-53.

Άρθρο R. 523-53

Οι διαιτητές διορίζονται για περίοδο τριών ετών, η οποία μπορεί να ανανεωθεί με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ο οποίος καταρτίζει τον κατάλογο.

Άρθρο R. 523-54

Εάν ο διαιτητής εκτιμά ότι η ανεξαρτησία ή η αμεροληψία του δεν διασφαλίζεται στην εν λόγω διαφορά, οφείλει να ενημερώσει τα μέρη. Τα μέρη στη συνέχεια μπορούν να αποφασίσουν την επιλογή άλλου διαιτητή.

Η αποστολή του διαιτητή δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες από την ημερομηνία διορισμού του, εκτός εάν υπάρξει συμφωνία μεταξύ των μερών.

Άρθρο R. 523-55

Ο διαιτητής λαμβάνει τις παρατηρήσεις των μερών και καθορίζει την ημερομηνία πέρα από την οποία δεν μπορεί να υποβληθεί καμία αίτηση ούτε να προβληθεί κάποιος ισχυρισμός. Ο διαιτητής μπορεί να καλέσει τους εμπειρογνώμονες της επιλογής του.

Η απόφαση του διαιτητή περιγράφει με ακρίβεια τα αντίστοιχα αιτήματα των μερών και τους ισχυρισμούς τους. Περιέχει επίσης τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 1472 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Η απόφαση αιτιολογείται και υπογράφεται από τον διαιτητή.

Άρθρο R. 523-56

Οι διαιτητές λαμβάνουν για κάθε υπόθεση που χειρίζονται κατ'αποκοπήν αποζημίωση, το ποσό της οποίας επιβαρύνει τα δύο μέρη και καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Άρθρο R. 523-57

Η απόφαση του διαιτητή έχει, αμέσως μόλις εκδοθεί, ισχύ δεδικασμένου όσον αφορά τη διαφορά που επιλύει και απαλλάσσει τον διαιτητή από αυτή.

Ωστόσο, ο διαιτητής διατηρεί την εξουσία να ερμηνεύει την απόφαση, να διορθώνει τα ουσιώδη λάθη και τις παραλείψεις που την επηρεάζουν και να τη συμπληρώνει όταν δεν έχει αποφανθεί επί συγκεκριμένης αξίωσης.

Άρθρο R. 523-58

Η απόφαση του διαιτητή η οποία αναφέρεται στα άρθρα R. 523-55 και R. 523-57 μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Υποτήμα 4: Ολοκλήρωση ανασκαφών

Άρθρο R. 523-59

Εντός των δεκαπέντε ημερών που ακολουθούν την κοινοποίηση από τον κύριο του έργου της ολοκλήρωσης των ανασκαφικών εργασιών στο οικόπεδο, ο περιφερειάρχης του χορηγεί βεβαίωση αποδέσμευσης του οικοπέδου. Εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση της βεβαίωσης εντός αυτής της προθεσμίας, αυτή θεωρείται δεδομένη. Κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί στη συνέχεια να ζητήσει από τον περιφερειάρχη τη χορήγηση πιστοποιητικού το οποίο βεβαιώνει ότι δεν έχει ληφθεί καμία αρνητική απόφαση.

Τμήμα 8: Επιστημονικός και τεχνικός έλεγχος των εργασιών σωστικής αρχαιολογίας

Άρθρο R. 523-60

Οι εργασίες σωστικής αρχαιολογίας διεξάγονται υπό τον επιστημονικό και τεχνικό έλεγχο των υπηρεσιών του κράτους που είναι αρμόδιες για την αρχαιολογία. Ο κύριος του έργου και ο φορέας της αρχαιολογικής επέμβασης οφείλουν να ενημερώσουν τις αρμόδιες υπηρεσίες σχετικά με τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης του διαγνωστικού ελέγχου ανασκαφών, τουλάχιστον πέντε εργάσιμες ημέρες πριν την έναρξη της επιχείρησης.

Ο επιστημονικός υπεύθυνος, ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο R. 523-22, ενημερώνει γραπτώς τις υπηρεσίες του κράτους που είναι αρμόδιες για την αρχαιολογία σχετικά με την πρόοδο της επιχείρησης σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από αυτές.

Οι παρατηρήσεις των υπηρεσιών του κράτους που είναι αρμόδιες για την αρχαιολογία, οι οποίες διατυπώνονται στο τέλος των επισκέψεων ελέγχου ή των επιτόπιων συνεδριάσεων, κοινοποιούνται γραπτώς στον φορέα ανασκαφών και στον επιστημονικό υπεύθυνο καθώς και, στην περίπτωση των ανασκαφών, στον κύριο του έργου.

Ο κύριος του έργου, ο φορέας ανασκαφών και ο επιστημονικός υπεύθυνος της επιχείρησης διασφαλίζουν, καθένας από την πλευρά του, την αποτελεσματική εφαρμογή των παρατηρήσεων των υπηρεσιών του κράτους οι οποίες είναι αρμόδιες για την αρχαιολογία.

Άρθρο R. 523-61

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις παρατηρήσεις των υπηρεσιών του κράτους οι οποίες είναι αρμόδιες για την αρχαιολογία, ο περιφερειάρχης κοινοποιεί στον επιστημονικό υπεύθυνο και τον φορέα ανασκαφών προειδοποίηση συμμόρφωσης. Ο περιφερειάρχης ενεργεί με τον ίδιο τρόπο και σε περίπτωση παρεμπόδισης του ελέγχου. Ο κύριος του έργου ενημερώνεται για την εν λόγω προειδοποίηση.

Εάν οι ενδιαφερόμενοι δεν λάβουν τα αιτούμενα μέτρα εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, ο περιφερειάρχης μπορεί:

1° Σε περίπτωση αμέλειας που οφείλεται στον επιστημονικό υπεύθυνο, να διορίσει νέο·

2° Σε περίπτωση αμέλειας που οφείλεται στον φορέα ανασκαφής, να του γνωστοποιήσει ότι σκοπεύει να ανακαλέσει την ανάθεση του διαγνωστικού ελέγχου ή την άδεια ανασκαφών. Στη συνέχεια, η επιχείρηση διακόπτεται και ο κύριος του έργου και ο φορέας λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο για τη συντήρηση των ευρημάτων τα οποία αποκαλύφθηκαν και την ασφάλεια του χώρου.

Ο φορέας ανασκαφών έχει προθεσμία δεκαπέντε ημερών για να παρουσιάσει τις παρατηρήσεις του. Η επιχείρηση μπορεί να ξεκινήσει εκ νέου μόνο με ρητή απόφαση του περιφερειάρχη. Ωστόσο, εάν αυτός δεν ανταποκριθεί εντός τριών

μηνών από την κοινοποίηση της πρόθεσης ανάκλησης, η επιχείρηση μπορεί να ξεκινήσει εκ νέου σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την απόφαση εντολών.

Σε περίπτωση ανάκλησης της ανάθεσης διαγνωστικού ελέγχου ή της άδειας ανασκαφών λόγω υπαιτιότητας του φορέα, αυτός δεν μπορεί να απαιτήσει αποζημίωση για τον αποκλεισμό του ή για τις δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνθηκε.

Κεφάλαιο IV: Χρηματοδότηση σωστικής αρχαιολογίας

Τμήμα 1: Διατάξεις σχετικά με το τέλος σωστικής αρχαιολογίας

Άρθρο R. 524-3

Όταν το τέλος αφορά επιχείρηση διαφορετική από αυτές που αναφέρονται στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-4 και η οποία αποτελεί αντικείμενο τμηματικής εκτέλεσης έργων, εκδίδεται εντολή αποδοχής και πράξη επιβολής φόρου στην αρχή κάθε μίας από τις φάσεις που προβλέπονται στη διοικητική άδεια.

Τέλος εισπράττεται για κάθε φάση.

Άρθρο R. 524-4

Κατά την υποβολή φακέλου αίτησης για χορήγηση άδειας στην αρμόδια αρχή, το πρόσωπο που σκοπεύει να εκτελέσει έργα τα οποία απαλλάσσονται από την καταβολή του τέλους, οφείλει να επισυνάψει στον φάκελο τα στοιχεία τα οποία δικαιολογούν ότι επωφελείται από μία από αυτές τις απαλλαγές.

Άρθρο R. 524-5

Οι αιτήσεις σχετικά με τη βάση υπολογισμού του τέλους εξετάζονται από την υπηρεσία εκκαθάρισης σύμφωνα με το τμήμα III του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας. Η υπηρεσία εκκαθάρισης αποστέλλει αντίγραφο των αιτήσεων φοροαπαλλαγής ή φοροελάφρυνσης στον περιφερειάρχη.

Άρθρο R. 524-6

Οι αποφάσεις φοροελάφρυνσης και φοροαπαλλαγής υποβάλλονται στον Προϊστάμενο του Δημοσίου Ταμείου. Οι αποφάσεις αυτές αναφέρουν τα στοιχεία της αρχικής εντολής αποδοχής.

Άρθρο R. 524-7

Ο Προϊστάμενος του Δημοσίου Ταμείου αφαιρεί το ποσό της φοροελάφρυνσης ή της φοροαπαλλαγής από το αρχικό οφειλόμενο ποσό της εντολής.

Άρθρο R. 524-8

Ο Υπουργός Οικονομικών ορίζει τον Προϊστάμενο του Δημοσίου Ταμείου ο οποίος είναι αρμόδιος για την εντολή που προβλέπεται στο άρθρο L. 524-8.

Άρθρο R. 524-9

Η προσαύξηση η οποία προβλέπεται στο άρθρο 1761 του Γενικού Φορολογικού Κώδικα και τα δικαστικά έξοδα καταβάλλονται στο κράτος.

Άρθρο R. 524-10

Ο καθορισμός του συντελεστή του τέλους, ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο L. 524-7, γίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους, λαμβάνοντας υπόψη τον πιο πρόσφατο δείκτη κατασκευαστικού κόστους ο οποίος δημοσιεύεται από το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής και Οικονομικών Μελετών με τίτλο «σχετικός μέσος όρος». Ο επικαιροποιημένος συντελεστής που εφαρμόζεται περιλαμβάνει δύο δεκαδικά ψηφία μετά την υποδιαστολή. Η τιμή στρογγυλοποιείται στο πλησιέστερο εκατοστό του ευρώ, ενώ το κλάσμα που είναι ίσο με 0,005 υπολογίζεται ως 0,01.

Άρθρο R. 524-11

Η αίτηση έκδοσης ερμηνευτικής πράξης η οποία προβλέπεται στο άρθρο L. 524-7-1 διευκρινίζει το όνομα ή την εταιρική επωνυμία του αιτούντος, τη διεύθυνσή του καθώς και τα κτηματολογικά στοιχεία της έκτασης που αποτελεί αντικείμενο της αίτησης. Αναφέρει τις νομοθετικές διατάξεις από τις οποίες προτίθεται να επωφεληθεί ο αιτών. Συνοδεύεται από ακριβή και πλήρη παρουσίαση του σχεδίου

των έργων τα οποία αποτελούν αντικείμενο της αίτησης, καθώς και από όλες τις πληροφορίες και τα έγγραφα τα οποία είναι απαραίτητα για την εκτίμηση από τη διοίκηση των κανόνων δικαίου που ισχύουν για την περίπτωση του.

Η αίτηση αποστέλλεται με οποιοδήποτε μέσο παρέχει συγκεκριμένη ημερομηνία παραλαβής:

1° Στην αρμόδια υπηρεσία του κράτους η οποία αναφέρεται στο άρθρο R. 331-9 του Κώδικα Πολεοδομίας, όταν τα προβλεπόμενα έργα εμπίπτουν στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-2.

2° Στην υπηρεσία του κράτους η οποία είναι αρμόδια για τις πολιτιστικές υποθέσεις στην περιφέρεια, όταν τα προβλεπόμενα έργα εμπίπτουν στα εδάφια β ή γ του άρθρου L. 524-2 και λαμβάνουν χώρα στην ξηρά και στα εσωτερικά ύδατα που δεν ανήκουν στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο.

3° Στο Τμήμα Ενάλιων Αρχαιολογικών Ερευνών, όταν τα προβλεπόμενα έργα εμπίπτουν στα εδάφια β ή γ του άρθρου L. 524-2 και λαμβάνουν χώρα στον δημόσιο θαλάσσιο χώρο ή στη συνορεύουσα ζώνη.

Σε περίπτωση ελλιπούς αίτησης, η υπηρεσία καλεί τον αιτούντα να παράσχει τα απαραίτητα συμπληρωματικά στοιχεία στην ίδια μορφή με την αίτηση.

Η προθεσμία των τριών μηνών που προβλέπεται στο άρθρο L. 524-7-1 αρχίζει από την ημερομηνία παραλαβής της αίτησης από την αρμόδια υπηρεσία ή από την παραλαβή των συμπληρωματικών στοιχείων που ζητήθηκαν.

Όταν τα προτεινόμενα έργα εμπίπτουν στο εδάφιο α του άρθρου L. 524-2, η απόφαση σχετικά με την αίτηση έκδοσης ερμηνευτικής πράξης λαμβάνεται από τους υπαλλήλους των υπηρεσιών που αναφέρονται στο άρθρο R. 331-9 του Κώδικα Πολεοδομίας. Επισυνάπτεται από τον αιτούντα στον φάκελο αίτησης άδειας δόμησης, έργων ανάπτυξης ή προηγούμενης δήλωσης.

Τμήμα 2: Διατάξεις σχετικά με το Εθνικό Ταμείο Σωστικής Αρχαιολογίας

Υποτμήμα 2: Επιχορηγήσεις του Εθνικού Ταμείου Σωστικής Αρχαιολογίας

Άρθρο R. 524-17

Οι επιχορηγήσεις οι οποίες χορηγούνται από το Εθνικό Ταμείο Σωστικής Αρχαιολογίας αποδίδονται, σύμφωνα με το άρθρο L. 524-14, κατόπιν εντολής του Υπουργού Πολιτισμού.

Άρθρο R. 524-18

Οι διατάξεις του υπ' αριθμόν 99-1060 διατάγματος της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1999 σχετικά με τις κρατικές επιχορηγήσεις για επενδυτικά σχέδια εφαρμόζονται στις επιχορηγήσεις που προβλέπονται στο άρθρο L. 524-14, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος υποτμήματος.

Άρθρο R. 524-19

Η αίτηση επιχορήγησης υποβάλλεται από τον κύριο του έργου ή από τον νόμιμο εκπρόσωπό του ταυτόχρονα με την υποβολή της σύμβασης που προβλέπεται στο άρθρο R. 523-45 και η οποία ισοδυναμεί με αίτηση άδειας ανασκαφών. Το περιεχόμενο της αίτησης επιχορήγησης καθώς και τα έγγραφα που πρέπει να προσκομιστούν για την κατάρτιση του πλήρους φακέλου καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Οικονομικών.

Οι ανασκαφικές εργασίες μπορούν να ξεκινήσουν μόλις χορηγηθεί η άδεια ανασκαφών, γεγονός που δεν αποτελεί δέσμευση για επιχορήγηση.

Άρθρο R. 524-20

Η αίτηση επιχορήγησης αποστέλλεται στον περιφερειάρχη της περιφέρειας εντός των διοικητικών ορίων της οποίας πρόκειται να διεξαχθεί η ανασκαφή.

Ο περιφερειάρχης υποβάλλει τον φάκελο στον Υπουργό Πολιτισμού συνοδευόμενο από τη γνωμοδότησή του.

Άρθρο R. 524-21

Για κάθε απόφαση χορήγησης, το μέγιστο προβλεπόμενο ποσό της επιχορήγησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% του ποσού της προβλεπόμενης επιλέξιμης δαπάνης.

Προβλεπόμενη επιλέξιμη δαπάνη είναι το προβλεπόμενο κόστος ανασκαφής που συμφωνήθηκε μεταξύ του κυρίου του έργου και του φορέα ανασκαφής.

Η απόφαση χορήγησης λαμβάνεται από τον Υπουργό Πολιτισμού και κοινοποιείται στον κύριο του έργου.

Άρθρο R. 524-22

Εάν, λόγω των συμπληρωματικών εντολών του περιφερειάρχη, οι οποίες τροποποιούν ουσιαστικά την οικονομική ισορροπία του σχεδίου ανασκαφών, το πραγματικό κόστος είναι μεγαλύτερο από την προβλεπόμενη επιλέξιμη δαπάνη, μπορεί να χορηγηθεί πρόσθετη επιχορήγηση. Αυτή αποτελεί αντικείμενο νέας απόφασης χορήγησης.

Άρθρο R. 524-23

Η καταβολή της επιχορήγησης γίνεται από τους πόρους του Εθνικού Ταμείου Σωστικής Αρχαιολογίας, με αιτιολόγηση, από τον κύριο του έργου, την πραγματοποίηση επιχείρησης αρχαιολογικής ανασκαφής.

Κατόπιν αίτησης του κυρίου του έργου, μπορεί να καταβληθεί, στην αρχή της εκτέλεσης, προκαταβολή, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% του προβλεπόμενου ποσού.

Οι προκαταβολές μπορούν να καταβληθούν κατά τη διάρκεια της πραγματοποίησης των ανασκαφικών εργασιών.

Το συνολικό ποσό των προκαταβολών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 80% του προβλεπόμενου ποσού της επιχορήγησης.

Το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται μετά την υποβολή της τελικής επιχειρησιακής έκθεσης κατόπιν προσκόμισης από τον κύριο του έργου της βεβαίωσης ή του πιστοποιητικού που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-59 και του τιμολογίου το οποίο υπέβαλε για τον προσδιορισμό του πραγματικού κόστους της ανασκαφής.

Υποτήμα 3: Ανάλυση ανασκαφών

Άρθρο R. 524-24

Όταν οι εργασίες αρχαιολογικών ανασκαφών εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του τελευταίου εδαφίου του άρθρου L. 524-14, ο κύριος του έργου

αποστέλλει στον περιφερειάρχη αίτηση ανάληψης των δαπανών τους ταυτοχρόνως με την αίτηση άδειας ανασκαφής.

Το περιεχόμενο της αίτησης ανάληψης καθώς και τα έγγραφα που πρέπει να προσκομιστούν για την κατάρτιση του φακέλου καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του Υπουργού Οικονομικών.

Άρθρο R. 524-25

Ο περιφερειάρχης έχει προθεσμία τριών μηνών, από την παραλαβή της αιτήσεως, την οποία δήλωσε ότι παρέλαβε, προκειμένου να εξακριβώσει αν τηρούνται οι όροι του άρθρου L. 524-14 σχετικά με την ανάληψη των δαπανών.

Ωστόσο, ο περιφερειάρχης μπορεί, με αιτιολογημένη απόφαση η οποία αποστέλλεται στον κύριο του έργου, να παρατείνει κατά τρεις μήνες την εξέταση της αίτησης. Εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση απόφασης εντός αυτής της προθεσμίας, η ανάληψη των δαπανών γίνεται αυτοδικαίως.

Άρθρο R. 524-26

Εάν, μετά τη λήξη της προθεσμίας των δύο ετών από τη ρητή απόφαση για την ανάληψη των δαπανών ή τη λήψη της σιωπηρής απόφασης, η ανασκαφή δεν έχει ξεκινήσει, ο περιφερειάρχης δηλώνει ότι η απόφασή του είναι άκυρη και ενημερώνει σχετικά τον διευθυντή του Εθνικού Ταμείου Σωστικής Αρχαιολογίας.

Ωστόσο, ο περιφερειάρχης μπορεί να ορίσει μικρότερη προθεσμία ή, κατ'εξάιρεση, να παρατείνει την ισχύ της απόφασης του για περίοδο η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος.

Άρθρο R. 524-27

Η ρητή απόφαση ανάληψης δαπανών περιλαμβάνει, εκτός από το προβλεπόμενο ποσό της ανάληψης δαπανών, τους όρους πληρωμής καθώς και τις ρήτρες αποπληρωμής. Η απόφασή αυτή αφορά τη σύμβαση που προβλέπεται στο άρθρο R. 523-44.

Άρθρο R. 524-27-1

Το προβλεπόμενο ποσό της ανάληψης δαπανών υπολογίζεται με βάση την προβλεπόμενη επιλέξιμη δαπάνη.

Προβλεπόμενη επιλέξιμη δαπάνη είναι το προβλεπόμενο κόστος της ανασκαφής που συμφωνήθηκε μεταξύ του κύριου του έργου και του φορέα ανασκαφής και το οποίο προσδιορίζεται με βάση τον συντελεστή που αντιστοιχεί στο τμήμα της προβλεπόμενης επιφάνειας δόμησης, η οποία προορίζεται για κατοικία παρέχοντας δικαίωμα ανάληψης δαπανών κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 524-14.

Για τις ζώνες συντονισμένης ανάπτυξης και την οικοπεδοποίηση, οι οποίες απαιτούν πολεοδομική άδεια κατ'εφαρμογή του άρθρου L. 421-2 του Κώδικα Πολεοδομίας, το ποσό της ανάληψης δαπανών ισούται με το 50% του ποσού της προβλεπόμενης επιλέξιμης δαπάνης.

Για την κατασκευή εργατικών κατοικιών που αναφέρονται στο εδάφιο 1 του άρθρου L. 331-12 του Κώδικα Πολεοδομίας, το ποσό της ανάληψης δαπανών καθορίζεται στο 75 % του ποσού της προβλεπόμενης επιλέξιμης δαπάνης, ανάλογα με την πραγματική επιφάνεια δόμησης που προορίζεται για εκμίσθωση.

Στις άλλες περιπτώσεις οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο L. 524-14, το ποσό της ανάληψης δαπανών ισούται με το 100% του ποσού της προβλεπόμενης επιλέξιμης δαπάνης.

Άρθρο R. 524-28

Το προβλεπόμενο ποσό της ανάληψης δαπανών καθορίζεται μετά την εξακρίβωση από τον περιφερειάρχη της ορθότητας του ποσού της αίτησης. Το ποσό αυτό εκτιμάται σε συνάρτηση με τον φάκελο επιστημονικών προδιαγραφών της εντολής και το είδος της αρχαιολογικής επιχείρησης.

Άρθρο R. 524-29

Το ποσό που χορηγείται μπορεί να αναθεωρηθεί εάν οι συμπληρωματικές εντολές του περιφερειάρχη έχουν ως αποτέλεσμα το τελικό κόστος της αρχαιολογικής ανασκαφής να υπερβαίνει κατά περισσότερο από 5% το προβλεπόμενο κόστος της απόφασης ανάληψης δαπανών. Το ενδεχόμενο πρόσθετο ποσό αποτελεί αντικείμενο νέας απόφασης.

Άρθρο R. 524-30

Η εκκαθάριση της δαπάνης αντιστοιχεί στο πραγματικό κόστος της ανασκαφικής επιχείρησης, με ανώτατο όριο το προβλεπόμενο ποσό της αναληφθείσας δαπάνης.

Η αποπληρωμή της δαπάνης πραγματοποιείται από τους πόρους του Εθνικού Ταμείου Σωστικής Αρχαιολογίας, με αιτιολόγηση από τον κύριο του έργου την πραγματοποίηση επιχείρησης αρχαιολογικής ανασκαφής.

Με εξαίρεση τις προβλεπόμενες αιτήσεις οι οποίες υποβάλλονται για τις ζώνες συντονισμένης ανάπτυξης και την οικοπεδοποίηση, μπορεί να καταβληθεί προκαταβολή κατά την έναρξη της εκτέλεσης, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% του προβλεπόμενου ποσού.

Οι προκαταβολές μπορούν να καταβληθούν κατά τη διάρκεια της πραγματοποίησης των ανασκαφικών εργασιών.

Το συνολικό ποσό των προκαταβολών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 80% του προβλεπόμενου ποσού της δαπάνης.

Το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται από τον κύριο του έργου, εντός έξι μηνών από την ημερομηνία υποβολής της τελικής έκθεσης, της βεβαίωσης αποδέσμευσης του οικοπέδου ή του πιστοποιητικού που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-59 και του τιμολογίου το οποίο υπέβαλε για τον προσδιορισμό του πραγματικού κόστους της ανασκαφής.

Άρθρο R. 524-31

Τα φυσικά πρόσωπα που προχωρούν σε ιδιοκατασκευές και οι οργανισμοί που προχωρούν στη δόμηση κατοικιών οι οποίες αναφέρονται στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου L. 524-14 μπορούν να αναθέσουν στον φορέα ανασκαφής την άμεση εξαργύρωση των ποσών τα οποία προβλέπονται για την ανάληψη της δαπάνης και, κατά περίπτωση, την ολική ή μερική αποπληρωμή τους, κατόπιν αιτήσεως του περιφερειάρχη. Αυτή η εντολή ανάθεσης πρέπει να αποσταλεί στον περιφερειάρχη ταυτόχρονα με την αίτηση ανάληψης της δαπάνης. Στην περίπτωση αυτή, το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται από τους πόρους του Εθνικού Ταμείου Σωστικής Αρχαιολογίας, κατόπιν προσκόμισης από τον εντολοδόχο του τιμολογίου το οποίο καθορίζει το πραγματικό κόστος της ανασκαφής συνοδευόμενο από τη βεβαίωση

αποδέσμευσης του οικοπέδου ή το πιστοποιητικό που προβλέπονται στο άρθρο R. 523-59.

Άρθρο R. 524-32

Όταν έχει ληφθεί σιωπηρή απόφαση ανάληψης δαπάνης κατ'εφαρμογή του άρθρου R. 524-25, οι λεπτομέρειες εφαρμογής της καθορίζονται από τον περιφερειάρχη σε συνάρτηση, ανάλογα με την περίπτωση, με τα άρθρα R. 524 -27 έως R. 524-31.

Άρθρο R. 524-33

Ο περιφερειάρχης απαιτεί την ολική ή μερική επιστροφή των ποσών τα οποία έχουν χορηγηθεί, εάν η επιχείρηση δεν πραγματοποιηθεί με βάση τους όρους που προβλέπονται στην απόφαση ανάληψης της δαπάνης.

Τμήμα 3: Διατάξεις σχετικές με τις επιχορηγήσεις που αποδίδονται στις υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης

Άρθρο R. 524-34

Οι επιχορηγήσεις που αναφέρονται στο άρθρο L. 524-11 χορηγούνται με εντολή του Υπουργού Πολιτισμού.

Οι εν λόγω επιχορηγήσεις καταβάλλονται κατά τη διάρκεια της επιχείρησης.

Η αίτηση επιχορήγησης αποστέλλεται κάθε έτος, το αργότερο έως την 31^η Δεκεμβρίου, στον Υπουργό Πολιτισμού, από τον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης ή την ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης που αναφέρεται στο άρθρο L. 523-4.

Άρθρο R. 524-35

Το ποσό της επιχορήγησης καθορίζεται βάσει της κατ'αποκοπήν αξίας ανά τετραγωνικό μέτρο της επιφάνειας των εργασιών διαγνωστικού ελέγχου σωστικής αρχαιολογίας που διατάσσει ο περιφερειάρχης και πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια μιας περιόδου αναφοράς.

Η κατ'αποκοπήν αξία η οποία αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο αυξάνεται ανάλογα με το επίπεδο πολυπλοκότητας των επιχειρήσεων.

Η περίοδος αναφοράς, η κατ'αποκοπήν αξία ανά τετραγωνικό μέτρο και οι συντελεστές αύξησης καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Οικονομικών.

Άρθρο R. 524-36

Η επιχορήγηση, όταν χορηγείται, καταβάλλεται εφάπαξ.

Η αποπληρωμή αυτή κοινοποιείται το αργότερο έως την 31^η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της αίτησης. Αυτή η κοινοποίηση συνοδεύεται από περίληψη των επιφανειών οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο εργασιών διαγνωστικού ελέγχου σωστικής αρχαιολογίας.

Β' Μέρος:

Μεταφραστικός θεωρητικός σχολιασμός

Εισαγωγή

Στο παρόν μέρος της εργασίας παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο βασίστηκε η μετάφραση του νομικού κειμένου που επέλεξα ως αντικείμενο της εργασίας (βλ. Α΄ Μέρος) και αιτιολογούνται οι μεταφραστικές επιλογές τις οποίες έκανα. Εισαγωγικά παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της νομικής γλώσσας και οι κυριότερες τεχνικές μετάφρασης των νομικών κειμένων. Το μεγαλύτερο τμήμα αφιερώνεται στη γλωσσολογική ανάλυση του μεταφράσματος και την αιτιολόγηση των μεταφραστικών επιλογών με βάση την προσέγγιση των Ε. Σελλά-Μάζη & Φ. Μπατσαλιά (2010).

I. Η νομική γλώσσα ως ειδική γλώσσα

Η νομική γλώσσα ανήκει στις ειδικές γλώσσες. Σε αντίθεση με τη γενική, η ειδική γλώσσα χρησιμοποιείται από έναν περιορισμένο αριθμό ατόμων που σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο επιστημονικό ή επαγγελματικό πεδίο και μέσα σε ορισμένο επικοινωνιακό πλαίσιο το οποίο επίσης περιορίζεται από το ειδικό θέμα του πεδίου (Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, *Ειδικές Γλώσσες*, πρόσβαση 13 Μαΐου 2019). Συνεπώς, η ειδική γλώσσα διαφέρει από τη γενική ως προς τις συνθήκες παραγωγής της, αλλά και ως προς τη χρήση διαφορετικού λεξιλογίου. Η ειδική γλώσσα χρησιμοποιείται ως στοιχείο που διαφοροποιεί ένα θέμα από τη γενική γλώσσα και διευκολύνει την επικοινωνία και την κατανόηση των ατόμων που σχετίζονται με αυτό. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί η στενή συνάφεια μεταξύ γενικής και ειδικής γλώσσας, αφού η τελευταία χρησιμοποιεί τόσο το γραμματικό και συντακτικό σύστημα όσο και το λεξιλόγιο της πρώτης διαφοροποιώντας όμως κατά περίπτωση τη σημασία του. Σε κάθε περίπτωση, το πρωτογενές υλικό της ειδικής γλώσσας αντλείται από τη γενική γλώσσα, γεγονός που είναι φανερό και στα νομικά κείμενα.

Παρόλα αυτά, η νομική γλώσσα διαθέτει κάποια χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες ειδικές γλώσσες και τα οποία σχετίζονται τόσο με τα δομικά στοιχεία της γλώσσας (λεξιλόγιο, γραμματική, συντακτικό) όσο και με εξωγλωσσικά, πολιτιστικά στοιχεία, εφόσον η γλώσσα του δικαίου παράγεται μέσα σε οργανωμένες κοινωνίες και επιτελεί συγκεκριμένους σκοπούς. Με άλλα λόγια, η νομική γλώσσα δεν διακρίνεται μόνο για τον σύνθετο λόγο και τις αρχαϊζουσες

εκφράσεις που χρησιμοποιεί, αλλά κυρίως για το περιεχόμενό της και τον τρόπο που χρησιμοποιεί και οριοθετεί συγκεκριμένες λέξεις και έννοιες μέσα σε ένα ορισμένο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον (Gémar, 1995: 92-95). Ωστόσο, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της γλώσσας είναι αυτά που κανείς διακρίνει πρώτα και για αυτό θα ξεκινήσουμε με αυτά.

Ξεκινώντας με το λεξιλόγιο παρατηρούμε ότι η νομική γλώσσα χρησιμοποιεί πολλές καθημερινές λέξεις στις οποίες αποδίδει μια ιδιαίτερη σημασία η οποία δεν είναι πάντα προφανής στον κοινό αναγνώστη ενός νομικού κειμένου. Η διαισθητική αναγνώριση τέτοιων εννοιών με βάση το γλωσσικό ένστικτό δεν είναι ασφαλής, ενώ η ποσοτική απεικόνιση του νομικού λεξιλογίου προσκρούει ακριβώς σε αυτή τη δυσκολία διάκρισης μεταξύ αμιγώς καθημερινών λέξεων (που χρησιμοποιούνται με νομική σημασία) και αμιγώς νομικών όρων. Για παράδειγμα, στο προς μετάφραση κείμενο συναντάμε λέξεις όπως: *collectivité* (οργανισμός), *opération* (εργασία), *prescription* (εντολή), *opérateur* (φορέας ανασκαφής) *acte* (πράξη). Παρατηρούμε ότι στο επικοινωνιακό πλαίσιο του συγκεκριμένου νόμου οι λέξεις αυτές χρησιμοποιούνται για να εκφραστούν έννοιες οι οποίες σχετίζονται με το περιεχόμενο της εν λόγω νομοθεσίας. Η σημασία τους όμως στον καθημερινό λόγο ή στο πλαίσιο κάποιας άλλης ειδικής γλώσσας είναι διαφορετική (π.χ. *prescription* σε ένα ιατρικό κείμενο είναι η *συνταγή*). Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό της νομικής γλώσσας το οποίο συνήθως θεωρείται τυπικό των νομικών κειμένων είναι η χρήση αρχαϊζουσών εκφράσεων (π.χ. *ledit, ladite*) και πολλές φορές λατινικών λέξεων και εκφράσεων (π.χ. *prorata*). Αυτό είναι φυσιολογικό, αν σκεφτούμε ότι το δίκαιο συνήθως μεταφέρει παραδόσεις αιώνων τις οποίες αναπροσαρμόζει ανάλογα με τις ανάγκες κάθε κοινωνίας (Gémar, 1995: 95-100).

Όσον αφορά τη μορφολογία και το συντακτικό, η νομική γλώσσα δεν διαφέρει ιδιαίτερα από τη γενική γλώσσα, εφόσον χρησιμοποιεί τους ίδιους μορφολογικούς και συντακτικούς κανόνες. Παρόλα αυτά, παρατηρούμε ότι στα νομικά κείμενα επαναλαμβάνεται μια σειρά μορφοσυντακτικών χαρακτηριστικών που μας επιτρέπουν να μιλάμε για μορφοσυντακτικές ιδιαιτερότητες της νομικής γλώσσας (Gémar 1995: 109-115). Αρχικά, η νομική γλώσσα αναφέρεται κυρίως στο παρόν και το ποιόν ενέργειας που εκφράζει είναι ατελές: δηλώνει δηλαδή διάρκεια και για αυτό ο κυρίαρχος χρόνος είναι ο ενεστώτας (παρόν συν ατελές ποιόν ενεργείας).

Επιπλέον, στα νομικά κείμενα της Γαλλικής συναντάμε ιδιαιτερότητες όπως: αντιστροφή ρήματος-υποκειμένου (π.χ. *Sont exonérés de la redevance, Sont soumis à*), ονοματικές φράσεις (π.χ. *sauf modification, faute d'accord, A défaut de production*), μακροπερίοδο λόγο και χρήση της παθητικής ρηματικής μορφής (π.χ. *elle est perçue, Les prescriptions...sont motivées*)².

Ο συνδυασμός των λέξεων με βάση τους μορφοσυντακτικούς κανόνες είναι αυτός που σε κάθε γλώσσα οδηγεί στην παραγωγή νόηματος. Ωστόσο, το νόημα δεν εξαρτάται μόνο από τα γλωσσικά στοιχεία, αλλά και από εξωκειμενικούς παράγοντες, από τις επικοινωνιακές συνθήκες παραγωγής του κειμένου. Το ίδιο ισχύει και για τα νομικά κείμενα, τα οποία είναι κατεξοχήν προϊόντα ενός συγκεκριμένου πολιτισμού (Gémar, 1995: 124-131). Εφόσον υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί νομικοί πολιτισμοί, είναι λογικό ότι η νομική γλώσσα δεν είναι μια και ενιαία και ότι το νομικό κείμενο παράγει νόημα μόνο όταν απευθύνεται σε αποδέκτες που είναι μέτοχοι του νομικού πολιτισμού στον οποίο ανήκει το κείμενο. Εδώ έγκειται και η μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετωπίζει ο μεταφραστής νομικών κειμένων, αφού δεν έχει να αντιμετωπίσει μόνο τις τεχνικές δυσκολίες της γλώσσας και της ορολογίας, αλλά πρέπει να αποδώσει το περιεχόμενο των εννοιών με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε το νόημα του κειμένου αφητηρίας να μεταφερθεί ακέραιο στο κείμενο αφίξεως. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, ο μεταφραστής δεν αρκεί να γνωρίζει καλά τις δύο γλώσσες, αλλά πρέπει να έχει γνώσεις σχετικά με τα νομικά συστήματα των δύο χωρών.

Επομένως, όσον αφορά την εξωγλωσσική διάσταση των νομικών κειμένων, μπορούμε να πούμε ότι το βασικό χαρακτηριστικό των κειμένων αυτών είναι ο κανονιστικός και περιοριστικός χαρακτήρας τους. Ο νομοθέτης προσπαθεί να ορίσει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια και ακρίβεια το περιεχόμενο των εννοιών, ώστε να αποφεύγονται οι παρερμηνείες. Ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται καθημερινές λέξεις ως νομικοί όροι, η τάση περιορισμού του σημασιολογικού πεδίου των καθημερινών αυτών λέξεων είναι έντονη με αποτέλεσμα η αντικατάστασή τους με κάποια άλλη συνώνυμη λέξη να επιφέρει αλλαγή του νόηματος. Ο Newmark (Newmark, 1988: 39-40) κατατάσσει τα νομικά κείμενα στο

---

² Τα παραδείγματα προέρχονται από το πρωτότυπο κείμενο.

είδος των κειμένων που φέρουν έντονα την «υπογραφή», την πρόθεση του συντάκτη (*authoritative statements*), εν προκειμένω του νομοθέτη ο οποίος προσπαθεί να ορίσει, καθορίσει και περιορίσει τις έννοιες με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια. Το γεγονός αυτό είναι απόρροια του σκοπού τον οποίον επιτελούν αυτά τα κείμενα και ο οποίος είναι η απόδοση δικαιοσύνης και η επιβολή κανόνων δικαίου.

Παρατηρούμε δηλαδή τον καθοριστικό ρόλο του επικοινωνιακού πλαισίου στην παραγωγή αυτών των κειμένων στα οποία θα μπορούσαμε να αποδώσουμε επιτελεστικό χαρακτήρα. Πρόκειται δηλαδή για κείμενα τα οποία χρησιμοποιούνται για να επιτελεστούν λεκτικές πράξεις οι οποίες τις περισσότερες φορές επιβάλλουν στον αναγνώστη να πράξει σύμφωνα με ορισμένες επιταγές. Οι λεκτικές αυτές πράξεις, σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Searle (Searle, 1979: 12-20) ονομάζονται κατευθυντικές (*directives*).

Συνοψίζοντας, η νομική γλώσσα αποτελεί ειδική γλώσσα η οποία όμως φέρει έντονα τον χαρακτήρα του πολιτισμού μέσα στον οποίο παράγεται. Οι επικοινωνιακές συνθήκες είναι καθοριστικές για τη συγκεκριμένη γλώσσα και αυτό αποτελεί πρόκληση για τον μεταφραστή όπως θα δούμε στη συνέχεια της ανάλυσης.

II. Νομική γλώσσα και μετάφραση

Ο προβληματισμός σχετικά με τη μετάφραση των νομικών κειμένων ανήκει στην ευρύτερη προβληματική περί Θεωρίας και Πράξης της Μετάφρασης, καθώς, ανεξάρτητα από το είδος του κειμένου, η μεταφραστική διαδικασία στοχεύει στη μεταφορά του νοήματος και του ύφους από ένα κείμενο αφετηρίας σε ένα κείμενο αφίξεως. Εκτός αυτού, τόσο στα νομικά όσο και στα υπόλοιπα κείμενα μπορούμε να εντοπίσουμε τα ίδια γλωσσολογικά επίπεδα και να συναντήσουμε τα ίδια προβλήματα όσον αφορά τη μεταφραστική τους προσέγγιση (βλ. ενότητα III). Ωστόσο, ο νομικός λόγος, όπως είδαμε στην πρώτη ενότητα, έχει ορισμένες ιδιαιτερότητες οι οποίες απορρέουν κυρίως από τον περιοριστικό και κανονιστικό χαρακτήρα του, αλλά και από την ιδιαίτερη λειτουργία του μέσα στην κοινωνία. Εφόσον τα νομικά συστήματα και οι κοινωνικές δομές διαφέρουν από χώρα σε

χώρα, είναι λογικό να υπάρχουν διαφοροποιήσεις και στον νομικό λόγο. Επιπλέον, από τη στιγμή που τα νομικά κείμενα ορίζουν και επιβάλλουν πράξεις (π.χ. ποινές) ο αντίκτυπός τους στην κοινωνία είναι περισσότερο σημαντικός σε σχέση με τον αντίκτυπο άλλων κειμένων. Για τον λόγο αυτό, ο μεταφραστής πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός, καθώς ενδεχόμενα λάθη μπορεί να οδηγήσουν σε παρερμηνείες του νομικού κειμένου και σε ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Στο πλαίσιο αυτό, ο μεταφραστής δεν αρκεί να πετύχει μόνο γλωσσική ισοδυναμία, αλλά κυρίως νοηματική ισοδυναμία η οποία θα μεταφέρει τον αντίκτυπο του κειμένου αφετηρίας στη γλωσσική κοινότητα στην οποία απευθύνεται το κείμενο αφίξεως (Gémar, 1995: 139-155).

Είναι λοιπόν φανερό ότι η αρχική κατανόηση και ανάλυση του κειμένου αφετηρίας παίζει καθοριστικό ρόλο (Chroma, 2007: 198-199). Η επιφανειακή προσέγγιση μπορεί να οδηγήσει σε ατυχείς μεταφράσεις κυρίως φαινομενικά όμοιων όρων οι οποίοι όμως έχουν διαφορετικό περιεχόμενο (Gotti, 2016: 13-16). Επομένως, το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει ο μεταφραστής είναι η μελέτη του νομικού συστήματος των γλωσσικών κοινοτήτων του κειμένου αφετηρίας και του κειμένου αφίξεως. Δεύτερη προϋπόθεση αποτελεί ο άριστος χειρισμός των δύο γλωσσών και τέλος η υποχρέωση να ανταποκριθεί τόσο στο πνεύμα του νομικού κειμένου της γλώσσας αφετηρίας όσο και στις γλωσσικές νόρμες της γλώσσας αφίξεως. Στη συνέχεια, ο μεταφραστής προβαίνει στη μεταφραστική διαδικασία στη διάρκεια της οποίας μπορεί να ακολουθήσει διάφορες τεχνικές.

Οι παλαιότερες προσεγγίσεις θεωρούσαν ότι η καταλληλότερη τεχνική για τη μετάφραση νομικών κειμένων ήταν η κυριολεκτική ή κατά λέξη μετάφραση (*traduction littérale*), προκειμένου να διατηρηθεί, όπως θεωρούσαν, το ακριβές νόημα του νόμου (Gémar, 1995: 163-165). Γρήγορα όμως φάνηκε ότι η τεχνική αυτή δεν αποδίδει το πνεύμα του νόμου και συνεπώς δεν εξυπηρετείται ο επικοινωνιακός σκοπός της μετάφρασης. Καθώς, η τεχνική αυτή βασίζεται κυρίως σε δάνεια – *emprunt* (άμεση υιοθέτηση της ξένης λέξης στο κείμενο αφίξεως) και έκτυπα – *calque* (κυριολεκτική και ακριβή μετάφραση μίας λέξης ή έκφρασης) (Vinay & Darbenlet, 1958: 46-48) δεν αποδίδεται με επιτυχία το περιεχόμενο των εννοιών από τη γλώσσα αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως, αλλά μεταφέρονται

αυτούσιες οι λέξεις της γλώσσας αφητηρίας με αποτέλεσμα το κείμενο αφίξεως να μην είναι λειτουργικό στην κοινότητα της γλώσσας αφητηρίας.

Οι νεότερες προσεγγίσεις στράφηκαν σε τεχνικές οι οποίες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στον επικοινωνιακό σκοπό και τον αποδέκτη του μεταφράσματος. Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται η τεχνική που βασίζεται στη δυναμική ισοδυναμία (*équivalance fonctionnelle*) η οποία προϋποθέτει έρευνα από την πλευρά του μεταφραστή σχετικά με τις κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες (εν προκειμένω του νομικού συστήματος) των δύο γλωσσικών κοινοτήτων. Σύμφωνα με τους Nida & Taber (Nida & Taber, 1969: 159), η δυναμική ισοδυναμία είναι προσανατολισμένη στη μεταφορά του νοήματος, σε αντίθεση με τη μορφική ισοδυναμία η οποία εστιάζει στη δομή της γλώσσας αφητηρίας. Η τεχνική της δυναμικής ισοδυναμίας επιτυγχάνει τόσο την απόδοση του νοήματος του κειμένου αφητηρίας όσο και την προσαρμογή του στις γλωσσικές και κοινωνικές νόρμες της κοινότητας της γλώσσας αφίξεως, ώστε το κείμενο αφίξεως να καταστεί λειτουργικό για αυτή την κοινότητα.

Τέλος, η ερμηνευτική προσέγγιση (*intépretation du texte*) προχωρά ένα ακόμη βήμα προβαίνοντας σε επεξήγηση εννοιών και νοημάτων του προς μετάφραση κειμένου. Αυτό όμως εκφεύγει από τα όρια της μετάφρασης και ειδικά στα νομικά κείμενα μπορεί να οδηγήσει σε παρερμηνείες. Επομένως, η δυναμική ισοδυναμία αποτελεί τη χρυσή τομή ανάμεσα σε δύο άκρα: την κατά λέξη μετάφραση και την ερμηνευτική προσέγγιση (Gémar, 1995: 165-167).

Παράλληλα, όπως αναφέρει ο Munday (Munday, 2002: 123), οι Vermeer και Holz-Manttāri κατέδειξαν ότι ο μεταφραστής δεν είναι απλός διαμεσολαβητής, αλλά δημιουργός ενός νέου κειμένου το οποίο πρέπει να μεταδίδει με λειτουργικό τρόπο στον αποδέκτη το μήνυμα του κειμένου αφητηρίας. Αυτό σημαίνει ότι το κείμενο αφίξεως είναι ένα εξολοκλήρου νέο κείμενο το οποίο πρέπει να δομηθεί εξαρχής έχοντας συγκεκριμένο σκοπό, προκειμένου να οδηγήσει σε ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα στην κοινότητα της γλώσσας αφίξεως. Στο ίδιο πνεύμα, η Šarčenić (Šarčenić, 1997: 79-81) αναδεικνύει τον επικοινωνιακό στόχο των νομικών κειμένων (*communicative approach*) τονίζοντας ότι η μετάφραση ενός νομικού κειμένου πρέπει να είναι λειτουργική τόσο για τους άμεσους αποδέκτες του κειμένου, δηλαδή τους ειδικούς, (π.χ. δικηγόρους, δικαστές) όσο και για τους έμμεσους, δηλαδή για το ευρύ κοινό το οποίο επηρεάζεται από την εφαρμογή των διατάξεων

του εν λόγω κειμένου αφού, όπως τονίσαμε και προηγουμένως, η ιδιαιτερότητα των νομικών κειμένων έγκειται ακριβώς στον αντίκτυπο που έχουν στην οργάνωση και λειτουργία της κοινωνίας.

Με βάση τα παραπάνω, η προσέγγιση που ακολουθήσαμε στη μετάφραση του κειμένου της εργασίας (Α΄ Μέρος) εστιάζει στην πρόσληψη του κειμένου από τον αποδέκτη χωρίς όμως να υπερερμηνεύει και να προβαίνει στις ακρότητες της ερμηνευτικής προσέγγισης. Ειδικότερα, ακολουθήσαμε τις αρχές της δυναμικής ισοδυναμίας με στόχο το κείμενο αφίξεως να καταστεί λειτουργικό για τον Έλληνα αναγνώστη, ειδικό και μη, μεταφέροντας παράλληλα το πνεύμα των διατάξεων του κειμένου αφετηρίας. Η μεταφραστική διαδικασία και οι μετατοπίσεις στις οποίες προχωρήσαμε προκειμένου να πετύχουμε αυτό το στόχο αναλύονται στην επόμενη ενότητα.

III. Η μεταφραστική προσέγγιση των Ε. Σελλά-Μάζη & Φ. Μπατσαλιά (2010): γλωσσολογική ανάλυση της μεταφραστικής πράξης

Στις προηγούμενες ενότητες είδαμε τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τη νομική γλώσσα από τις υπόλοιπες ειδικές γλώσσες καθώς και τις βασικές τεχνικές σχετικά με τη μετάφραση των νομικών κειμένων. Στην παρούσα ενότητα θα παρουσιάσουμε τη γλωσσολογική προσέγγιση την οποία ακολουθήσαμε για την ανάλυση της μεταφραστικής διαδικασίας. Πρόκειται για την προσέγγιση των Ε. Σελλά-Μάζη & Φ. Μπατσαλιά η οποία αναπτύσσεται στο έργο: Σελλά-Μάζη, Ε. & Μπατσαλιά, Φ. (2010), *Γλωσσολογική Προσέγγιση στη Θεωρία και τη Διδακτική της Μετάφρασης*. Αθήνα: Παπαζήσης. Αρχικά, θα παρουσιαστούν βασικές έννοιες αυτής της προσέγγισης και στη συνέχεια θα εκτεθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα ανά γλωσσολογικό επίπεδο από το κείμενο αφετηρίας και το κείμενο αφίξεως.

Βασικό στοιχείο της εν λόγω προσέγγισης είναι η διάκριση έξι γλωσσολογικών επιπέδων τα οποία πρέπει να αναγνωρίσει ο μεταφραστής και να τα υποβάλει σε επιμέρους μεταφραστική διαδικασία. Τα επίπεδα αυτά είναι: *μορφολογικό, συντακτικό, λεξιλογικό, σημασιολογικό, υφολογικό, πραγματολογικό*. Πριν φτάσει ο μεταφραστής όμως στη διαδικασία αυτή, πρέπει πρώτα να αναγνωρίσει τον επικοινωνιακό σκοπό του κειμένου αφετηρίας και να το διαιρέσει σε μεταφραστικές

ενότητες οι οποίες μπορεί να ανήκουν σε ένα ή και περισσότερα από τα παραπάνω γλωσσολογικά επίπεδα (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 235-236).

Η έννοια της μεταφραστικής ενότητας δεν μπορεί να προσδιοριστεί με αντικειμενικά κριτήρια, καθώς σχετίζεται με τον τρόπο που κάθε μεταφραστής προσεγγίζει το προς μετάφραση κείμενο. Επίσης, ο προσδιορισμός της μεταφραστικής ενότητας επηρεάζεται τόσο από ενδογλωσσικούς (π.χ. λεξικές συνάψεις) όσο και από εξωγλωσσικούς παράγοντες (π.χ. ιδιωτισμοί) με αποτέλεσμα ο καθορισμός της αρχής και τους τέλους της να μην είναι εύκολος (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 117). Εν τέλει βασιζόμενοι στον επικοινωνιακό χαρακτήρα της μεταφραστικής πράξης, μπορούμε να θεωρήσουμε τη μεταφραστική ενότητα ως μια νοηματική ενότητα η οποία μπορεί να περιλαμβάνει μία ή περισσότερες λέξεις (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 117-118). Αφού λοιπόν ο μεταφραστής καθορίσει τις μεταφραστικές ενότητες του κειμένου αφετηρίας και τις εντάξει στο γλωσσολογικό επίπεδο ή στα γλωσσολογικά επίπεδα στα οποία εμπίπτουν, ορίζει στη συνέχεια τον επικοινωνιακό σκοπό του μεταφράσματος και προσδιορίζει τα αντίστοιχα γλωσσολογικά επίπεδα στα οποία θα πρέπει να κινηθεί με βάση τόσο τις μεμονωμένες μεταφραστικές ενότητες όσο και το κείμενο ως ολότητα, ώστε το μετάφρασμα να παρουσιάζει αντίστοιχη συνοχή με το κείμενο αφετηρίας.

Η υποβολή κάθε επιπέδου στη μεταφραστική διαδικασία είναι η βασικότερη διαδικασία της μετάφρασης, αλλά και η πιο επίπονη, καθώς, όπως είπαμε, περισσότερα από ένα γλωσσολογικά επίπεδα μπορούν να συνυπάρχουν στην ίδια μεταφραστική ενότητα. Η μεταφραστική διαδικασία και για τα έξι γλωσσολογικά επίπεδα ακολουθεί, αν και με επιμέρους ιδιαιτερότητες, δύο βασικά στάδια μέσω των οποίων διενεργείται το πέρασμα από τη γλώσσα αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως: το *επίπεδο των ιδεών* και το *επίπεδο της επαναδιατύπωσης* (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 150-153). Στο επίπεδο των ιδεών ο μεταφραστής αρχικά αναγνωρίζει την εμπειρία της γλώσσας πηγής (*κατανόηση*) εντάσσοντάς την στις ιδέες-εμπειρίες της κοινότητας της γλώσσας αφετηρίας (*ανάλυση*) και προσδιορίζοντας την ιδιαίτερη σημασία της στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο (*ερμηνεία*) (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 150-151). Στη συνέχεια, ο μεταφραστής αναζητά στη γλώσσα αφίξεως την αντίστοιχη ιδέα-εμπειρία και συνακόλουθα την ισοδύναμη έννοια με την οποία αυτή η εμπειρία εκφράζεται

(επανασύλληψη). Στο σημείο αυτό, ο μεταφραστής καλείται να αποφασίσει εάν μπορεί να διατηρήσει τη (μορφοσυντακτική, λεξιλογική, σημασιολογική κτλ.) δομή του κειμένου αφετηρίας ή αν πρέπει να προβεί σε μετατόπιση σε άλλη δομή ή και σε άλλο γλωσσολογικό επίπεδο. Αυτό είναι το στάδιο της επαναδιατύπωσης κατά το οποίο βρισκόμαστε ήδη στο γλωσσικό σύστημα της γλώσσας αφίξεως (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 152-153).

Στο στάδιο αυτό ο μεταφραστής κάνει επιλογές οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη ισοδυναμίας και όταν χρειάζεται προβαίνει σε μετατόπιση. Η *ισοδυναμία* και η *μετατόπιση* είναι δύο κομβικές έννοιες της προσέγγισης αυτής, αλλά και της μεταφραστικής θεωρίας και πράξης εν γένει. Η έννοια της ισοδυναμίας έχει απασχολήσει πολλούς θεωρητικούς της μετάφρασης (Munday, 2002: 70-97). Σημαντική υπήρξε η συμβολή του Nida (Nida & Taber, 1969: 159) ο οποίος έκανε τη διάκριση μεταξύ μορφικής (προσανατολισμένη στη δομή της γλώσσας αφετηρίας) και δυναμικής ισοδυναμίας (προσανατολισμένη στη μεταφορά του νοήματος) και του Newmark (Newmark, 1988: 39) ο οποίος στο ίδιο πνεύμα διακρίνει μεταξύ σημασιολογικής και επικοινωνιακής μετάφρασης με την πρώτη να δίνει έμφαση στον πομπό και την πιστότητα στις δομές της γλώσσας αφετηρίας και τη δεύτερη να εστιάζει στις ανάγκες του αναγνώστη του κειμένου αφίξεως, αν και πιστεύει, σε αντίθεση με τον Nida, ότι δεν μπορεί να υπάρξει απόλυτα ισοδύναμο αποτέλεσμα.

Οι αποκλίσεις από το κείμενο αφετηρίας στις οποίες προβαίνει ο μεταφραστής της δυναμικής ισοδυναμίας ή της επικοινωνιακής μετάφρασης καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα διαφοροποιήσεων (παρεμβολή, παρερμηνεία, υπερερμηνεία) το οποίο περιγράφεται με τον όρο *μετατόπιση* (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 120-121). Η μετατόπιση στοχεύει να εξυπηρετήσει καλύτερα τις ανάγκες του αναγνώστη του κειμένου αφίξεως προσαρμόζοντας το μήνυμα του κειμένου αφετηρίας στις γλωσσικές νόρμες της γλώσσας αφίξεως και συντελεί στην εκπλήρωση του επικοινωνιακού σκοπού. Η μετατόπιση είναι επιλογή του μεταφραστή· σε πολλές περιπτώσεις όμως μπορεί να είναι επιβεβλημένη λόγω των διαφορετικών δομών μεταξύ των δύο γλωσσών. Σε κάθε περίπτωση, ο μεταφραστής πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι μια μετατόπιση δεν είναι πάντοτε επιτυχημένη· είναι επιτυχημένη όταν εναρμονίζεται με τους κανόνες του γλωσσικού συστήματος της κοινότητας στην οποία απευθύνεται (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 121).

Έχοντας υπόψη τις βασικές έννοιες της προσέγγισης των Ε. Σελλά-Μάζη & Φ. Μπατσαλιά (2010) θα παρουσιάσουμε στη συνέχεια τις μετατοπίσεις ανά επίπεδο γλώσσας στις οποίες προχωρήσαμε κατά τη διάρκεια της μετάφρασης του γαλλικού νόμου περί σωστικών ανασκαφών ξεκινώντας από το επίπεδο της μορφολογίας-σύνταξης.

Η σχέση μορφολογίας και σύνταξης με τη μετάφραση αποτελεί ζήτημα για το οποίο έχουν εκφραστεί ποικίλες απόψεις και θεωρίες. Όσον αφορά την προσέγγιση που επιχειρούμε στην παρούσα εργασία, αρκεί να τονίσουμε ότι αυτό το επίπεδο γλώσσας αφορά τον μεταφραστή στον βαθμό που οι μορφοσυντακτικές δομές μεταφέρουν νοήματα (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 129-139). Έμφαση επομένως δίνεται στις συντακτικές δομές και όχι τόσο στα μορφολογικά στοιχεία της γλώσσας.

Στο προς μετάφραση κείμενο εντοπίσαμε τα ακόλουθα μορφοσυντακτικά φαινόμενα και προχωρήσαμε στις μετατοπίσεις που περιγράφονται στη συνέχεια. Οι μετατοπίσεις στοχεύουν στη φυσικότητα του λόγου του μεταφράσματος προσαρμόζοντας δομές της Γαλλικής στις γλωσσικές νόρμες της Ελληνικής που είναι συνηθέστερες ή ταιριάζουν περισσότερο στις συγκεκριμένες συνθήκες εκφοράς του λόγου:

- Μετατροπή παθητικής σύνταξης σε ενεργητική και αντίστροφα

Les prescriptions...sont motivées (σελ. 114)	(το κράτος) αιτιολογεί τις εντολές (σελ. 10)
Ils peuvent également être consultés (σελ. 132)	Επίσης, κάθε άτομο μπορεί να τα συμβουλευθεί... (σελ. 30)
consulté préalablement (σελ. 137)	(το οποίο) γνωμοδοτεί πριν την απόφαση (σελ. 36)
le préfet de région peut être saisi (σελ. 154)	μπορεί να προσφύγει στον περιφερειάρχη (σελ. 53)
Un décret détermine les conditions (σελ. 115)	...καθορίζονται με διάταγμα (σελ. 14)

- Άρθρο: απαλοιφή άρθρου (ένδειξη αοριστίας/γενίκευσης) ή μετατροπή του αόριστου άρθρου σε οριστικό

La redevance (σελ. 126)	Τέλος (δεν καταβάλλεται)... (σελ. 25)
Un titre d'annulation (σελ. 130)	Το πιστοποιητικό ακύρωσης... (σελ. 27)

- Αντικατάσταση δεικτικής αντωνυμίας με ουσιαστικό ή ουσιαστικό + προσωπική αντωνυμία

Celle-ci (σελ. 120)	Το πρόσωπο αυτό (σελ. 17)
cet (σελ. 123)	ο εν λόγω (σελ. 20)
Celui-ci (σελ. 124)	ο φορέας αυτός (σελ. 21)
de celui-ci (σελ. 153)	του φορέα (σελ. 53)

- Μετατροπή απαρεμφάτου σε ουσιαστικό

à prescrire (σελ. 147)	έκδοση (σελ. 46)
pour se livrer (σελ. 118)	για την εκτέλεση (σελ. 19)
autorisation de construire (σελ. 125)	άδεια δόμησης (σελ. 23)
déposer (σελ. 146)	υποβολή (σελ. 48)
saisir le préfet de région (σελ. 145)	προσφυγή στον περιφερειάρχη (σελ. 45)

- Μετατροπή ονοματικής φράσης σε ρηματική

sauf modification (σελ. 114)	εκτός εάν υπάρξει (ουσιαστική) τροποποίηση (σελ. 11)
A défaut de production (σελ. 135)	Εάν τα έγγραφα αυτά δεν προσκομιστούν (σελ. 33)
L'absence de décision notifiée (σελ. 160)	εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση απόφασης (σελ. 70)
Sauf accord entre les parties (σελ. 162)	εκτός εάν υπάρξει συμφωνία μεταξύ των μερών (σελ. 63)
Faute de notification (σελ. 163)	εάν δεν υπάρξει κοινοποίηση (σελ. 64)

- Μετατροπή της άρνησης σε θέση + περιοριστικό επίρρημα «μόνο»

ne peuvent être entreprises que (σελ. 142)	μπορούν να αναληφθούν μόνο (σελ. 40)
il ne peut édicter que (σελ. 150)	μπορεί να εκδώσει μόνο (σελ. 49)

- Μετατροπή μετοχής (ενεργητικής ή παθητικής) ή επιθέτου σε αναφορική πρόταση

applicables (σελ. 113)	που εφαρμόζονται (σελ. 9)
susceptibles (σελ. 113)	που επηρεάζονται (σελ. 9)
afférentes (σελ. 114)	που αφορούν (σελ. 10)
prévues (σελ. 113)	που προβλέπονται (σελ. 10)
visant (σελ. 113)	που αποσκοπούν (σελ. 10)
non soumises (σελ. 114)	που δεν υπόκεινται (σελ. 10)
fixant (σελ. 116)	το οποίο καθορίζει (σελ. 12)
mentionné (σελ. 117)	που αναφέρεται (σελ. 15)
conclue (σελ. 119)	που συνάπτεται (σελ. 16)
établissant (σελ. 120)	που καθορίζει (σελ.17)
utilisées (σελ. 121)	που χρησιμοποιούνται (σελ. 18)

recevables (σελ. 121)	που είναι αποδεκτές (σελ. 18)
chargée (σελ. 121)	που είναι υπεύθυνος (σελ. 18)
nécessaires (σελ. 122)	που απαιτούνται (σελ. 20)
prorogeable (σελ. 122)	που μπορεί να παραταθεί (σελ. 20)
ayant des activités (σελ. 115)	που δραστηριοποιούνται (σελ. 11)
personne agréée (σελ. 121)	πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί έγκριση (σελ. 18)
accordées (σελ. 131)	που χορηγεί (σελ. 28)
prouvant (σελ. 132)	τα οποία μπορούν (σελ. 30)
renouvelable (σελ. 162)	η οποία μπορεί να ανανεωθεί (σελ. 62)
la date conventionnelle (σελ. 155)	...που αναφέρεται στη σύμβαση (σελ. 55)

Τα παραπάνω παραδείγματα παρουσιάζονται εκτός του συγκεκριμένου τους πλαισίου, σε επίπεδο μεταφραστικής ενότητας, όπως προσπαθήσαμε να την ορίσουμε προηγουμένως. Για την πληρέστερη κατανόηση των επιλογών αυτών μπορεί κανείς να ανατρέξει στο μεταφρασμένο κείμενο (Α΄ Μέρος), ώστε να διαπιστώσει τον αντίκτυπο των επιλογών αυτών στη ροή του λόγου. Εδώ θα περιοριστούμε σε ορισμένες παρατηρήσεις.

Αρχικά, παρατηρούμε ότι οι περισσότερες μετατοπίσεις αφορούν τη μετατροπή της γαλλικής μετοχής ή του επιθέτου σε αναφορική πρόταση στα ελληνικά. Η χρήση των μετοχών, συνήθως στη γαλλική, δεν είναι τόσο συχνή στη νεοελληνική γλώσσα, στην οποία προτιμούνται αναλυτικές δομές, όπως η αναφορική πρόταση. Ωστόσο, υπάρχουν και εξαιρέσεις: σε πολλές περιπτώσεις, η διατήρηση της ίδιας δομής (δηλαδή της μετοχής) όχι μόνο δεν διαταράσσει τη φυσικότητα του λόγου, αλλά προσδίδει συντομία και συνάδει με το αντίστοιχο ύφος του νομικού λόγου (βλ. παρακάτω για το ύφος). Για παράδειγμα: *délivrées* (σελ. 116) – *εκδοθείσες* (σελ. 13), *imposées* (σελ. 116) – *επιβαλλόμενες* (σελ. 13), *agréé* (σελ. 121) – *εγκεκριμένος* (σελ. 18). Σε άλλες πάλι περιπτώσεις, η μετοχή έχει αποδοθεί με εμπρόθετο προσδιορισμό: *dénotmée* (σελ. 118) – *με την επωνυμία* (σελ. 14), *suivant* (σελ. 122) – *από την* (σελ. 20), ενώ ορισμένες μετοχές έχουν αποδοθεί με επίρρημα: *concernant* (σελ. 114) – *σχετικά με* (σελ. 14), *justifiant* (σελ. 133) – *αποδεδειγμένα* (σελ. 31). Η ποικιλία αυτή αποδεικνύει την έγνοια του μεταφραστή να ανταποκριθεί όσο το δυνατόν καλύτερα στις γλωσσικές νόρμες της κοινότητας στην οποία απευθύνεται εξυπηρετώντας τον επικοινωνιακό σκοπό της μετάφρασης.

Παρόμοια είναι η περίπτωση της μετατροπής του απαρεμφάτου σε ουσιαστικό, καθώς το απαρέμφατο ελάχιστα χρησιμοποιείται στη νεοελληνική γλώσσα. Σε άλλες περιπτώσεις αποδίδεται και με: (πρέπει) να + ρήμα, π.χ. *d'y procéder* (σελ. 123) – να προβεί σε (σελ. 20), *à retenir* (σελ. 125) – που πρέπει να διατηρηθεί (σελ. 22), *à fournir* (σελ. 151) – πρέπει να προσκομιστούν (σελ. 50). Όσον αφορά τα άρθρα, η γαλλική γλώσσα χρησιμοποιεί σχεδόν πάντα είτε το οριστικό είτε το αόριστο, κάτι που δεν συμβαίνει στην ελληνική και για αυτό, όταν κρίνεται αναγκαίο, παραλείπεται, για να δηλωθεί η γενίκευση, κάτι σύνηθες και αναμενόμενο σε νομικό κείμενο. Η αντικατάσταση της δεικτικής αντωνυμίας με ουσιαστικό επιλέχθηκε προς αποφυγή συγχύσεων· καθώς ο λόγος είναι μακροπερίοδος, η επανάληψη του υποκειμένου διευκολύνει την κατανόηση. Η άρνηση *ne...que*, η οποία δεν συνηθίζεται στα ελληνικά, έχει αποδοθεί με κατάφαση συνοδευόμενη με το επίρρημα *μόνο*.

Όσον αφορά τη μετατροπή της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική, παρατηρούμε ότι πολλές φορές είναι επιβεβλημένη, λόγω των διαφορετικών δομών ανάμεσα στις γλώσσες. Τα ρήματα *saisir* και *consulter* των παραδειγμάτων του πίνακα αποτελούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις επιβεβλημένης μετατόπισης. Τέλος, οι ονοματικές φράσεις αντικαταστάθηκαν, όπου ήταν αναγκαίο, από ρηματικές προς χάριν μεγαλύτερης σαφήνειας καθώς και των συνηθειών της Ελληνικής, η οποία προτιμά να εκφράζεται με ρηματικές παρά με ονοματικές προτάσεις.

Σχετικά με το λεξιλογικό επίπεδο το οποίο αφορά ζητήματα παράγωγων ή σύνθετων λέξεων, καθώς και συνθεμάτων εν γένει (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 155-160), δεν εντοπίσαμε μετατοπίσεις στο κείμενο της εργασίας.

Όσον αφορά το σημασιολογικό επίπεδο, παρατηρούμε ότι υπάρχουν πέντε τύποι σημασιολογικής ισοδυναμίας (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 186-187). Στον πρώτο τύπο (1:1) το σημααινόμενο στη γλώσσα αφετηρίας έχει ένα αντίστοιχο σημααινόμενο στη γλώσσα αφίξεως, όπως είναι, για παράδειγμα, η περίπτωση των αριθμών (π.χ. *deux* – δύο). Στην περίπτωση αυτή, δεν υπάρχουν μεταφραστικές δυσκολίες. Στον δεύτερο τύπο ισοδυναμίας (1:πολλά) το σημααινόμενο στη γλώσσα αφετηρίας έχει περισσότερα από ένα ισοδύναμα σημααινόμενα στη γλώσσα αφίξεως και ο μεταφραστής θα πρέπει να αποφασίσει ποιο είναι το κατάλληλο ανάλογα με τις επικοινωνιακές συνθήκες και το συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται το

σημαινόμενο της γλώσσας αφετηρίας. Ο τρίτος τύπος σημασιολογικής ισοδυναμίας (πολλά:1) είναι αντίστροφος από τον δεύτερο. Σε αυτή την περίπτωση, περισσότερα από ένα σημαινόμενα στη γλώσσα αφετηρίας αποδίδονται με ένα μόνο ισοδύναμο σημαινόμενο στη γλώσσα αφίξεως. Στον τέταρτο τύπο ισοδυναμίας (1:0), δεν υπάρχει σημαινόμενο στο σύστημα της γλώσσας αφίξεως για το σημαινόμενο της γλώσσας αφετηρίας. Τέλος, στον πέμπτο τύπο ισοδυναμίας (1:εν μέρει), δεν υπάρχει απόλυτη ισοδυναμία μεταξύ των σημαινομένων στη γλώσσα αφετηρίας και στη γλώσσα αφίξεως. Αντίθετα, το σημαινόμενο στη γλώσσα αφετηρίας αποδίδεται με ένα μέρος του σημαινομένου της γλώσσας αφίξεως.

Παράλληλα, είναι αναγκαίο να τονίσουμε ότι η μετάφραση σε σημασιολογικό επίπεδο είναι δυνατή, καθώς το γνωστικό περιεχόμενο του σημαινομένου είναι διαγλωσσικά σταθερό (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 189). Ωστόσο, το σημαινόμενο περιλαμβάνει και βιωματικά/συνειρμικά στοιχεία τα οποία ενδέχεται να είναι διαφορετικά από τη μία γλώσσα στην άλλη και για αυτό ο μεταφραστής θα πρέπει να αναγνωρίσει και να μεταφέρει αυτά τα στοιχεία είτε με ισοδύναμα γλωσσικά μέσα, εάν η γλώσσα αφίξεως το επιτρέπει, είτε με τη μορφή σχολίου (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 189).

- Ισοδυναμία 1:1

V, I, II (αριθμοί)	παραμένουν ίδιοι
France	Γαλλία
Bas-Rhin (σελ. 135)	Κάτω Ρηνανία (σελ. 33)
Haut-Rhin (σελ. 135)	Άνω Ρηνανία (σελ. 33)
Moselle (σελ. 135)	Μοζέλ (σελ. 33)

- Ισοδυναμία 1:πολλά

prescription (σελ. 114)	εντολή (σελ. 10)
opérateur (σελ. 119)	φορέας ανασκαφής (σελ. 16)
aménageur (σελ. 114)	κύριος του έργου (σελ. 11)
diagnostic (σελ. 114)	διαγνωστικός έλεγχος (σελ. 10)
terrain (σελ. 114, 122)	οικόπεδο (σελ. 16), πεδίο (σελ. 47)
commune (σελ. 114)	δήμος (σελ. 11)
moyens (σελ. 121)	πόροι (σελ. 18)
fait générateur (σελ. 125)	αιτία (σελ. 23)
la naissance (d'une autorisation) (σελ. 125)	χορήγηση (άδειας) (σελ. 25)
promesse (d'embauche) (σελ. 134)	δέσμευση (πρόσληψης) (σελ. 32)

non-respect (des obligations) (σελ. 137)	μη εκπλήρωση (των υποχρεώσεων) (σελ.35)
nature (σελ. 148)	είδος (σελ. 47)

Στο κείμενο της εργασίας συναντήσαμε τους ανωτέρω τύπους σημασιολογικής ισοδυναμίας. Παρατηρούμε ότι οι περιπτώσεις σημασιολογικής ισοδυναμίας 1:1 αφορούν στοιχεία όπως οι αριθμοί και τα γεωγραφικά ονόματα. Οι περισσότερες περιπτώσεις σημασιολογικών αποδόσεων όμως εντάσσονται στον τύπο σημασιολογικής ισοδυναμίας 1:πολλά. Στην περίπτωση αυτή, ο μεταφραστής επιλέγει μία από τις έννοιες του σημειομένου, αυτή που ταιριάζει στο συγκεκριμένο κείμενο. Ο επικοινωνιακός σκοπός και το συγκεκριμένο πλαίσιο παίζουν καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία επιλογής της κατάλληλης έννοιας. Οι λέξεις *prescription*, *opérateur*, *aménagement*, *diagnostic*, *terrain*, οι οποίες εκφράζουν κομβικές έννοιες και επαναλαμβάνονται πολλές φορές στο κείμενο, αποδίδονται στην Ελληνική με λέξεις που εκφράζουν την έννοια η οποία είναι κατάλληλη στο συγκεκριμένο συγκεκριμένο πλαίσιο, δηλαδή αυτό του νόμου περί σωστικών ανασκαφών. Ο μεταφραστής δηλαδή, κατόπιν σημασιολογικής διερεύνησης, προβαίνει στον περιορισμό ή τη διεύρυνση του σημασιολογικού πεδίου των λέξεων αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, ο όρος *prescription*³ είναι η εντολή την οποία εκδίδει ο αρμόδιος υπουργός ή περιφερειάρχης με σκοπό την εκτέλεση ανασκαφών ή *διαγνωστικού ελέγχου (diagnostic)* στο *οικόπεδο (terrain)* όπου θα λάβουν χώρα τα προβλεπόμενα έργα. Ο όρος *terrain* αποδίδεται και ως *πεδίο*, όταν βρίσκεται σε συνάφεια με τις αρχαιολογικές εργασίες (αρχαιολογικές εργασίες πεδίου). Στο ίδιο πλαίσιο, *opérateur* είναι ο φορέας που διενεργεί την ανασκαφή και *aménagement* ο κύριος του έργου⁴.

Παρόμοια σημασιολογική μετατόπιση μέσω περιορισμού του σημασιολογικού πεδίου παρατηρούμε και στα υπόλοιπα παραδείγματα. Ο μεταφραστής επιλέγει το

³ Η επιλογή του όρου *εντολή* ως μεταφραστικό ισοδύναμο του γαλλικού όρου *prescription* υπήρξε ιδιαίτερα δύσκολη, λόγω των ποικίλων αποδόσεων που υπήρχαν στις βάσεις δεδομένων του EUR-Lex, όπως: *προδιαγραφές, σύσταση, συνταγή, παραγραφή, οδηγία...* Ο όρος *εντολή*, ως διοικητικός όρος, αποτελεί, κατά τη γνώμη μας, την απόδοση που προσεγγίζει καλύτερα το νόημα· άποψη στην οποία καταλήξαμε μετά τη μελέτη της διαδικασίας σωστικής αρχαιολογίας, όπως παρουσιάζεται στη σχετική γαλλική ιστοσελίδα: *Les fouilles en 10 étapes*, <https://www.inrap.fr/amenageurs/les-fouilles-en-10-etapes-14231> (πρόσβαση 13 Μαΐου 2019).

⁴ Πληθώρα αποδόσεων υπάρχει και για αυτούς τους όρους. Ο σαφής ορισμός τους όμως στο κείμενο του προς μετάφραση νόμου (άρθρο R. 523-3) κατέστησε την επιλογή μας ευκολότερη και ασφαλέστερη σε σχέση με την προηγούμενη περίπτωση.

ισοδύναμο που εκφράζει την κατάλληλη έννοια και όχι τη συνηθέστερη, δηλαδή αυτή που θα συναντούσε κανείς πρώτη σε ένα γενικό λεξικό. Χαρακτηριστικά παραδείγματα: *moyens* – πόροι, *la naissance (d'une autorisation)* – χορήγηση (άδειας), *promesse (d'embauche)* – δέσμευση (πρόσληψης), *non-respect (des obligations)* – μη εκπλήρωση (των υποχρεώσεων), *nature* – είδος.

Όπως φαίνεται, η σημασιολογική μετατόπιση συνοδεύεται κάποιες φορές και από λεξιλογική, αφού τα μονολεκτικά λεξήματα της γαλλικής αποδίδονται με συνάψεις στην Ελληνική (π.χ. *opérateur* – φορέας ανασκαφής, *aménageur* – κύριος του έργου, *diagnostic* – διαγνωστικός έλεγχος) ή αντίστροφα (π.χ. *fait générateur* – αιτία). Όπως όμως επισημάνθηκε και προηγουμένως, αυτό που προέχει είναι η μεταφορά του σημαινομένου και η εξυπηρέτηση του επικοινωνιακού σκοπού.

Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί ο πολυλεκτικός όρος *archéologie préventive* ο οποίος αποδίδεται ως *σωστική αρχαιολογία* και όχι ως *προληπτική αρχαιολογία* ή *αρχαιολογία πρόληψης*. Το παράδειγμα αυτό αποδεικνύει καλύτερα από τα υπόλοιπα ότι ο μεταφραστής καλείται να μεταφράσει έννοιες και όχι λέξεις. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η λεξιλογική μετατόπιση είναι αναγκαία ώστε να εκφραστεί το περιεχόμενο της έννοιας με βάση τις νόρμες της γλώσσας στόχου. Το επίθετο «προληπτική» αποτελεί κατά λέξη μετάφραση και είναι ατυχές, καθώς σε κανένα ελληνικό κείμενο σχετικό με την αρχαιολογία δεν υπάρχει ο όρος *προληπτική αρχαιολογία* για να περιγράψει το σύνολο των αρχαιολογικών διαδικασιών (μεταξύ των οποίων και ανασκαφών) που πραγματοποιούνται με αφορμή την εκτέλεση δημόσιων έργων. Αντίθετα, σε όλα τα επιστημονικά κείμενα, αλλά και στον σχετικό ελληνικό νόμο (Νόμος 3028/2002 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτισμικής Κληρονομιάς», Άρθρο 37, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ 153/Α/28-6-2002), ο όρος που χρησιμοποιείται είναι *σωστική αρχαιολογία*. Το ότι ο λανθασμένος όρος *προληπτική αρχαιολογία* ή *αρχαιολογία πρόληψης* είναι αυτούσια μεταφορά από τη Γαλλική αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι συναντάται μόνο σε κείμενα ή μεταφράσματα που σχετίζονται με τον γαλλικό νόμο⁵.

---

⁵ Τον όρο *προληπτική αρχαιολογία* συνάντησα στο κείμενο του Α. Μανιάτη (2015) *Πτυχές της γαλλικής πολιτιστικής και τεχνικής νομοθεσίας*, <https://nomosphysis.org.gr/12729/ptuxes-tis-gallikis-politistikis-nomothesias-kai-logotexnias-ioulios-2015/> (πρόσβαση 11 Μαΐου 2019), ενώ τον όρο

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να τονίσουμε τη σημασία που έχουν τα συγκρίσιμα κείμενα για τη μετάφραση, καθώς αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την εξακρίβωση των πραγματικών ισοδυναμιών μεταξύ γλώσσας αφετηρίας και γλώσσας αφίξεως, οι οποίες εξαρτώνται από κοινωνικοπολιτισμικούς παράγοντες και όχι αυστηρά γλωσσικούς (Γούτσος & Φραγκάκη, 2015:187-192). Ως προς αυτό άλλωστε υπερτερούν σε σχέση με τα λεξικά, τα οποία πολλές φορές αγνοούν τους εξωγλωσσικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση της γλώσσας. Συνεπώς, η σημασιολογική διερεύνηση και η διασταύρωση των εμπειριών των δύο γλωσσικών κοινοτήτων είναι καθοριστικής σημασίας για τη μετάφραση.

Περνώντας στο υφολογικό επίπεδο, είναι αναγκαίο να τονίσουμε ότι το ύφος, όπως και η μορφολογία-σύνταξη ενδιαφέρει τον μεταφραστή στον βαθμό που μεταφέρει πληροφορίες για το κείμενο αφετηρίας. Το ύφος αποτελεί πράγματι φορέα πληροφοριών σχετικά με τη στάση του ομιλητή και τη σχέση ομιλητή – ακροατή/γράφοντος – αναγνώστη, ενώ είναι ενδεικτικό των επικοινωνιακών συνθηκών στις οποίες εντάσσεται η εκφορά του λόγου (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 203-211). Ειδικότερα, όσον αφορά τον παράγοντα «ύφος» ο μεταφραστής θα πρέπει να έχει υπόψη του τα ακόλουθα σημεία (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 206). Αρχικά, πρέπει να γνωρίζει ότι η ταύτιση γνωστικού, βιωματικού και συνειρμικού περιεχομένου μιας έννοιας σε δύο γλώσσες είναι αδύνατη, εφόσον κάθε γλώσσα αντικατοπτρίζει διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές πραγματικότητες. Η διαφοροποίηση αυτή αναγκαστικά έχει συνέπειες και στο ύφος του λόγου. Έπειτα, ο μεταφραστής ως συντάκτης ενός νέου κειμένου οφείλει να προβεί σε υφολογικές επιλογές που ανταποκρίνονται στις υφολογικές συμβάσεις του συγκεκριμένου κειμενικού είδους στη γλώσσα αφίξεως. Επιπλέον, η τήρηση του επικοινωνιακού σκοπού συνιστά σημαντική υφολογική σύμβαση την οποία ο μεταφραστής πρέπει να ακολουθήσει. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι οι μορφολογικές και συντακτικές επιλογές του μεταφραστή επηρεάζουν και τις υφολογικές του επιλογές, εφόσον η μορφοσυντακτική δομή αποτελεί στοιχείο του

αρχαιολογία πρόληψης στη βάση του EUR-Lex: Κατάλογος τίτλων των Γραπτών Ερωτήσεων των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον οποίο αναφέρονται ο αριθμός, η γλώσσα του πρωτοτύπου, ο συντάκτης, η πολιτική ομάδα, το θεσμικό όργανο στο οποίο απευθύνεται η ερώτηση, η ημερομηνία υποβολής της και το θέμα, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1562146963227&uri=CELEX:C2008/191/01> (πρόσβαση 11 Μαΐου 2019).

ύφους. Για παράδειγμα, ο μακροπερίοδος λόγος αποτελεί υφολογικό στοιχείο των νομικών κειμένων, όπως τονίζεται στην ακόλουθη παράγραφο.

Στο πλαίσιο αυτό, ο μεταφραστής καλείται να αναγνωρίσει τα υφολογικά στοιχεία και να τα μεταφέρει στο κείμενο αφίξεως, ώστε να αποδώσει επιτυχώς τον επικοινωνιακό σκοπό του πρωτότυπου κειμένου. Προκειμένου η απόδοση αυτή να είναι επιτυχημένη, ο μεταφραστής προβαίνει σε συγκεκριμένες επιλογές οι οποίες αφορούν τόσο λεξιλογικά όσο και μορφοσυντακτικά, αλλά και πραγματολογικά στοιχεία. Τα μη λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. νομικά, οικονομικά, ιατρικά κτλ.), όπως το κείμενο της εργασίας, διέπονται από υφολογικές συμβάσεις οι οποίες τηρούνται αυστηρά.

Οι υφολογικές συμβάσεις του νομικού λόγου, όπως επισημάνθηκε και στην πρώτη ενότητα, επιβάλλουν τη χρήση αρχαϊζουσών λέξεων και εκφράσεων, όπως: *κατ'αντιμωλίαν* (σελ. 27), *ο εν λόγω* (σελ. 20), *εν όλω ή εν μέρει* (σελ. 24), *ελλείψει* (σελ. 11), *βάσει* (ελ. 10), *εκδοθείσες* (σελ.13), *επιτευχθέντων* (σελ. 9), *ειλημμένες* (σελ. 19), καθώς και μακροπερίοδου λόγου. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλά άρθρα του νόμου αποτελούνται από μια μακροσκελή πρόταση (π.χ. άρθρα L. 523-2, L. 523-6, R. 522-14 κτλ.). Παράλληλα, το ύφος του νομικού κειμένου προσδιορίζεται και από τη χρήση σπάνιου στην καθημερινή χρήση λεξιλογίου, όπως: *αιτών* (σελ. 33) *αιτούντος* (σελ. 17), *συνορεύουσα ζώνη* (σελ. 23), *ελλείποντα έγγραφα* (σελ. 33), *επέλευση* (σελ. 26), *ενάλιος* (σελ. 17), *αντιτάξιμη* (σελ. 26), *ύδατα* (σελ. 26), *γεωτεμάχιο* (σελ. 31), *κατ'αποκοπήν αποζημίωση* (σελ. 63). Συνεπώς, στοιχεία όπως οι αρχαϊζουσες λέξεις, το σπάνιο στην καθημερινή χρήση λεξιλόγιο και ο μακροπερίοδος λόγος χαρακτηρίζουν το ύφος του νομικού κειμένου.

Τέλος, τον μεταφραστή απασχολεί και το πραγματολογικό επίπεδο, εφόσον κάθε κείμενο ανήκει σε μια ορισμένη κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα και επομένως είναι φορέας ιστορικών, πολιτικών, πολιτισμικών, κοινωνικών και οικονομικών πληροφοριών τις οποίες ο μεταφραστής πρέπει αρχικά να αναγνωρίσει στο κείμενο αφετηρίας και στη συνέχεια να τις μεταφέρει στο κείμενο αφίξεως (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 230-231). Για το λόγο αυτό πρέπει να έχει υπόψη του ότι κάθε γλωσσικό μήνυμα αναφέρεται σε κάποια πραγματικότητα και ότι η εκφορά του γλωσσικού μηνύματος γίνεται μέσω κωδικοποίησης του λόγου η οποία επηρεάζεται από τον γλωσσικό κώδικα και τις επικοινωνιακές συνθήκες

(Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 219-221). Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι ο ομιλητής μπορεί να κωδικοποιήσει τον λόγο του σε διάφορα επίπεδα: σε μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό, υφολογικό και σε καταδηλωτικό, συνειρμικό, βιωματικό. Οι επιλογές του όμως στην πρώτη ομάδα επιπέδων (μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό, υφολογικό) εξαρτάται από την επιλογή του καταδηλωτικού, συνειρμικού ή βιωματικού επιπέδου, επιλογή η οποία προσδιορίζεται από τις εκάστοτε επικοινωνιακές συνθήκες οι οποίες είναι συνισταμένη των σχέσεων ομιλητή-ακροατή. Οι σχέσεις ομιλητή-ακροατή προσδιορίζονται από παραμέτρους όπως το επίπεδο γνώσεων, το αναμενόμενο επίπεδο γνώσεων του άλλου, το ενδιαφέρον για το θέμα, το αναμενόμενο ενδιαφέρον για το θέμα, η ψυχική κατάσταση του ομιλητή ως προς το θέμα, η αναμενόμενη ψυχική κατάσταση του ακροατή, ο τόπος και ο διαθέσιμος χρόνος στον προφορικό λόγο, το μέσο και ο διαθέσιμος χώρος στον γραπτό λόγο (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 221-224).

Συνεπώς, ο μεταφραστής πρέπει να αναγνωρίσει αυτές τις παραμέτρους και να προσδιορίσει τη σχέση ομιλητή-ακροατή στη γλώσσα αφετηρίας, ώστε να προβεί στη σύνθεση ενός νέου κειμένου στη γλώσσα αφίξεως λαμβάνοντας υπόψη ότι οι σχέσεις ομιλητή-ακροατή στην κοινότητα της γλώσσας αφίξεως ενδεχομένως είναι διαφορετικές. Ο μεταφραστής μπορεί να προσεγγίσει τις πραγματολογικές αναφορές με διάφορους τρόπους μεταξύ των οποίων είναι (Σελλά-Μάζη & Μπατσαλιά, 2010: 226-230): η αυτούσια μεταφορά της πραγματολογικής αναφοράς στη γλώσσα αφίξεως μέσω μετατόπισης της κύριας σημασίας που εμπεριέχεται στην πρωτότυπη λεξιλογική αναφορά, η μετατόπιση της πραγματολογικής αναφοράς λόγω διατήρησης της κύριας σημασίας που εμπεριέχεται στην πρωτότυπη λεξιλογική αναφορά, η μεταφορά ή μετατόπιση της πραγματολογικής αναφοράς μέσω επεξήγησης, ερμηνείας ή εξαγωγής συμπεράσματος, η ισοδύναμη μεταφορά της πραγματολογικής αναφοράς μέσω παράλειψης μέρους ή και ολόκληρης της αναφοράς.

Στο προς μετάφραση νομικό κείμενο ακολουθήσαμε την τακτική της αυτούσιας μεταφοράς της πραγματολογικής αναφοράς στη γλώσσα αφίξεως μέσω μετατόπισης της κύριας σημασίας που εμπεριέχεται στην πρωτότυπη λεξιλογική αναφορά, όπως στα παραδείγματα: *ministre chargé du budget* (σελ. 166) - Υπουργός

Οικονομικών (σελ. 66), *préfet de région* (σελ. 131) - περιφερειάρχης (σελ. 29), *préfet du département* (σελ. 144) - νομάρχης διοικητικού διαμερίσματος (σελ. 44), *groupement de collectivités territoriales* (σελ. 115) - ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης (σελ. 12). Στα παραδείγματα αυτά, η πραγματολογική αναφορά μεταφέρθηκε αυτούσια, καθώς κρίναμε ότι υπάρχει ισοδύναμη αντίληψη στην ελληνική πραγματικότητα. Αντίθετα, όπου κρίναμε ότι η πραγματολογική αναφορά δεν ανταποκρίνεται στην ελληνική πραγματικότητα, προχωρήσαμε στην μετατόπισή της μέσω ερμηνείας χρησιμοποιώντας δηλαδή, όπως στο ακόλουθο παράδειγμα, έναν όρο που θεωρούμε ότι αποδίδει το περιεχόμενο της πρωτότυπης πραγματολογικής αναφοράς και ταυτόχρονα βρίσκεται κοντά στην πραγματικότητα του Έλληνα αναγνώστη: *trésorier-payeur général* (σελ. 165) / *comptable du Trésor* (σελ. 166) - Προϊστάμενος του Δημόσιου Ταμείου (σελ. 66, 68).

Στην ανωτέρω γλωσσολογική προσέγγιση του μεταφράσματος της παρούσας εργασίας προσπαθήσαμε να καλύψουμε όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές της μεταφραστικής διαδικασίας παρουσιάζοντας χαρακτηριστικά παραδείγματα από το κείμενο αφετηρίας και το κείμενο αφίξεως. Η παρουσίαση εστίασε κυρίως στο στάδιο της επαναδιατύπωσης στο οποίο ο μεταφραστής καλείται να κάνει συγκεκριμένες επιλογές προκειμένου να επιτύχει την ισοδυναμία μεταξύ γλώσσας αφετηρίας και γλώσσας αφίξεως προβαίνοντας πολλές φορές σε μετατοπίσεις. Βασιζόμενοι λοιπόν στην προσέγγιση των Ε. Σελλά-Μάζη & Φ. Μπατσαλιά (2010), παρουσιάσαμε αυτές τις μετατοπίσεις σε όλα τα επίπεδα γλώσσας (μορφοσυντακτικό, λεξιλογικό, σημασιολογικό, υφολογικό, πραγματολογικό) με στόχο να καταδείξουμε ότι οι μεταφραστικές επιλογές που κάναμε κατά τη διάρκεια της μετάφρασης είναι τεκμηριωμένες και βασίζονται σε στέρεο θεωρητικό υπόβαθρο.

Γ΄ Μέρος:

Γλωσσάριο νομικών και αρχαιολογικών όρων

Εισαγωγή

Στο παρόν μέρος της εργασίας παρουσιάζονται κατ' αλφαβητική σειρά οι νομικοί και αρχαιολογικοί όροι που υπάρχουν στο πρωτότυπο γαλλικό κείμενο του νόμου περί σωστικών ανασκαφών και η ελληνική τους μεταφραστική απόδοση (γαλλοελληνικό γλωσσάριο). Προς διευκόλυνση του αναγνώστη της ελληνικής μετάφρασης ακολουθεί και η παράθεση των ελληνικών όρων που συναντά κανείς στο μετάφρασμα με αντίστοιχη γαλλική μετάφραση (ελληνογαλλικό γλωσσάριο). Και στα δύο γλωσσάρια το μεταφραστικό ισοδύναμο αφορά την έννοια με την οποία χρησιμοποιείται ο όρος στην εν λόγω νομοθεσία και δεν περιλαμβάνεται το σύνολο των εννοιών κάθε όρου. Ο γαλλικός όρος συνοδεύεται από άρθρο (σε παρένθεση) το οποίο δηλώνει το γραμματικό γένος του όρου.

Ι. ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

accusé de réception (le) (σελ. 146)	βεβαίωση παραλαβής (σελ. 45)
acompte (le) (σελ. 169)	προκαταβολή (σελ. 70)
acte (le) (σελ. 126)	πράξη (σελ. 23)
actionnaire (le) (σελ. 120)	μέτοχος (σελ. 78)
affouillement (le) (σελ. 125)	εκσκαφή (σελ. 22)
agent contractuel (le) (σελ. 117)	συμβασιούχος υπάλληλος (σελ. 14)
agent non titulaire (σελ. 119)	μη μόνιμος υπάλληλος (σελ. 16)
agrément (le) (σελ. 120)	έγκριση (σελ. 17)
aménagement (le) (σελ. 114)	έργο ανάπτυξης (σελ. 10)
aménageur (le) (σελ. 114)	κύριος του έργου (σελ. 11)
arbitrage (le) (σελ. 123)	διαιτησία (σελ. 20)
archéologie préventive (la) (σελ. 113)	σωστική αρχαιολογία (σελ. 9)
archéologie sous-marine (σελ. 129)	ενάλια αρχαιολογία (σελ. 26)
arrêté (le) (σελ. 116)	απόφαση (σελ. 10)
assemblée générale (la) (σελ. 135)	γενική συνέλευση (σελ. 33)
association (la) (σελ. 118)	ένωση (σελ. 12)
Association pour les fouilles archéologiques nationales (σελ. 118)	Ένωση Εθνικών Αρχαιολογικών Ανασκαφών (σελ. 14)
attestation de libération du terrain (la) (σελ. 163)	βεβαίωση αποδέσμευσης οικοπέδου (σελ. 64)
autorisation de construire (la) (σελ. 125)	άδεια δόμησης (σελ. 23)
autorisation de fouilles (σελ. 122)	άδεια ανασκαφών (σελ. 29)
autorisation tacite (σελ. 125)	σιωπηρή άδεια (σελ. 23)
autorité administrative (la) (σελ. 114)	διοικητική αρχή (σελ. 10)
avance (la) (σελ. 169)	προκαταβολή (σελ. 70)

avis (le) (σελ. 116)
avis d'imposition (σελ. 165)
avis de réception (σελ. 135)
bilan (le) (σελ. 135)
bilan financier (σελ. 140)
bilan social (σελ. 136)
caduque (σελ. 119)

cahier des charges scientifique (le) (σελ. 121)
capacité financière (la) (σελ. 134)
carte archéologique nationale (la) (σελ. 115)
classement (le) (σελ. 114)
clause (la) (σελ. 162)
code de l'environnement (le) (σελ. 114)
code de l'urbanisme (σελ. 125)
code de procédure civile (σελ. 162)
code du travail (σελ. 134)
code général des collectivités territoriales (σελ. 118)
code général des impôts (σελ. 129)

collectivité territoriale (la) (σελ. 115)
commission territoriale de la recherche archéologique (la) (σελ. 122)
commune (la) (σελ. 114)

comptable du Trésor (le) (σελ. 166)
compte certifié (le) (σελ. 134)
conditions d'emploi (σελ. 122)
conseil d'administration (le) (σελ. 117)
conseil de surveillance (σελ. 161)
Conseil d'Etat (σελ. 117)
Conseil national de la recherche archéologique (σελ. 116)
conseil scientifique (σελ. 117)

conservation du patrimoine (la) (σελ. 113)
consultation (la) (σελ. 121)
contrat à durée indéterminée (le) (σελ. 119)
contrat d'association (σελ. 135)
convention (la) (σελ. 116)
convention d'évaluation archéologique (σελ. 156)
créance (la) (σελ. 129)
décharge (la) (σελ. 130)

décision de non-opposition (la) (σελ. 125)
décision expresse (σελ. 135)

γνωμοδότηση (σελ. 12)
πράξη επιβολής φόρου (σελ. 66)
απόδειξη παραλαβής (σελ. 33)
έκθεση (σελ. 33)
δημοσιονομικός ισολογισμός (σελ. 39)
εταιρικός ισολογισμός (σελ. 34)
άκυρος (σελ. 16)
φάκελος επιστημονικών προδιαγραφών (σελ. 18)
οικονομική κατάσταση (σελ. 34)
εθνικός αρχαιολογικός χάρτης (σελ. 30)
χαρακτηρισμός (σελ. 10)
ρήτρα (σελ. 62)
Περιβαλλοντικός Κώδικας (σελ. 10)
Κώδικας Πολεοδομίας (σελ. 22)
Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (σελ. 63)
Κώδικας Εργασίας (σελ. 32)
Γενικός Κώδικας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (σελ. 15)
Γενικός Φορολογικός Κώδικας (σελ. 27)
οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης (σελ. 12)
τοπική επιτροπή αρχαιολογικών ερευνών (σελ. 19)
δήμος (σελ. 11)
Προϊστάμενος του Δημόσιου Ταμείου (σελ. 68)
ελεγμένος ισολογισμός (σελ. 32)
συνθήκες εργασίας (σελ. 19)
διοικητικό συμβούλιο (σελ. 13)
εποπτικό συμβούλιο (σελ. 62)
Συμβούλιο της Επικρατείας (σελ. 14)
Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών (σελ. 12)
επιστημονικό συμβούλιο (σελ. 14)
διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς (σελ. 9)
διαβούλευση (σελ. 18)
σύμβαση αορίστου χρόνου (σελ. 15)
συστατική πράξη (σελ. 33)
σύμβαση (σελ. 12)
σύμβαση αρχαιολογικής αξιολόγησης (σελ. 56)
αξίωση (σελ. 56)
φοροαπαλλαγή (σελ. 28)
απόφαση περί μη διατύπωσης αντιρρήσεων (σελ. 23)
ρητή απόφαση (σελ. 52)

décision implicite (σελ. 170)
décision motivée (σελ. 116)
déclaration préalable (la) (σελ. 125)
déclaration sur l'honneur (σελ. 134)
décret (le) (σελ. 115)
dégrèvement (le) (σελ. 130)
demande de renouvellement (la) (σελ. 136)

demande de rescrit (σελ. 166)
demande volontaire (σελ. 127)
département (le) (σελ. 135)
dépense éligible (la) (σελ. 168)
dépôt (le) (σελ. 126)
détection (la) (σελ. 113)
diagnostic (le) (σελ. 114)
différend (le) (σελ. 123)
diffusion culturelle (la) (σελ. 117)
disposition (la) (σελ. 114)
disposition législative (σελ. 119)
disposition réglementaire (σελ. 119)
disposition statutaire (σελ. 117)
documentation scientifique (la) (σελ. 124)
domaine public maritime (le) (σελ. 125)
données scientifiques (les) (σελ. 114)
droit de reprise (le) (σελ. 129)
droit privé (σελ. 158)
droit public (σελ. 120)
emprise (la) (σελ. 116)
enquête publique (la) (σελ. 126)
enseignement supérieur (le) (σελ. 117)
entente interrégionale (la) (σελ. 153)
établissement public (le) (σελ. 114)
étude d'impact (la) (σελ. 114)
évaluation archéologique (la) (σελ. 126)

expertise en immersion (la) (σελ. 148)
fonction publique (la) (σελ. 117)
fonction publique territoriale (σελ. 119)
Fonds national pour l'archéologie préventive (le) (σελ. 130)
force majeure (la) (σελ. 155)
fouille (la) (σελ. 114)
fouille préventive (σελ. 133)
fouille subaquatique (σελ. 120)
fouille terrestre (σελ. 120)
frais de poursuites (les) (σελ. 166)
groupement de collectivités territoriales (le)

σιωπηρή απόφαση (σελ. 73)
αιτιολογημένη απόφαση (σελ. 13)
προηγούμενη δήλωση (σελ. 22)
υπεύθυνη δήλωση (σελ. 32)
διάταγμα (σελ. 11)
φοροελάφρυνση (σελ. 28)
αίτηση ανανέωσης (σελ. 34)
αίτηση έκδοσης ερμηνευτικής πράξης (σελ. 67)
εκούσια αίτηση (σελ. 24)
διοικητικό διαμέρισμα (σελ. 43)
επιλέξιμη δαπάνη (σελ. 69)
υποβολή (σελ. 19)
ανίχνευση (σελ. 9)
διαγνωστικός έλεγχος (σελ. 10)
διαφορά (σελ. 20)
πολιτιστική διάδοση (σελ. 13)
διάταξη (σελ. 10)
νομοθετική διάταξη (σελ. 16)
κανονιστική διάταξη (σελ. 16)
καταστατική διάταξη (σελ. 14)
επιστημονική τεκμηρίωση (σελ. 21)
δημόσιος θαλάσσιος χώρος (σελ. 23)
επιστημονικά δεδομένα (σελ. 10)
δικαίωμα είσπραξης (σελ. 26)
ιδιωτικό δίκαιο (σελ. 17)
δημόσιο δίκαιο (σελ. 17)
εύρος (σελ. 12)
δημόσια διαβούλευση (σελ. 23)
ανώτατη εκπαίδευση (σελ. 14)
διαπεριφερειακή ενότητα (σελ. 53)
δημόσιος φορέας (σελ. 13)
μελέτη επιπτώσεων (σελ. 10)
αρχαιολογική αξιολόγηση (σελ. 24)
πραγματογνωμοσύνη μέσω κατάδυσης (σελ. 47)
δημόσια διοίκηση (σελ. 14)
τοπική δημόσια διοίκηση (σελ. 16)
Εθνικό Ταμείο Σωστικής Αρχαιολογίας (σελ. 28)
ανωτέρα βία (σελ. 55)
ανασκαφή (σελ. 13)
σωστική ανασκαφή (σελ. 31)
ενάλια ανασκαφή (σελ. 17)
χερσαία ανασκαφή (σελ. 17)
δικαστικά έξοδα (σελ. 67)
ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης

(σελ. 115)	(σελ. 12)
habilitation (la) (σελ. 116)	εξουσιοδότηση (σελ. 12)
immobilier (le) (σελ. 127)	ακίνητο (σελ. 24)
indemnité (la) (σελ. 121)	αποζημίωση (σελ. 19)
indemnité forfaitaire (σελ. 163)	κατ'αποκοπήν αποζημίωση (σελ. 63)
instance de classement (la) (σελ. 114)	απόφαση χαρακτηρισμού (σελ. 10)
Institut national de la statistique et des études économiques (le) (σελ. 166)	Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής και Οικονομικών Μελετών (σελ. 67)
Institut national de recherches archéologiques préventives (σελ. 133)	Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών (σελ. 30)
institution interdépartementale (σελ. 153)	διανομαρχιακός φορέας (σελ. 53)
Journal officiel de la République française (le) (σελ. 135)	Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας (σελ. 33)
juridiction supérieure (la) (σελ. 135)	ανώτατο δικαστήριο (σελ. 33)
lettre recommandée (la) (σελ. 135)	συστημένη επιστολή (σελ. 33)
liquidation (la) (σελ. 130)	εκκαθάριση (σελ. 28)
litige (le) (σελ. 162)	διαφορά (σελ. 20)
logements sociaux (les) (σελ. 170)	εργατικές κατοικίες (σελ. 71)
lotissement (le) (σελ. 120)	οικοπεδοποίηση (σελ. 17)
maire (le) (σελ. 144)	δήμαρχος (σελ. 43)
maîtrise scientifique (la) (σελ. 113)	επιστημονική εποπτεία (σελ. 10)
majoration (la) (σελ. 166)	προσαύξηση (σελ. 67)
mandat (le) (σελ. 172)	εντολή (σελ. 73)
mandataire (le) (σελ. 172)	εντολοδόχος (σελ. 73)
marché public (le) (σελ. 158)	δημόσια σύμβαση (σελ. 58)
mise en demeure (la) (σελ. 164)	προειδοποίηση (σελ. 65)
mission (la) (σελ. 113)	καθήκον (σελ. 31)
monument historique (le) (σελ. 114)	ιστορικό μνημείο (σελ. 10)
moyens humains (les) (σελ. 121)	ανθρώπινοι πόροι (σελ. 18)
moyens matériels (les) (σελ. 121)	υλικοί πόροι (σελ. 18)
opérateur (le) (σελ. 119)	φορέας ανασκαφής (σελ. 16)
opération (la) (σελ. 113)	επιχείρηση (σελ. 14), εργασία (σελ. 10)
opérations de fouilles (σελ. 114)	ανασκαφικές εργασίες (σελ. 10)
ordonnance (la) (σελ. 158)	εντολή (σελ. 58)
organe délibérant (le) (σελ. 118)	συμβουλευτικό όργανο (σελ. 15)
organe exécutif (le) (σελ. 118)	εκτελεστικό όργανο (σελ. 15)
organisme interdépartemental (la) (σελ. 153)	διανομαρχιακός οργανισμός (σελ. 53)
pacte civil de solidarité (le) (σελ. 129)	σύμφωνο αλληλεγγύης αστικού δικαίου (σελ. 27)
parcelle cadastrale (la) (σελ. 133)	γεωτεμάχιο (σελ. 31)
patrimoine (le) (σελ. 113)	πολιτιστική κληρονομιά (σελ. 9)
patrimoine archéologique (σελ. 113)	αρχαιολογική κληρονομιά (σελ. 30)
patrimoine culturel maritime (σελ. 126)	ενάλια πολιτιστική κληρονομιά (σελ. 24)
permis d'aménager (le) (σελ. 142)	άδεια έργου ανάπτυξης (σελ. 41)
permis de construire (σελ. 130)	άδεια δόμησης (σελ. 23)
permis de démolir (σελ. 142)	άδεια κατεδαφίσεως (σελ. 41)
permis modificatif (σελ. 125)	τροποποιητική άδεια (σελ. 23)

personne morale (la) (σελ. 117)
 personne privée (σελ. 120)
 personne publique (σελ. 120)
 plan parcellaire (le) (σελ. 145)
 préfecture (la) (σελ. 144)
 préfet de région (le) (σελ. 131)

préfet du département (σελ. 144)
 prescription archéologique (la) (σελ. 157)
 prestation (la) (σελ. 122)
 procédure contradictoire (la) (σελ. 129)
 procès-verbal (le) (σελ. 125)
 projet d'aménagement (le) (σελ. 120)
 projet de convention (σελ. 116)

projet scientifique d'intervention (σελ. 121)
 rapport de diagnostic (le) (σελ. 114)
 rapport de fouilles (σελ. 122)
 rapport d'opération (σελ. 123)
 rapport financier (σελ. 135)
 rapport moral (σελ. 135)
 recherche archéologique (la) (σελ. 115)
 recherche scientifique (σελ. 113)
 recherche sousmarine (σελ. 132)
 recouvrement de la redevance (le) (σελ. 129)
 recueil des actes (le) (σελ. 144)
 redevable de bonne foi (le) (σελ. 128)
 redevance (la) (σελ. 114)
 redevance d'archéologie préventive (σελ. 124)
 références cadastrales (les) (σελ. 145)
 régime de retraite complémentaire et de
 prévoyance (le) (σελ. 119)
 région (la) (σελ. 116)
 règles de droit (les) (σελ. 128)
 rémunération (la) (σελ. 119)
 renonciation (la) (σελ. 122)
 répartition des compétences (la) (σελ. 113)
 responsable scientifique (le) (σελ. 113)
 risque naturel (le) (σελ. 125)
 risque professionnel (le) (σελ. 136)
 sanction (la) (σελ. 128)
 service archéologique (le) (σελ. 118)
 service liquidateur (σελ. 165)
 service public (σελ. 113)
 service territorial (σελ. 114)
 solde (le) (σελ. 169)
 sous-sol (le) (σελ. 115)

νομικό πρόσωπο (σελ. 13)
 πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (σελ. 17)
 πρόσωπο δημοσίου δικαίου (σελ. 44)
 τοπογραφικό σχέδιο (σελ. 44)
 νομαρχία (σελ. 43)
 περιφερειάρχης (σελ. 29)
 νομάρχης διοικητικού διαμερίσματος
 (σελ. 44)
 αρχαιολογική εντολή (σελ. 11)
 παροχή υπηρεσιών (σελ. 19)
 κατ'αντιμωλίαν διαδικασία (σελ. 27)
 πρακτικό (σελ. 43)
 σχέδιο έργου ανάπτυξης (σελ. 25)
 σχέδιο σύμβασης (σελ. 12)
 επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης (σελ.
 18)
 διαγνωστική έκθεση (σελ. 49)
 έκθεση ανασκαφών (σελ. 19)
 επιχειρησιακή έκθεση (σελ. 21)
 οικονομική έκθεση (σελ. 33)
 νομική έκθεση (σελ. 33)
 αρχαιολογική έρευνα (σελ. 13)
 επιστημονική έρευνα (σελ. 9)
 ενάλια έρευνα (σελ. 30)
 είσπραξη τέλους (σελ. 27)
 πρακτικό (σελ. 43)
 καλόπιστος οφειλέτης (σελ. 25)
 τέλος (σελ. 10)
 τέλος σωστικής αρχαιολογίας (σελ. 22)
 κτηματολογικά στοιχεία (σελ. 44)
 καθεστώς επικουρικής σύνταξης και
 πρόνοιας (σελ. 16)
 περιφέρεια (σελ. 12)
 κανόνες δικαίου (σελ. 26)
 αμοιβή (σελ. 16)
 παραίτηση (σελ. 19)
 κατανομή αρμοδιοτήτων (σελ. 9)
 επιστημονικός υπεύθυνος (σελ. 10)
 φυσικός κίνδυνος (σελ. 22)
 επαγγελματικός κίνδυνος (σελ. 34)
 κύρωση (σελ. 26)
 αρχαιολογική υπηρεσία (σελ. 15)
 υπηρεσία εκκαθάρισης (σελ. 66)
 δημόσια υπηρεσία (σελ. 9)
 τοπική υπηρεσία (σελ. 11)
 υπόλοιπο ποσό (σελ. 70)
 υπέδαφος (σελ. 11)

sous-traitant (le) (σελ. 122)	υπερεργολάβος (σελ. 19)
stipulation (la) (σελ. 119)	διάταξη (σελ. 10)
subvention (la) (σελ. 124)	επιχορήγηση (σελ. 28)
surface taxable (la) (σελ. 128)	φορολογητέα επιφάνεια (σελ. 25)
taux de la redevance (le) (σελ. 127)	συντελεστής τέλους (σελ. 24)
terrain (le) (σελ. 114)	οικόπεδο (σελ. 16), πεδίο (σελ. 47)
territoire national (le) (σελ. 115)	εθνική επικράτεια (σελ. 11)
titre d'annulation (le) (σελ. 130)	πιστοποιητικό ακύρωσης (σελ. 27)
titre de perception (σελ. 129)	εντολή πληρωμής (σελ. 26)
titre de recettes (σελ. 165)	εντολή αποδοχής (σελ. 66)
titulaire du droit (le) (σελ. 130)	δικαιούχος (σελ. 34)
travaux d'affouillement (les) (σελ. 125)	εργασίες εκσκαφής (σελ. 22)
travaux de terrain (σελ. 122)	εργασίες πεδίου (σελ. 47)
travaux privés (σελ. 113)	ιδιωτικά έργα (σελ. 9)
travaux publics (σελ. 113)	δημόσια έργα (σελ. 9)
trésorier-payeur général (le) (σελ. 165)	Προϊστάμενος του Δημόσιου Ταμείου (σελ. 66)
tribunal de commerce (le) (σελ. 134)	Εμποροδικείο (σελ. 32)
tribunal d'instance (σελ. 135)	περιφερειακό δικαστήριο (σελ. 33)
usage locatif (le) (σελ. 131)	εκμίσθωση (σελ. 29)
valeur forfaitaire (la) (σελ. 173)	κατ'αποκοπήν αξία (σελ. 74)
vestiges (les) (σελ. 114)	αρχαιολογικά κατάλοιπα (σελ. 10)
zone contiguë (la) (σελ. 126)	συνορεύουσα ζώνη (σελ. 23)
zone d'aménagement concerté (σελ. 120)	ζώνη συντονισμένης ανάπτυξης (σελ. 17)
zone archéologique (σελ. 114)	αρχαιολογική ζώνη (σελ. 11)

II. ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

άδεια ανασκαφών (σελ. 29)	autorisation de fouilles (σελ. 122)
άδεια δόμησης (σελ. 23)	autorisation de construire (σελ. 125), permis de construire (σελ. 130)
άδεια έργου ανάπτυξης (σελ. 41)	permis d'aménager (σελ. 142)
άδεια κατεδαφίσεως (σελ. 41)	permis de démolir (σελ. 142)
αίτηση ανανέωσης (σελ. 34)	demande de renouvellement (σελ. 136)
αίτηση έκδοσης ερμηνευτικής πράξης (σελ. 67)	demande de rescrit (σελ. 166)
αιτιολογημένη απόφαση (σελ. 13)	décision motivée (σελ. 116)
ακίνητο (σελ. 24)	immobilier (σελ. 127)
άκυρος (σελ. 16)	caduque (σελ. 119)
αμοιβή (σελ. 16)	rémunération (σελ. 119)
ανασκαφή (σελ. 13)	fouille (σελ. 114)
ανασκαφικές εργασίες (σελ. 10)	opérations de fouilles (σελ. 114)
ανθρώπινοι πόροι (σελ. 18)	moyens humains (σελ. 121)
ανίχνευση (σελ. 9)	détection (σελ. 113)

ανώτατη εκπαίδευση (σελ. 14)
 ανώτατο δικαστήριο (σελ. 33)
 ανωτέρα βία (σελ. 55)
 αξίωση (σελ. 56)
 απόδειξη παραλαβής (σελ. 33)
 αποζημίωση (σελ. 19)
 απόφαση (σελ. 10)
 απόφαση περί μη διατύπωσης
 αντιρρήσεων (σελ. 23)
 απόφαση χαρακτηρισμού (σελ. 10)
 αρχαιολογικά κατάλοιπα (σελ. 10)
 αρχαιολογική αξιολόγηση (σελ. 24)
 αρχαιολογική εντολή (σελ. 11)
 αρχαιολογική έρευνα (σελ. 13)
 αρχαιολογική ζώνη (σελ. 11)
 αρχαιολογική κληρονομιά (σελ. 30)
 αρχαιολογική υπηρεσία (σελ. 15)
 βεβαίωση αποδέσμευσης οικοπέδου (σελ.
 64)
 βεβαίωση παραλαβής (σελ. 45)
 γενική συνέλευση (σελ. 33)
 Γενικός Κώδικας Οργανισμών Τοπικής
 Αυτοδιοίκησης (σελ. 15)
 Γενικός Φορολογικός Κώδικας (σελ. 27)
 γεωτεμάχιο (σελ. 31)
 γνωμοδότηση (σελ. 12)
 δήμαρχος (σελ. 43)
 δήμος (σελ. 11)
 δημόσια διαβούλευση (σελ. 23)
 δημόσια διοίκηση (σελ. 14)
 δημόσια έργα (σελ. 9)
 δημόσια σύμβαση (σελ. 58)
 δημόσια υπηρεσία (σελ. 9)
 δημόσιο δίκαιο (σελ. 17)
 δημοσιονομικός ισολογισμός (σελ. 39)
 δημόσιος θαλάσσιος χώρος (σελ. 23)
 δημόσιος φορέας (σελ. 13)
 διαβούλευση (σελ. 18)
 διαγνωστική έκθεση (σελ. 49)
 διαγνωστικός έλεγχος (σελ. 10)
 διαιτησία (σελ. 20)
 διανομαρχιακός οργανισμός (σελ. 53)
 διανομαρχιακός φορέας (σελ. 53)
 διαπεριφερειακή ενότητα (σελ. 53)
 εντολή (σελ. 58)
 διάταγμα (σελ. 11)
 διάταξη (σελ. 10)

enseignement supérieur (σελ. 117)
 juridiction supérieure (σελ. 135)
 force majeure (σελ. 155)
 créance (σελ. 129)
 avis de réception (σελ. 135)
 indemnité (σελ. 121)
 arrêté (σελ. 116)

décision de non-opposition (σελ. 125)
 instance de classement (σελ. 114)
 vestiges (σελ. 114)
 évaluation archéologique (σελ. 126)
 prescription archéologique (σελ. 157)
 recherche archéologique (σελ. 115)
 zone archéologique (σελ. 114)
 patrimoine archéologique (σελ. 113)
 service archéologique (σελ. 118)

attestation de libération du terrain (σελ. 163)
 accusé de réception (σελ. 146)
 assemblée générale (σελ. 135)
 code général des collectivités territoriales
 (σελ. 118)
 code général des impôts (σελ. 129)
 parcelle cadastrale (σελ. 133)
 avis (σελ. 116)
 maire (σελ. 144)
 commune (σελ. 114)
 enquête publique (σελ. 126)
 fonction publique (σελ. 117)
 travaux publics (σελ. 113)
 marché public (σελ. 158)
 service public (σελ. 113)
 droit public (σελ. 120)
 bilan financier (σελ. 140)
 domaine public maritime (σελ. 125)
 établissement public (σελ. 114)
 consultation (σελ. 121)
 rapport de diagnostic (σελ. 114)
 diagnostic (σελ. 114)
 arbitrage (σελ. 123)
 organisme interdépartemental (σελ. 153)
 institution interdépartementale (σελ. 153)
 entente interrégionale (σελ. 153)
 ordonnance (σελ. 158)
 décret (σελ. 115)
 disposition (σελ. 114), stipulation (σελ. 119)

διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς (σελ. 9)	conservation du patrimoine (σελ. 113)
διαφορά (σελ. 20, 63)	différend (σελ. 123), litige (σελ. 162)
δικαιούχος (σελ. 34)	titulaire du droit (σελ. 130)
δικαίωμα είσπραξης (σελ. 26)	droit de reprise (σελ. 129)
δικαστικά έξοδα (σελ. 67)	frais de poursuites (σελ. 166)
διοικητική αρχή (σελ. 10)	autorité administrative (σελ. 114)
διοικητικό διαμέρισμα (σελ. 43)	département (σελ. 135)
διοικητικό συμβούλιο (σελ. 13)	conseil d'administration (σελ. 117)
έγκριση (σελ. 17)	agrément (σελ. 120)
εθνική επικράτεια (σελ. 11)	territoire national (σελ. 115)
Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής και Οικονομικών Μελετών (σελ. 67)	Institut national de la statistique et des études économiques (σελ. 166)
Εθνικό Ινστιτούτο Σωστικών Αρχαιολογικών Ερευνών (σελ. 30)	Institut national de recherches archéologiques préventives (σελ. 133)
Εθνικό Συμβούλιο Αρχαιολογικών Ερευνών (σελ. 12)	Conseil national de la recherche archéologique (σελ. 116)
Εθνικό Ταμείο Σωστικής Αρχαιολογίας (σελ. 28)	Fonds national pour l'archéologie préventive (σελ. 130)
εθνικός αρχαιολογικός χάρτης (σελ. 30)	carte archéologique nationale (σελ. 115)
είσπραξη τέλους (σελ. 27)	recouvrement de la redevance (σελ. 129)
έκθεση (σελ. 33)	bilan (σελ. 135)
έκθεση ανασκαφών (σελ. 19)	rapport de fouilles (σελ. 122)
εκκαθάριση (σελ. 28)	liquidation (σελ. 130)
εκμίσθωση (σελ. 29)	usage locatif (σελ. 131)
εκούσια αίτηση (σελ. 24)	demande volontaire (σελ. 127)
εκσκαφή (σελ. 22)	affouillement (σελ. 125)
εκτελεστικό όργανο (σελ. 15)	organe exécutif (σελ. 118)
ελεγμένος ισολογισμός (σελ. 32)	compte certifié (σελ. 134)
Εμποροδικείο (σελ. 32)	tribunal de commerce (σελ. 134)
ενάλια ανασκαφή (σελ. 17)	fouille subaquatique (σελ. 120)
ενάλια αρχαιολογία (σελ. 26)	archéologie sous-marine (σελ. 129)
ενάλια έρευνα (σελ. 30)	recherche sousmarine (σελ. 132)
ενάλια πολιτιστική κληρονομιά (σελ. 24)	patrimoine culturel maritime (σελ. 126)
εντολή (σελ. 73)	mandat (σελ. 172)
εντολή αποδοχής (σελ. 66)	titre de recettes (σελ. 165)
εντολή πληρωμής (σελ. 26)	titre de perception (σελ. 129)
εντολοδόχος (σελ. 73)	mandataire (σελ. 172)
ένωση (σελ. 12)	association (σελ. 118)
Ένωση Εθνικών Αρχαιολογικών Ανασκαφών (σελ. 14)	Association pour les fouilles archéologiques nationales (σελ. 118)
ένωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης (σελ. 12)	groupement de collectivités territoriales (σελ. 115)
εξουσιοδότηση (σελ. 12)	habilitation (σελ. 116)
επαγγελματικός κίνδυνος (σελ. 34)	risque professionnel (σελ. 136)
επιλέξιμη δαπάνη (σελ. 69)	dépense éligible (σελ. 168)
Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας (σελ. 33)	Journal officiel de la République française (σελ. 135)

επιστημονικά δεδομένα (σελ. 10)	données scientifiques (σελ. 114)
επιστημονική εποπτεία (σελ. 10)	maîtrise scientifique (σελ. 113)
επιστημονική έρευνα (σελ. 9)	recherche scientifique (σελ. 113)
επιστημονική τεκμηρίωση (σελ. 21)	documentation scientifique (σελ. 124)
επιστημονικό συμβούλιο (σελ. 14)	conseil scientifique (σελ. 117)
επιστημονικό σχέδιο παρέμβασης (σελ. 18)	projet scientifique d'intervention (σελ.121)
επιστημονικός υπεύθυνος (σελ. 10)	responsable scientifique (σελ. 113)
επιχείρηση (σελ. 14)	opération (σελ. 113)
επιχειρησιακή έκθεση (σελ. 21)	rapport d'opération (σελ. 123)
επιχορήγηση (σελ. 28)	subvention (σελ. 124)
εποπτικό συμβούλιο (σελ. 62)	conseil de surveillance (σελ. 161)
εργασία (σελ. 10)	opération (σελ. 113)
εργασίες εκσκαφής (σελ. 22)	travaux d'affouillement (σελ. 125)
εργασίες πεδίου (σελ. 47)	travaux de terrain (σελ. 122)
εργατικές κατοικίες (σελ. 71)	logements sociaux (σελ. 170)
έργο ανάπτυξης (σελ. 10)	aménagement (σελ. 114)
εταιρικός ισολογισμός (σελ. 34)	bilan social (σελ. 136)
εύρος (σελ. 12)	emprise (σελ. 116)
ζώνη συντονισμένης ανάπτυξης (σελ. 17)	zone d'aménagement concerté (σελ. 120)
ιδιωτικά έργα (σελ. 9)	travaux privés (σελ. 113)
ιδιωτικό δίκαιο (σελ. 17)	droit privé (σελ. 158)
ιστορικό μνημείο (σελ. 10)	monument historique (σελ. 114)
καθεστώς επικουρικής σύνταξης και πρόνοιας (σελ. 16)	régime de retraite complémentaire et de prévoyance (σελ. 119)
καθήκον (σελ. 31)	mission (σελ. 122)
καλόπιστος οφειλέτης (σελ. 25)	redevable de bonne foi (σελ.128)
κανόνες δικαίου (σελ. 26)	règles de droit (σελ. 128)
κανονιστική διάταξη (σελ. 16)	disposition réglementaire (σελ. 119)
κατανομή αρμοδιοτήτων (σελ. 9)	répartition des compétences (σελ. 113)
κατ'αντιμωλίαν διαδικασία (σελ. 27)	procédure contradictoire (σελ. 129)
κατ'αποκοπήν αξία (σελ. 74)	valeur forfaitaire (σελ. 173)
κατ'αποκοπήν αποζημίωση (σελ. 63)	indemnité forfaitaire (σελ. 163)
καταστατική διάταξη (σελ. 14)	disposition statutaire (σελ. 117)
κτηματολογικά στοιχεία (σελ. 44)	références cadastrales (σελ. 145)
κύριος του έργου (σελ. 11)	aménageur (σελ. 114)
κύρωση (σελ. 26)	sanction (σελ. 128)
Κώδικας Εργασίας (σελ. 32)	code du travail (σελ. 134)
Κώδικας Πολεοδομίας (σελ. 22)	code de l'urbanisme (σελ. 125)
Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (σελ. 63)	code de procédure civile (σελ. 162)
μελέτη επιπτώσεων (σελ. 10)	étude d'impact (σελ. 114)
μέτοχος (σελ. 78)	actionnaire(σελ. 120)
μη μόνιμος υπάλληλος (σελ. 16)	agent non titulaire (σελ. 119)
νομάρχης διοικητικού διαμερίσματος (σελ. 44)	préfet du département (σελ. 144)
νομαρχία (σελ. 43)	préfecture (σελ. 144)
νομική έκθεση (σελ. 33)	rapport moral (σελ. 135)

νομικό πρόσωπο (σελ. 13)
 νομοθετική διάταξη (σελ. 16)
 οικονομική έκθεση (σελ. 33)
 οικονομική κατάσταση (σελ. 34)
 οικόπεδο (σελ. 16)
 οικοπεδοποίηση (σελ. 17)
 οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης (σελ. 12)
 παραίτηση (σελ. 19)
 παροχή υπηρεσιών (σελ. 19)
 πεδίο (σελ. 47)
 Περιβαλλοντικός Κώδικας (σελ. 10)
 περιφέρεια (σελ. 12)
 περιφερειακό δικαστήριο (σελ. 33)
 περιφερειάρχης (σελ. 29)
 πιστοποιητικό ακύρωσης (σελ. 27)
 πολιτιστική διάδοση (σελ. 13)
 πολιτιστική κληρονομιά (σελ. 9)
 πραγματογνωμοσύνη μέσω κατάδυσης (σελ. 47)

πρακτικό (σελ. 43)
 πράξη (σελ. 23)
 πράξη επιβολής φόρου (σελ. 66)
 προειδοποίηση (σελ. 65)
 προηγούμενη δήλωση (σελ. 22)
 Προϊστάμενος του Δημόσιου Ταμείου (σελ. 66, 68)
 προκαταβολή (σελ. 70)
 προσαύξηση (σελ. 67)
 πρόσωπο δημοσίου δικαίου (σελ. 44)
 πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (σελ. 17)
 ρητή απόφαση (σελ. 52)
 ρήτρα (σελ. 62)
 σιωπηρή άδεια (σελ. 23)
 σιωπηρή απόφαση (σελ. 73)
 σύμβαση (σελ. 12)
 σύμβαση αορίστου χρόνου (σελ. 15)
 σύμβαση αρχαιολογικής αξιολόγησης (σελ. 56)
 συμβασιούχος υπάλληλος (σελ. 14)
 συμβουλευτικό όργανο (σελ. 15)
 Συμβούλιο της Επικρατείας (σελ. 14)
 σύμφωνο αλληλεγγύης αστικού δικαίου (σελ. 27)
 συνθήκες εργασίας (σελ. 19)
 συνορεύουσα ζώνη (σελ. 23)

personne morale (σελ. 117)
 disposition législative (σελ. 119)
 rapport financier (σελ. 135)
 capacité financière (σελ. 134)
 terrain (σελ. 114)
 lotissement (σελ. 120)

collectivité territoriale (σελ. 115)
 renonciation (σελ. 122)
 prestation (σελ. 122)
 terrain (σελ. 122)
 code de l'environnement (σελ. 114)
 région (σελ. 116)
 tribunal d'instance (σελ. 135)
 préfet de région (σελ. 131)
 titre d'annulation (σελ. 130)
 diffusion culturelle (σελ. 117)
 patrimoine (σελ. 113)

expertise en immersion (σελ. 148)
 procès-verbal (σελ. 125), recueil des actes (σελ. 144)
 acte (σελ. 126)
 avis d'imposition (σελ. 165)
 mise en demeure (σελ. 164)
 déclaration préalable (σελ. 125)
 comptable du Trésor (σελ. 166), trésorier-payeur général (σελ. 165)
 acompte (σελ. 169), avance (σελ. 169)
 majoration (σελ. 166)
 personne publique (σελ. 120)
 personne privée (σελ. 120)
 décision expresse (σελ. 135)
 clause (σελ. 162)
 autorisation tacite (σελ. 125)
 décision implicite (σελ. 170)
 convention (σελ. 116)
 contrat à durée indéterminée (σελ. 119)
 convention d'évaluation archéologique (σελ. 156)
 agent contractuel (σελ. 117)
 organe délibérant (σελ. 118)
 Conseil d'Etat (σελ. 117)

pacte civil de solidarité (σελ. 129)
 conditions d'emploi (σελ. 122)
 zone contiguë (σελ. 126)

συντελεστής τέλους (σελ. 24)
 συστατική πράξη (σελ. 33)
 συστημένη επιστολή (σελ. 33)
 σχέδιο έργου ανάπτυξης (σελ. 25)
 σχέδιο σύμβασης (σελ. 12)
 σωστική ανασκαφή (σελ. 31)
 σωστική αρχαιολογία (σελ. 9)
 τέλος (σελ. 10)

τέλος σωστικής αρχαιολογίας (σελ. 22)
 τοπική δημόσια διοίκηση (σελ. 16)
 τοπική επιτροπή αρχαιολογικών ερευνών (σελ. 19)
 τοπική υπηρεσία (σελ. 11)
 τοπογραφικό σχέδιο (σελ. 44)
 τροποποιητική άδεια (σελ. 23)
 υλικοί πόροι (σελ. 18)
 υπέδαφος (σελ. 11)
 υπερεργολάβος (σελ. 19)
 υπεύθυνη δήλωση (σελ. 32)
 υπηρεσία εκκαθάρισης (σελ. 66)
 υποβολή (σελ. 19)
 υπόλοιπο ποσό (σελ. 70)
 φάκελος επιστημονικών προδιαγραφών (σελ. 18)
 φορέας ανασκαφής (σελ. 16)
 φοροαπαλλαγή (σελ. 28)
 φοροελάφρυνση (σελ. 28)
 φορολογητέα επιφάνεια (σελ. 25)
 φυσικός κίνδυνος (σελ. 22)
 χαρακτηρισμός (σελ. 10)
 χερσαία ανασκαφή (σελ. 17)

taux de la redevance (σελ. 127)
 contrat d'association (σελ. 135)
 lettre recommandée (σελ. 135)
 projet d'aménagement (σελ. 120)
 projet de convention (σελ. 116)
 fouille préventive (σελ. 133)
 archéologie préventive (σελ. 113)
 redevance (σελ. 114)
 redevance d'archéologie préventive (σελ. 129)
 fonction publique territoriale (σελ. 119)
 commission territoriale de la recherche archéologique (σελ. 122)
 service territorial (σελ. 114)
 plan parcellaire (σελ. 145)
 permis modificatif (σελ. 125)
 moyens matériels (σελ. 121)
 sous-sol (σελ. 115)
 sous-traitant (σελ. 122)
 déclaration sur l'honneur (σελ. 134)
 service liquidateur (σελ. 165)
 dépôt (σελ. 126)
 solde (σελ. 169)

cahier des charges scientifique (σελ. 121)
 opérateur (σελ. 119)
 décharge (σελ. 130)
 dégrèvement (σελ. 130)
 surface taxable (σελ. 128)
 risque naturel (σελ. 125)
 classement (σελ. 114)
 fouille terrestre (σελ. 120)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε η μετάφραση προς την Ελληνική της γαλλικής νομοθεσίας περί σωστικών ανασκαφών (Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative & partie réglementaire) και μέσω αυτής η ανάδειξη των μεταφραστικών προβλημάτων που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της μετάφρασης νομικών κειμένων. Στο Α΄ Μέρος της εργασίας παρουσιάστηκε το μετάφρασμα προς την Ελληνική. Στο Β΄ Μέρος εκτέθηκε ο θεωρητικός προβληματισμός σχετικά με τη νομική γλώσσα ως ειδική γλώσσα και τα σχετικά ζητήματα μετάφρασής της, ενώ μέσω χαρακτηριστικών παραδειγμάτων επιχειρήθηκε η γλωσσολογική ανάλυση του εν λόγω νομικού κειμένου σε όλα τα επίπεδα με βάση την προσέγγιση των Ε. Σελλά-Μάζη & Φ. Μπατσαλιά (2010). Η εργασία συμπληρώθηκε με γαλλοελληνικό και ελληνογαλλικό γλωσσάριο νομικών όρων και όρων της αρχαιολογίας.

Από την παρούσα μετάφραση και τον σχετικό σχολιασμό καταλήξαμε στα ακόλουθα συμπεράσματα σχετικά με τη μετάφραση των νομικών κειμένων. Αρχικά, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι η νομική γλώσσα, μολονότι θεωρείται «τεχνική», μη λογοτεχνική γλώσσα, έχει ιδιαίτερο κοινωνικό βάρος, καθώς όχι μόνο ορίζει συμπεριφορές και επιβάλλει κανόνες, αλλά παράλληλα αποτελεί καθρέφτη των αντιλήψεων μιας συγκεκριμένης κοινωνίας και προϊόν ενός συγκεκριμένου πολιτισμού. Το ειδικό αυτό βάρος μεταφέρεται στο άτομο που καλείται να μεταφέρει το κείμενο ενός νόμου από μια γλώσσα σε μια άλλη, δηλαδή στον μεταφραστή. Στην προκειμένη περίπτωση, ο μεταφραστής έχει την ευθύνη της πλήρους και ακριβούς μεταφοράς του νοήματος και του ύφους του κειμένου, αλλά και του αντίκτυπου του νόμου στη γλώσσα αφίξεως.

Ο μεταφραστής όμως δεν είναι ένας απλός διαμεσολαβητής του νοήματος, αλλά δημιουργός ενός νέου κειμένου το οποίο πρέπει να είναι λειτουργικό για την κοινότητα της γλώσσας αφίξεως. Αυτό σημαίνει ότι ο μεταφραστής πρέπει να προβεί σε επιλογές που θα καταστήσουν το νέο κείμενο οικείο, «φυσικό» στους αναγνώστες της κοινότητας της γλώσσας αφίξεως. Η εμπειρία μας από τη μετάφραση του κειμένου της εργασίας έδειξε ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί. Παρά τον περιοριστικό και κανονιστικό χαρακτήρα της νομικής γλώσσας, υπάρχουν

περιθώρια ελευθερίας για τον μεταφραστή πάντα στο πλαίσιο των γλωσσικών και υφολογικών συμβάσεων του νομικού λόγου και του σεβασμού του νοήματος. Ο μεταφραστικός σχολιασμός στον οποίο προχωρήσαμε έδειξε ότι η εφαρμογή της δυναμικής ισοδυναμίας και η πραγματοποίηση μετατοπίσεων σε όλα τα γλωσσολογικά επίπεδα (μορφοσυντακτικό, λεξιλογικό, σημασιολογικό, υφολογικό, πραγματολογικό) είναι εφικτές πράξεις στη διαδικασία της νομικής μετάφρασης και πολλές φορές επιβεβλημένες, ώστε το κείμενο αφίξεως να αποτελέσει ένα λειτουργικό κείμενο. Επομένως, αποδεικνύεται ότι ο νομικός λόγος μπορεί να μεταφερθεί από μία γλώσσα σε μία άλλη με ισοδύναμο αποτέλεσμα.

Ο έντονος κοινωνικός και πολιτιστικός χαρακτήρας των νομικών κειμένων, αλλά και η ιδιαιτερότητα της νομικής γλώσσας η οποία έχει κανονιστικό και περιοριστικό χαρακτήρα, καταδεικνύουν τη σημασία που έχει για τη νομική μετάφραση η έρευνα που προηγείται της μεταφραστικής διαδικασίας. Κάθε μεταφραστής, αλλά κυρίως ο μεταφραστής νομικών κειμένων, οφείλει να προβεί σε μελέτη του πλαισίου παραγωγής του κειμένου, του νομικού συστήματος εν προκειμένω, το οποίο θα τον βοηθήσει στην πλήρη κατανόηση και αποκωδικοποίηση του νοήματος και έπειτα στην επιτυχή μεταφορά του στη γλώσσα αφίξεως. Στην παρούσα εργασία φάνηκε ξεκάθαρα ήδη από τον τίτλο του νομικού κειμένου (*archéologie préventive*) ότι η ελλιπής διερεύνηση της σημασίας των όρων μπορεί να οδηγήσει σε παρανοήσεις και λανθασμένες μεταφραστικές επιλογές.

Συμπερασματικά, η παρούσα εργασία αποτελεί συμβολή στον προβληματισμό σχετικά με τη μετάφραση των νομικών κειμένων. Μέσω της ανάλυσης του μεταφράσματος επιχειρήθηκε να τονιστεί ο κοινωνικός χαρακτήρας των νομικών κειμένων και κατά συνέπεια ο ιδιαίτερος χειρισμός που απαιτείται για τη μετάφρασή τους. Τέλος, η μετάφραση του συγκεκριμένου κειμένου μπορεί να αξιοποιηθεί για περαιτέρω έρευνα τόσο σε μεταφραστικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο συγκριτικής προσέγγισης των αρχαιολογικών νομοθεσιών Ελλάδας και Γαλλίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Chromá, M. (2007) "Cross-cultural traps in legal translation". Στο C. Candlin, & M. Gotti (επιμ.), *Intercultural aspects of specialized communication*. Bern: Peter Lang.
- Γούτσος, Δ.& Φραγκάκη, Γ. (2015) *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία Σωμάτων Κειμένων*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Gémar, J.C. (1995) *Traduire ou l'art d'interpréter. Langue, Droit, Société: Eléments de Jurilinguistique. Tome 2: Application*. Québec: Presse de l'Université du Québec.
- Gotti, M. (2016). "The Translation of Legal Texts: Interlinguistic and Intralinguistic Perspectives". *Journal of English for Specific Purposes at Tertiary Level*, 4(1), σσ. 5-21.
- Munday, J. (2002) *Μεταφραστικές σπουδές: θεωρίες και εφαρμογές*. Μτφρ. Άγγελος Φιλιππάτος. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Newmark, P. (1988) *A Textbook of Translation*. New York, London: Prentice Hall.
- Nida, E.A. & Taber, C.R. (1969) *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: Brill.
- Νόμος 3028/2002 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτισμικής Κληρονομιάς». Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 153/Α/28-6-2002).
- Πάντος, Π. (2001) *Κωδικοποίηση Νομοθεσίας για την Πολιτισμική Κληρονομιά, Α': Ελληνική Νομοθεσία*. Αθήνα: Διεύθυνση Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων, ΥΠ.ΠΟ.
- Šarčević, S. (1997) *New Approach to Legal Translation*. The Hague: Kluwer Law International.
- Searle, John R. (1979) *Expression and meaning: studies in the theory of speech acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Σελλά-Μάζη, Ε. & Μπατσαλιά, Φ. (2010) *Γλωσσολογική Προσέγγιση στη Θεωρία και τη Διδακτική της Μετάφρασης*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Vinay, J.P. & Darbenlet, J. (1958) *Stylistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction*. Paris.

Ιστοσελίδες

EUR-Lex. L'accès au droit de l'Union européenne. *Κατάλογος τίτλων των Γραπτών Ερωτήσεων των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον οποίο αναφέρονται ο αριθμός, η γλώσσα του πρωτοτύπου, ο συντάκτης, η πολιτική ομάδα, το θεσμικό όργανο στο οποίο απευθύνεται η ερώτηση, η ημερομηνία υποβολής της και το θέμα.* <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/?qid=1562146963227&uri=CELEX:C2008/191/01> (Πρόσβαση 11 Μαΐου 2019).

Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. *Ειδικές Γλώσσες.* http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=289 (Πρόσβαση 13 Μαΐου 2019).

Institut national de recherches archéologiques préventives. *Les fouilles en 10 étapes.* <https://www.inrap.fr/amenageurs/les-fouilles-en-10-etapes-14231> (Πρόσβαση 13 Μαΐου 2019).

Legifrance – Le service public de la diffusion du droit. *Code du Patrimoine.* <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006074236&dateTexte=20190703> (Πρόσβαση 10 Απριλίου 2019).

Μανιάτης, Α. (2015) *Πτυχές της γαλλικής πολιτιστικής και τεχνικής νομοθεσίας.* <https://nomosphysis.org.gr/12729/ptuxes-tis-gallikis-politistikis-nomothesias-kai-logotexnias-ioulios-2015/> (Πρόσβαση 11 Μαΐου 2019).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πρωτότυπο κείμενο

(Code du Patrimoine, Livre V, Titre II : Archéologie préventive : partie législative & partie réglementaire)

CODE DU PATRIMOINE

LIVRE V : ARCHÉOLOGIE

TITRE II : ARCHÉOLOGIE PRÉVENTIVE

Partie Législative

Chapitre 1er : Définition.

Article L. 521-1

L'archéologie préventive, qui relève de missions de service public, est partie intégrante de l'archéologie. Elle est régie par les principes applicables à toute recherche scientifique. Elle a pour objet d'assurer, à terre et sous les eaux, dans les délais appropriés, la détection, la conservation ou la sauvegarde par l'étude scientifique des éléments du patrimoine archéologique affectés ou susceptibles d'être affectés par les travaux publics ou privés concourant à l'aménagement. Elle a également pour objet l'interprétation et la diffusion des résultats obtenus.

Chapitre 2 : Répartition des compétences : Etat et collectivités territoriales

Section 1 : Rôle de l'Etat.

Article L. 522-1

L'Etat veille à la conciliation des exigences respectives de la recherche scientifique, de la conservation du patrimoine et du développement économique et social.

Il veille à la cohérence et au bon fonctionnement du service public de l'archéologie préventive dans sa dimension scientifique, ainsi que dans ses dimensions économique et financière dans le cadre des missions prévues à l'article L. 523-8-1.

Il exerce la maîtrise scientifique des opérations d'archéologie préventive et, à ce titre:

- 1° Prescrit les mesures visant à la détection, à la conservation ou à la sauvegarde par l'étude scientifique du patrimoine archéologique ;
- 2° Désigne le responsable scientifique de toute opération ;
- 3° Assure le contrôle scientifique et technique et évalue ces opérations ;

4° Est destinataire de l'ensemble des données scientifiques afférentes aux opérations.

Article L. 522-2

Les prescriptions de l'Etat concernant les diagnostics et les opérations de fouilles d'archéologie préventive sont motivées. Les prescriptions de diagnostic sont délivrées dans un délai d'un mois à compter de la réception du dossier. Ce délai est porté à deux mois lorsque les aménagements, ouvrages ou travaux projetés sont soumis à une étude d'impact en application du code de l'environnement. Les prescriptions de fouilles sont délivrées dans un délai de trois mois à compter de la réception du rapport de diagnostic. En l'absence de prescriptions dans les délais, l'Etat est réputé avoir renoncé à édicter celles-ci.

Article L. 522-3

Les prescriptions de l'Etat peuvent s'appliquer à des opérations non soumises à la redevance prévue à l'article L. 524-2.

Lorsque l'intérêt des vestiges impose leur conservation, l'autorité administrative notifie au propriétaire une instance de classement de tout ou partie du terrain dans les conditions prévues par les dispositions relatives aux monuments historiques.

Article L. 522-4

Hors des zones archéologiques définies en application de l'article L. 522-5, les personnes qui projettent de réaliser des aménagements, ouvrages ou travaux peuvent saisir l'Etat afin qu'il examine si leur projet est susceptible de donner lieu à des prescriptions de diagnostic archéologique. A défaut de réponse dans un délai de deux mois ou en cas de réponse négative, l'Etat est réputé renoncer, pendant une durée de cinq ans, à prescrire un diagnostic, sauf modification substantielle du projet ou des connaissances archéologiques de l'Etat sur le territoire de la commune.

Si l'Etat a fait connaître la nécessité d'un diagnostic, l'aménageur peut en demander la réalisation anticipée par l'établissement public institué par l'article L. 523-1 ou un service territorial. Dans ce cas, il est redevable de la redevance prévue à l'article L. 524-2.

Article L. 522-5

Avec le concours des établissements publics ayant des activités de recherche archéologique et des collectivités territoriales, l'Etat dresse et met à jour la carte archéologique nationale. Cette carte rassemble et ordonne pour l'ensemble du territoire national les données archéologiques disponibles.

Dans le cadre de l'établissement de la carte archéologique, l'Etat peut définir des zones où les projets d'aménagement affectant le sous-sol sont présumés faire l'objet de prescriptions archéologiques préalablement à leur réalisation.

Article L. 522-6

Les autorités compétentes pour délivrer les autorisations de travaux ont communication d'extraits de la carte archéologique nationale et peuvent les communiquer à toute personne qui en fait la demande. Un décret détermine les conditions de communication de ces extraits ainsi que les modalités de communication de la carte archéologique par l'Etat, sous réserve des exigences liées à la préservation du patrimoine archéologique, à toute personne qui en fait la demande.

Section 2 : Rôle des collectivités territoriales.

Article L. 522-7

Les services archéologiques des collectivités territoriales sont organisés et financés par celles-ci.

Ces services sont soumis au contrôle scientifique et technique de l'Etat.

Ces services contribuent à l'exploitation scientifique des opérations d'archéologie qu'ils réalisent et à la diffusion de leurs résultats et peuvent participer à l'exploitation scientifique des opérations d'archéologie réalisées sur le territoire de la collectivité territoriale ou du groupement de collectivités territoriales dont ils relèvent.

Article L. 522-8

Pour pouvoir réaliser des opérations de diagnostic et de fouilles d'archéologie préventive selon les modalités prévues aux articles L. 523-4, L. 523-5 et L. 523-7 à L. 523-10, les services mentionnés à l'article L. 522-7 doivent avoir été préalablement habilités.

L'habilitation est attribuée, à la demande de la collectivité territoriale ou du groupement de collectivités territoriales dont relève le service, après avis du Conseil national de la recherche archéologique, par arrêté des ministres chargés de la culture et de la recherche. Elle est délivrée au vu d'un dossier établissant la capacité scientifique et technique du service et son organisation administrative. Ce dossier comprend un projet de convention avec l'Etat fixant les modalités de sa participation à l'exploitation scientifique des opérations d'archéologie préventive. Cette convention peut traiter d'autres sujets sous réserve de l'accord des deux parties.

L'habilitation est valable sur le territoire de la région de rattachement de la collectivité territoriale ou du groupement de collectivités territoriales demandeur. Elle permet de réaliser des diagnostics dans les conditions définies à l'article L. 523-4. L'habilitation permet de réaliser des opérations de fouille dont l'emprise est localisée sur le territoire de la région de rattachement de la collectivité ou du groupement. Dans les autres cas, le représentant de l'Etat peut autoriser la collectivité ou le groupement habilité à réaliser tout ou partie d'une fouille en dehors de ce territoire. L'habilitation peut être refusée, suspendue ou retirée par décision motivée, après avis du Conseil national de la recherche archéologique.

Le service habilité transmet tous les cinq ans au ministre chargé de la culture un bilan scientifique, technique et financier de son activité en matière d'archéologie préventive.

Chapitre 3 : Mise en œuvre des opérations d'archéologie préventive.

Article L. 523-1

Sous réserve des cas prévus à l'article L. 523-4, les diagnostics d'archéologie préventive sont confiés à un établissement public national à caractère administratif qui les exécute conformément aux décisions délivrées et aux prescriptions imposées

par l'Etat et sous la surveillance de ses représentants, en application des dispositions du présent livre.

L'établissement public réalise des fouilles d'archéologie préventive dans les conditions définies aux articles L. 523-8 à L. 523-10.

L'établissement public assure l'exploitation scientifique des opérations d'archéologie préventive et la diffusion de leurs résultats. Il concourt à l'enseignement, à la diffusion culturelle et à la valorisation de l'archéologie.

Pour l'exécution de ses missions, l'établissement public peut s'associer, par voie de convention, à d'autres personnes morales dotées de services de recherche archéologique.

Article L. 523-2

L'établissement public mentionné à l'article L. 523-1 est administré par un conseil d'administration. Le président du conseil d'administration est nommé par décret.

Le conseil d'administration comprend, outre son président, des représentants de l'Etat, des personnalités qualifiées, des représentants des organismes et établissements publics de recherche et d'enseignement supérieur dans le domaine de la recherche archéologique, des représentants des collectivités territoriales et des personnes publiques et privées dont l'activité est affectée par l'archéologie préventive ou qui œuvrent en ce domaine, ainsi que des représentants élus du personnel. Les attributions et le mode de fonctionnement de l'établissement public ainsi que la composition de son conseil d'administration sont précisés par décret.

Le conseil d'administration est assisté par un conseil scientifique.

Article L. 523-3

Les emplois permanents de l'établissement public sont pourvus par des agents contractuels. Le statut des personnels de l'établissement public est régi par le décret en Conseil d'Etat pris en application de l'article 7 de la loi n° 84-16 du 11 janvier 1984 portant dispositions statutaires relatives à la fonction publique de l'Etat et par un décret particulier.

Les biens, droits et obligations de l'association dénommée " Association pour les fouilles archéologiques nationales " sont dévolus à l'établissement public dans des conditions fixées par décret.

Article L. 523-4

Les services archéologiques qui dépendent d'une collectivité territoriale ou d'un groupement de collectivités territoriales établissent, sur décision de l'organe délibérant de la collectivité ou du groupement, dans les mêmes conditions que l'établissement public, les diagnostics d'archéologie préventive relatifs à :

a) Soit une opération d'aménagement ou de travaux réalisée sur le territoire de la collectivité territoriale ou du groupement de collectivités territoriales. La collectivité territoriale ou le groupement de collectivités territoriales fait connaître au représentant de l'Etat dans la région sa décision relative à l'exécution du diagnostic dans un délai de quatorze jours à compter de la réception de la notification du diagnostic ;

b) Soit, pendant une durée minimale de trois ans, l'ensemble des opérations d'aménagement ou de travaux réalisées sur le territoire de la collectivité territoriale ou du groupement de collectivités territoriales.

Lorsque son organe délibérant en a ainsi décidé, une collectivité territoriale ou un groupement de collectivités territoriales, doté d'un service archéologique, est compétent pour se livrer aux opérations mentionnées au présent article sur son territoire alors même que ce dernier serait inclus dans le ressort d'une autre collectivité territoriale également dotée d'un service archéologique.

Lorsqu'une opération de diagnostic est localisée en partie sur son territoire et que la collectivité ou le groupement le demande, le représentant de l'Etat peut lui confier la responsabilité de la totalité de l'opération.

En application des articles L. 2122-22, L. 3211-2 ou L. 4221-5 du code général des collectivités territoriales, les décisions relatives à l'exécution des diagnostics d'archéologie préventive peuvent être déléguées par l'organe délibérant de la collectivité ou de son groupement à l'organe exécutif.

Article L. 523-5

La réalisation, par un service archéologique territorial, d'un diagnostic prescrit à l'occasion de travaux réalisés pour le compte d'une autre collectivité, d'un autre groupement ou de l'Etat est soumise à l'accord de cette collectivité, de ce groupement ou de l'Etat.

Article L. 523-6

Les collectivités territoriales peuvent recruter pour les besoins de leurs services archéologiques, en qualité d'agents non titulaires, les agents de l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1 qui bénéficient d'un contrat à durée indéterminée. Les agents ainsi recrutés conservent, sur leur demande, le bénéfice des stipulations de leur contrat antérieur relatives à sa durée indéterminée, à la rémunération qu'ils percevaient et à leur régime de retraite complémentaire et de prévoyance. Ils conservent, en outre, le bénéfice des stipulations de leur contrat antérieur qui ne dérogent pas aux dispositions législatives et réglementaires applicables aux agents non titulaires de la fonction publique territoriale.

Article L. 523-7

Une convention, conclue entre la personne projetant d'exécuter des travaux et l'établissement public ou la collectivité territoriale ou le groupement de collectivités territoriales dont dépend le service archéologique territorial chargé d'établir le diagnostic d'archéologie préventive, définit les délais de réalisation des diagnostics et les conditions d'accès aux terrains et de fourniture des matériels, équipements et moyens nécessaires à la réalisation des diagnostics. Les délais courent à compter de la mise à disposition des terrains dans des conditions permettant de se livrer aux opérations archéologiques. Sous réserve des dispositions du troisième alinéa applicables en cas d'un dépassement de délai imputable à l'opérateur, la convention détermine les conséquences pour les parties du dépassement des délais.

Faute d'un accord entre les parties sur les modalités de l'établissement de la convention, ces délais sont fixés, à la demande de la partie la plus diligente, par l'Etat. Dans ce cas, lorsque l'Etat ne s'est pas prononcé dans un délai fixé par voie réglementaire, la prescription est réputée caduque.

Lorsque, du fait de l'opérateur, le diagnostic n'est pas achevé dans le délai fixé par la convention, la prescription de diagnostic est réputée caduque à l'expiration d'un délai fixé par voie réglementaire.

Dans ces cas, les dispositions des articles L. 531-14 à L. 531-16 sont applicables aux découvertes faites sur le terrain d'assiette de l'opération. Les mesures utiles à leur conservation ou à leur sauvegarde sont prescrites conformément aux dispositions du présent titre.

Les conclusions du diagnostic sont transmises à la personne projetant d'exécuter les travaux et au propriétaire du terrain.

Article L. 523-8

L'Etat assure la maîtrise scientifique des opérations de fouilles d'archéologie préventive mentionnées à l'article L. 522-1. Leur réalisation incombe à la personne projetant d'exécuter les travaux ayant donné lieu à la prescription. Celle-ci fait appel, pour la mise en œuvre des opérations de fouilles terrestres et subaquatiques, soit à l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1, soit à un service archéologique territorial, soit, dès lors que sa compétence scientifique est garantie par un agrément délivré par l'Etat, à toute autre personne de droit public ou privé.

Lorsque la personne projetant d'exécuter les travaux est une personne privée, l'opérateur de fouilles ne peut être contrôlé, directement ou indirectement, ni par cette personne ni par l'un de ses actionnaires. Pour un lotissement ou une zone d'aménagement concerté, la personne publique ou privée qui réalise ou fait réaliser le projet d'aménagement assure les opérations de fouilles pour l'ensemble du projet d'aménagement.

Article L. 523-8-1

L'agrément pour la réalisation de fouilles prévu à l'article L. 523-8 est délivré par l'Etat pour cinq ans, après avis du Conseil national de la recherche archéologique, au vu d'un dossier établissant la capacité scientifique, technique et financière ainsi que l'organisation administrative du demandeur et son respect d'exigences en matière sociale, financière et comptable.

L'agrément peut être refusé, suspendu ou retiré par décision motivée, après avis du Conseil national de la recherche archéologique.

La personne agréée transmet chaque année à l'autorité compétente de l'Etat un bilan scientifique, administratif, social, technique et financier de son activité en matière d'archéologie préventive.

Article L. 523-8-2

Les opérateurs agréés définis à l'article L. 523-8 peuvent contribuer à l'exploitation scientifique des opérations d'archéologie préventive qu'ils réalisent et à la diffusion de leurs résultats.

Article L. 523-9

I. – Lorsqu'une prescription de fouilles est notifiée à la personne qui projette d'exécuter les travaux, celle-ci sollicite les offres d'un ou plusieurs opérateurs mentionnés au premier alinéa de l'article L. 523-8. La prescription de fouilles est assortie d'un cahier des charges scientifique dont le contenu est fixé par voie réglementaire.

La liste des éléments constitutifs des offres mentionnées au premier alinéa du présent I est définie par arrêté du ministre chargé de la culture. Elle comprend le projet scientifique d'intervention, les conditions de sa mise en œuvre et le prix proposé. Le projet scientifique d'intervention détermine les modalités de la réalisation archéologique prescrite, les méthodes et techniques utilisées, ainsi que les moyens humains et matériels prévus.

Préalablement au choix de l'opérateur par la personne projetant d'exécuter les travaux, celle-ci transmet à l'Etat l'ensemble des offres recevables au titre de la consultation. L'Etat procède à la vérification de leur conformité aux prescriptions de fouilles édictées en application de l'article L. 522-2, évalue le volet scientifique et s'assure de l'adéquation entre les projets et les moyens prévus par l'opérateur.

II. – Le contrat passé entre la personne projetant d'exécuter les travaux et la personne chargée de la réalisation des fouilles rappelle le prix et les moyens techniques et humains mis en œuvre et fixe les délais de réalisation de ces fouilles, ainsi que les indemnités dues en cas de dépassement de ces délais. Le projet

scientifique d'intervention est une partie intégrante du contrat. La mise en œuvre du contrat est subordonnée à la délivrance de l'autorisation de fouilles par l'Etat. L'opérateur exécute les fouilles conformément aux décisions prises et aux prescriptions imposées par l'Etat et sous la surveillance de ses représentants, en application des dispositions du présent livre.

L'Etat s'assure que les conditions d'emploi du responsable scientifique de l'opération sont compatibles avec la réalisation de l'opération jusqu'à la remise du rapport de fouilles.

La prestation qui fait l'objet du contrat est exécutée sous l'autorité des personnels scientifiques dont les compétences ont justifié l'agrément de l'opérateur. Le recours à un sous-traitant pour la réalisation des prestations scientifiques fait l'objet d'une déclaration à l'Etat, préalable à son engagement.

Lorsque, du fait de l'opérateur et sous réserve des dispositions prévues par le contrat, les travaux nécessaires aux opérations archéologiques ne sont pas engagés dans un délai de six mois suivant la délivrance de l'autorisation mentionnée au premier alinéa du présent II, l'Etat en prononce le retrait. Ce retrait vaut renonciation à la mise en œuvre des prescriptions édictées en application de l'article L. 522-2.

Lorsque, du fait de l'opérateur, les travaux de terrain nécessaires aux opérations archéologiques ne sont pas achevés dans un délai de douze mois à compter de la délivrance de l'autorisation mentionnée au premier alinéa du présent II, délai prorogeable une fois pour une période de dix-huit mois par décision motivée de l'autorité administrative prise après avis de la commission territoriale de la recherche archéologique, l'Etat en prononce le retrait. Les prescriptions édictées en application de l'article L. 522-2 sont réputées caduques.

Les articles L. 531-14 et L. 531-15 sont applicables aux découvertes faites sur le terrain d'assiette de l'opération.

Les mesures utiles à leur conservation ou à leur sauvegarde sont prescrites conformément au présent titre.

Article L. 523-10

Lorsque aucun autre opérateur ne s'est porté candidat ou ne remplit les conditions pour réaliser les fouilles, l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1 est tenu d'y procéder à la demande de la personne projetant d'exécuter les travaux. En cas de désaccord entre les parties sur les conditions de réalisation ou sur le financement des fouilles, le différend est réglé selon une procédure d'arbitrage organisée par décret en Conseil d'Etat.

Lorsque l'établissement public n'a pas engagé les travaux nécessaires aux opérations archéologiques dans un délai de six mois suivant la délivrance de l'autorisation de fouilles par l'Etat, ou qu'il ne les a pas achevés dans un délai de dix-huit mois, prorogeable une fois par décision motivée de l'autorité administrative, à compter de la délivrance de cette même autorisation, les prescriptions édictées en application de l'article L. 522-2 sont réputées caduques.

Les articles L. 531-14 et L. 531-15 sont applicables aux découvertes faites sur le terrain d'assiette de l'opération. Les mesures utiles à leur conservation ou à leur sauvegarde sont prescrites conformément au présent titre.

Article L. 523-11

Les conditions de l'exploitation scientifique des résultats des opérations d'archéologie préventive sont définies par décret en Conseil d'Etat.

Lorsque les opérations d'archéologie préventive sont réalisées par un opérateur autre que l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1, cet opérateur est tenu de remettre à l'Etat et à l'établissement public un exemplaire du rapport d'opération. Lorsque les opérations d'archéologie préventive sont réalisées sur le territoire d'une collectivité territoriale disposant d'un service archéologique, l'Etat remet à la collectivité territoriale dont relève le service un exemplaire du rapport d'opération. L'auteur du rapport ne peut s'opposer à son utilisation par l'Etat, par l'établissement public, par les personnes morales dotées de services de recherche archéologique avec lesquelles il est associé en application du quatrième alinéa de l'article L. 523-1 ou par des organismes de recherche et des établissements d'enseignement supérieur ou par les services de collectivités territoriales mentionnés à l'article L. 522-8 et par tout autre opérateur agréé mentionné à

l'article L. 523-8, à des fins d'étude et de diffusion scientifiques à l'exclusion de toute exploitation commerciale. Ce rapport d'opération est communicable selon les règles applicables aux documents administratifs.

Article L. 523-12

En cas de cessation d'activité de l'opérateur de fouilles ou de retrait de son agrément ou de son habilitation, la poursuite des opérations archéologiques inachevées est confiée à l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1. Celui-ci élabore un projet scientifique d'intervention soumis à la validation de l'Etat. Un contrat conclu entre la personne projetant l'exécution des travaux et l'établissement public mentionné au même article L. 523-1 fixe le prix et les délais de réalisation de l'opération. Faute d'un accord entre les parties sur le prix ou les délais de réalisation des fouilles, ce prix ou ces délais sont fixés, à la demande de la partie la plus diligente, par l'Etat.

Les biens archéologiques mis au jour et la documentation scientifique sont remis à l'Etat, qui les confie à l'établissement public mentionné audit article L. 523-1 afin qu'il en achève l'étude scientifique.

Chapitre 4 : Financement de l'archéologie préventive.

Article L. 524-1

Le financement de l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1 est assuré notamment :

- a) (Abrogé)
- b) Par les subventions de l'Etat ou de toute autre personne publique ou privée ;
- c) Par les rémunérations qu'il perçoit en contrepartie des opérations de fouilles qu'il réalise.

Article L. 524-2

Il est institué une redevance d'archéologie préventive due par les personnes, y compris membres d'une indivision, projetant d'exécuter des travaux affectant le sous-sol et qui :

- a) Sont soumis à une autorisation ou à une déclaration préalable en application du code de l'urbanisme ;
- b) Ou donnent lieu à une étude d'impact en application du code de l'environnement;
- c) Ou, dans les cas des autres travaux d'affouillement, sont soumis à déclaration administrative préalable selon les modalités fixées par décret en Conseil d'Etat. En cas de réalisation fractionnée, la surface de terrain à retenir est celle du programme général des travaux.

Article L. 524-3

Sont exonérés de la redevance d'archéologie préventive :

- 1° Lorsqu'elle est perçue sur les travaux mentionnés au a de l'article L. 524-2, les constructions et aménagements mentionnés aux 1° à 3° et 7° à 9° de l'article L. 331-7 du code de l'urbanisme ;
- 2° Lorsqu'elle est perçue sur les travaux mentionnés aux b et c de l'article L. 524-2 du présent code, les affouillements rendus nécessaires pour la réalisation de travaux agricoles, forestiers ou pour la prévention des risques naturels ;
- 3° Lorsqu'elle est perçue sur les travaux mentionnés aux a à c de l'article L. 524-2, les aménagements liés à la pose et à l'exploitation de câbles sous-marins de transport d'information.

Article L. 524-4

Le fait générateur de la redevance d'archéologie préventive est, y compris pour les aménagements situés dans le domaine public maritime jusqu'à un mille calculé à compter de la laisse de basse mer :

- a) Pour les travaux soumis à autorisation ou à déclaration préalable en application du code de l'urbanisme, la délivrance de l'autorisation de construire ou d'aménager, la délivrance du permis modificatif, la naissance d'une autorisation tacite de construire ou d'aménager, la décision de non-opposition à une déclaration préalable ou, en cas de construction sans autorisation ou en infraction aux obligations résultant de l'autorisation de construire ou d'aménager, le procès-verbal constatant les infractions ;

b) Pour les travaux et aménagements autres que ceux mentionnés au a et donnant lieu à une étude d'impact, à l'exception des zones d'aménagement concerté, l'acte qui décide, éventuellement après enquête publique, la réalisation du projet et en détermine l'emprise ;

c) Pour les autres travaux d'affouillement, le dépôt de la déclaration administrative préalable.

Dans le cas où l'aménageur souhaite que le diagnostic soit réalisé avant la délivrance de l'autorisation préalable ou la non-opposition aux travaux mentionnée au a ou avant l'édition de l'acte mentionné au b, le fait générateur de la redevance est le dépôt de la demande de réalisation du diagnostic ;

Le fait générateur de la redevance d'archéologie préventive, pour les aménagements situés dans le domaine public maritime au-delà d'un mille à compter de la laisse de basse mer ou dans la zone contiguë, est l'acte qui décide, éventuellement après enquête publique, la réalisation du projet et en détermine l'emprise.

Article L. 524-6

La redevance d'archéologie préventive n'est pas due :

1° Pour les travaux mentionnés au I de l'article L. 524-7 lorsque le terrain d'assiette a donné lieu à la perception de la redevance d'archéologie préventive en application de la loi n° 2003-707 du 1er août 2003 modifiant la loi n° 2001-44 du 17 janvier 2001 relative à l'archéologie préventive ;

2° Lorsque l'emprise des ouvrages, travaux ou aménagements est située, en tout ou partie, dans le domaine public maritime au-delà d'un mille calculé depuis la laisse de basse mer ou dans la zone contiguë et qu'elle a fait l'objet d'une opération d'évaluation archéologique. L'évaluation archéologique vaut étude d'impact du projet sur le patrimoine culturel maritime au sens du 4° du III de l'article L. 122-1 du code de l'environnement et diagnostic au sens du présent code. L'évaluation archéologique est réalisée dans le cadre d'une convention conclue entre la personne projetant les travaux et l'Etat. Cette convention définit notamment les délais, les moyens mis en œuvre et les modalités de financement de l'évaluation archéologique.

En cas de demande volontaire de réalisation de diagnostic, le montant de la redevance d'archéologie préventive acquittée à ce titre est déduit de la redevance due pour la réalisation de l'aménagement.

Article L. 524-7

Le montant de la redevance d'archéologie préventive est calculé selon les modalités suivantes :

I. – Lorsqu'elle est perçue sur les travaux mentionnés au a de l'article L. 524-2, l'assiette de la redevance est constituée par la valeur de l'ensemble immobilier déterminée dans les conditions prévues aux articles L. 331-10 à L. 331-13 du code de l'urbanisme.

Le taux de la redevance est de 0,40 % de la valeur de l'ensemble immobilier.

II. – Lorsqu'elle est perçue sur des travaux visés aux b et c de l'article L. 524-2 ou en application du dernier alinéa de l'article L. 524-4, son montant est égal à 0,50 € par mètre carré. Ce montant est indexé sur l'indice du coût de la construction.

La surface prise en compte est selon le cas :

– la surface au sol des travaux nécessaires à la réalisation des installations autorisées pour les aménagements et ouvrages soumis à autorisation administrative qui doivent être précédés d'une étude d'impact en application de l'article L. 122-1 du code de l'environnement ;

– la surface au sol des travaux nécessaires à la réalisation des aménagements et ouvrages non soumis à autorisation administrative qui doivent être précédés d'une étude d'impact en application de l'article L. 122-1 du code de l'environnement sur la base du dossier transmis pour prescription de diagnostic éventuelle en application des articles L. 522-1 et suivants du présent code ;

– la surface de la zone sur laquelle porte la demande de réalisation du diagnostic prévue au dernier alinéa de l'article L. 524-4 ;

– la surface au sol des travaux soumis à déclaration administrative préalable visés à l'article L. 524-2 du présent code.

La redevance n'est pas due pour les travaux et aménagements dont la surface au sol est inférieure à 3.000 mètres carrés.

III. – Lorsque la redevance est perçue sur des ouvrages, travaux ou aménagements situés dans le domaine public maritime au-delà d'un mille à compter de la basse mer ou dans la zone contiguë, son montant est égal à 0,10 euro par mètre carré.

La surface prise en compte est :

-pour les installations de production et de transport d'énergie, la surface constituée d'une bande de 100 mètres de part et d'autre des câbles ou canalisations de transport d'énergie que multiplie la longueur des câbles ou canalisations ;

-pour les autres types de travaux, dont les travaux d'extraction de matériaux, la surface au sol des travaux nécessaires à la réalisation de l'exploitation autorisée.

Article L. 524-7-1

Pour chaque projet supérieur à 50.000 m² de surface taxable, lorsqu'un redevable de bonne foi, à partir d'une présentation écrite, précise et complète de la situation de fait, a demandé aux services de l'Etat chargés d'établir la redevance d'archéologie préventive de prendre formellement position sur l'application à sa situation des règles de droit prévues au présent chapitre, l'administration répond de manière motivée dans un délai de trois mois. La réponse est opposable par le demandeur au service qui l'a émise jusqu'à ce que survienne un changement de fait ou de droit qui en affecte la validité ou jusqu'à ce que le service notifie au demandeur une modification de son appréciation. Le redevable ne peut présenter qu'une seule demande pour son projet.

Article L. 524-8

I. – Lorsqu'elle est perçue sur les travaux mentionnés au a de l'article L. 524-2, la redevance est établie dans les conditions prévues aux articles L. 331-19 et L. 331-20 du code de l'urbanisme. Les règles de contrôle et les sanctions sont celles prévues aux articles L. 331-21 à L. 331-23 du même code.

II. – Lorsqu'elle est perçue sur des travaux mentionnés aux b et c de l'article L. 524-2 du présent code ou sur la demande mentionnée à l'avant-dernier alinéa de l'article L. 524-4 et qu'elle porte sur des projets situés dans le domaine terrestre et dans les

eaux intérieures ne relevant pas du domaine public maritime, la redevance est établie par les services de l'Etat chargés des affaires culturelles dans la région.

Lorsqu'elle est perçue sur des travaux mentionnés aux b et c de l'article L. 524-2 ou sur la demande mentionnée à l'avant-dernier alinéa de l'article L. 524-4 et qu'elle porte sur des projets situés dans le domaine public maritime ou dans la zone contiguë, la redevance est établie par les services de l'Etat chargés de l'archéologie sous-marine.

Lorsque l'opération est réalisée par tranches de travaux, un titre de perception est émis au début de chacune des tranches prévues dans l'autorisation administrative, pour le montant dû au titre de cette tranche.

Le droit de reprise de l'administration s'exerce jusqu'au 31 décembre de la troisième année qui suit, selon les cas, la réalisation du fait générateur mentionné aux quatre derniers alinéas de l'article L. 524-4 ou, lorsque l'autorisation administrative est accordée pour une durée supérieure à trois ans, l'année d'expiration de l'autorisation administrative.

Lorsqu'il apparaît que la superficie déclarée par l'aménageur est erronée, la procédure contradictoire prévue aux articles L. 55 à L. 61 B du livre des procédures fiscales est applicable.

III. – La redevance due sur les travaux mentionnés aux a, b et c de l'article L. 524-2 du présent code ou sur la demande mentionnée à l'avant-dernier de l'article L. 524-4 est recouvrée par les comptables publics compétents comme en matière de créances étrangères à l'impôt et au domaine.

Sont solidaires du paiement de la redevance les époux et les partenaires liés par un pacte civil de solidarité.

Le recouvrement de la redevance est garanti par le privilège prévu au 1 de l'article 1929 du code général des impôts.

L'action en recouvrement se prescrit par cinq ans à compter de l'émission du titre de perception.

Lorsque la redevance est perçue sur des travaux mentionnés au a de l'article L. 524-2 du présent code, le montant total est dû douze mois à compter de la date des faits générateurs mentionnés au a de l'article L. 524-4. Elle est émise avec la première échéance ou l'échéance unique de taxe d'aménagement à laquelle elle est adossée.

En cas de modification apportée au permis de construire ou d'aménager ou à l'autorisation tacite de construire ou d'aménager, le complément de redevance fait l'objet d'un titre de perception émis dans le délai de douze mois à compter de la date de délivrance du permis modificatif ou de l'autorisation réputée accordée.

En cas de transfert total de l'autorisation de construire ou d'aménager, le redevable de la redevance est le nouveau titulaire du droit à construire ou d'aménager. Un titre d'annulation est émis au profit du redevable initial. Un titre de perception est émis à l'encontre du nouveau titulaire du droit à construire ou d'aménager.

En cas de transfert partiel, un titre d'annulation des sommes correspondant à la surface transférée est émis au profit du titulaire initial du droit à construire ou d'aménager. Un titre de perception est émis à l'encontre du titulaire du transfert partiel.

En cas de transfert total ou partiel, le ou les titres de perception sont émis dans les trente-six mois suivant l'émission du titre d'annulation.

Article L. 524-11

Dans les cas mentionnés à l'article L. 523-4, la collectivité territoriale ou le groupement de collectivités territoriales réalisant un diagnostic d'archéologie préventive peut bénéficier d'une subvention de l'Etat.

Article L. 524-12

Les dégrèvements sont prononcés par le service qui a procédé à la liquidation initiale de la redevance.

Les décharges sont prononcées lorsque les travaux définis à l'article L. 521-1 ne sont pas réalisés par le redevable et que l'opération de diagnostic n'a pas été engagée. Les dégrèvements et décharges donnent lieu à l'émission de titres d'annulation totale ou partielle par le service qui a émis le titre initial.

Article L. 524-14

Il est créé, dans les comptes de l'établissement public mentionné à l'article L. 523-1, un Fonds national pour l'archéologie préventive.

Les recettes du fonds sont constituées par une subvention de l'Etat.

Ce fonds finance les subventions accordées par l'Etat aux personnes projetant d'exécuter des travaux qui ont donné lieu à l'édition d'une prescription de fouille d'archéologie préventive conformément aux dispositions de l'article L. 522-2. Les interventions de ce fonds visent à faciliter la conciliation entre la préservation du patrimoine archéologique et le développement des territoires, en particulier ruraux. Les travaux de fouilles archéologiques induits par la construction de logements mentionnés au 1° de l'article L. 331-12 du code de l'urbanisme, au prorata de la surface de construction effectivement destinée à usage locatif, ainsi que par la construction de logements réalisée par une personne physique pour elle-même, y compris lorsque ces constructions sont édifiées dans le cadre d'un lotissement ou d'une zone d'aménagement concerté, bénéficient d'une prise en charge financière totale ou partielle.

Article L. 524-15

Les réclamations concernant la redevance d'archéologie préventive sont présentées, instruites et jugées dans les conditions prévues aux articles L. 331-30 à L. 331-32 du code de l'urbanisme.

Article L. 524-16

Un décret en Conseil d'Etat fixe les modalités d'application du présent titre.

LIVRE V : ARCHÉOLOGIE

TITRE II : ARCHÉOLOGIE PRÉVENTIVE

Partie Réglementaire

Chapitre Ier : Définition

Chapitre II : Répartition des compétences : Etat et collectivités territoriales

Section 1 : Rôle de l'Etat

Article R. 522-1

Le préfet de région édicte les prescriptions archéologiques, délivre l'autorisation de fouilles et désigne le responsable scientifique de toute opération d'archéologie

préventive. Il recueille l'avis de la commission territoriale de la recherche archéologique.

Le contrôle des opérations est exercé sous l'autorité du préfet de région dans les conditions prévues à la section 8 du chapitre III du présent titre.

Le ministre chargé de la culture exerce les compétences dévolues au préfet de région lorsque les opérations d'aménagement ou de travaux sont situées dans le domaine public maritime et la zone contiguë.

Section 2 : Rôle des collectivités territoriales

Section 3 : Carte archéologique nationale

Article R. 522-3

La carte archéologique nationale comporte :

- 1° Des éléments généraux de connaissance et de localisation du patrimoine archéologique pouvant être utilisés par les autorités compétentes pour délivrer les autorisations de travaux et permettant l'information du public ;
- 2° L'état complet de l'inventaire informatisé des connaissances et de la localisation du patrimoine archéologique.

Article R. 522-4

Les éléments généraux de connaissance et de localisation du patrimoine archéologique sont communiqués par le préfet de région ou, pour le domaine public maritime, par le service chargé des recherches sous-marines, sur leur demande, aux autorités administratives chargées de l'élaboration des documents d'urbanisme ou de l'instruction des demandes d'autorisation de travaux susceptibles d'affecter le patrimoine archéologique. Ils peuvent également être consultés à la direction régionale des affaires culturelles territorialement compétente ou, pour le domaine public maritime, auprès du service précité, par toute personne qui en fait la demande.

Article R. 522-5

L'état complet de l'inventaire informatisé des connaissances et de la localisation du patrimoine archéologique est accessible aux agents de l'Etat, de l'Institut national de recherches archéologiques préventives, des services archéologiques et des autres services patrimoniaux des collectivités territoriales, à tout titulaire de l'agrément régi par la section 4 du présent chapitre ainsi qu'aux enseignants et chercheurs des établissements publics d'enseignement supérieur ou de recherche, pour l'exercice de leurs missions. Il est également communiqué aux personnes justifiant qu'elles effectuent une recherche scientifique. Les informations concernant une parcelle cadastrale sont en outre accessibles au propriétaire de celle-ci ou à la personne mandatée par lui, s'ils font état d'un projet de travaux susceptibles d'affecter le patrimoine archéologique.

Article R. 522-6

Les modalités de collaboration entre les services de l'Etat, les collectivités territoriales et établissements publics mentionnés à l'article L. 522-5, pour l'établissement de la carte archéologique, sont définies par des conventions.

Ces conventions déterminent en particulier les modalités de contribution, de normalisation des données numérisées ainsi que les conditions réciproques d'accès aux bases de données.

Section 4 : Agrément des opérateurs d'archéologie préventive

Sous-section 1

Sous-section 2

Article R. 522-8

L'agrément est délivré, dans le respect des dispositions de l'article L. 522-1, à toute personne de droit public ou privé autre que les services archéologiques de collectivités territoriales prévus à l'article L. 522-7. Il permet la réalisation de fouilles préventives sur l'ensemble du territoire national. Il peut être limité à certains domaines ou périodes de la recherche archéologique. La demande d'agrément précise éventuellement les périodes ou les domaines souhaités.

Sous-section 3

Article R. 522-9

L'agrément prévu à l'article R. 522-8 est délivré par arrêté conjoint du ministre chargé de la culture et du ministre chargé de la recherche aux services et personnes de droit public ou privé, qui disposent de personnels permanents justifiant des qualifications requises en matière d'archéologie et de conservation du patrimoine, ainsi que de la capacité administrative, technique et financière de réaliser les opérations d'archéologie préventive susceptibles de leur être confiées, dans les conditions exigées par le présent titre.

Les qualifications requises sont fixées par arrêté du ministre chargé de la culture.

Article R. 522-10

Le dossier de demande d'agrément comporte :

- 1° La présentation de l'organisme et des personnels scientifiques justifiant l'agrément pour les périodes et domaines sollicités ;
- 2° Les qualifications, les spécialités et l'expérience professionnelle, dans le domaine de la recherche archéologique et de la conservation du patrimoine, des personnels employés par l'organisme dont l'agrément est demandé ;
- 3° Une attestation précisant la nature du contrat de travail ou justifiant d'une promesse d'embauche des personnels ;
- 4° Le projet scientifique que l'organisme se propose de développer ou de mettre en œuvre pour la durée de l'agrément ;
- 5° La présentation des moyens techniques et opérationnels dont dispose l'organisme pour réaliser des fouilles préventives ;
- 6° L'ensemble des documents permettant d'établir la capacité financière de l'organisme et notamment les comptes certifiés et la justification de leur dépôt auprès du tribunal de commerce ;
- 7° Le document d'évaluation des risques prévu à l'article R. 4121-1 du code du travail ;
- 8° La déclaration sur l'honneur prévue à l'article 48 du décret n° 2016-360 du 25 mars 2016 relatif aux marchés publics ;

9° Et lorsque l'agrément est sollicité par une association :

- a) Un exemplaire ou une copie du Journal officiel de la République française contenant l'insertion mentionnée à l'article 5 de la loi du 1er juillet 1901 relative au contrat d'association, ou, dans les départements du Bas-Rhin, du Haut-Rhin et de la Moselle, une copie de la décision du tribunal d'instance ou de la juridiction supérieure inscrivant l'association ;
- b) A la place des documents prévus au 6°, le rapport moral et le rapport financier approuvés lors de la dernière assemblée générale.

Article R. 522-11

La demande d'agrément est adressée au ministre chargé de la culture par lettre recommandée avec demande d'avis de réception.

Lorsque le dossier est incomplet, le ministre sollicite les pièces manquantes dans les mêmes formes. A défaut de production de ces pièces dans le mois suivant la réception de la lettre du ministre, le demandeur est réputé avoir renoncé à sa demande.

Le ministre chargé de la culture et le ministre chargé de la recherche se prononcent, après consultation du Conseil national de la recherche archéologique, dans un délai de six mois à compter de la réception du dossier complet. L'absence de décision expresse à l'expiration de ce délai vaut agrément.

L'arrêté délivrant l'agrément énonce les conditions au vu desquelles l'agrément est accordé. Il est notifié au demandeur et publié au Journal officiel de la République française.

Article R. 522-12

L'agrément est accordé pour une durée de cinq ans.

Le ministre chargé de la culture est informé sans délai par la personne agréée de tout changement substantiel affectant les conditions au vu desquelles l'agrément a été accordé.

La personne agréée transmet chaque année au ministre chargé de la culture un bilan de son activité en matière d'archéologie préventive, établi conformément à l'article L. 523-8-1.

Il comporte notamment :

- une présentation des opérations archéologiques achevées et en cours, accompagnée, pour ces dernières, d'un état des travaux et études à réaliser, des dates prévisionnelles de rendu de rapport d'opération et d'un décompte des charges prévisionnelles nécessaires à leur réalisation ainsi que des pièces justifiant de la capacité financière de la personne agréée à achever ces opérations ;
- les comptes certifiés de l'année écoulée ;
- un bilan social ;
- un programme annuel de prévention des risques professionnels et d'amélioration des conditions de travail, au sens de l'article L. 4612-16 du code du travail ;
- un organigramme et un état des effectifs actualisés.

Article R. 522-12-1

Pendant la durée de validité de l'agrément, les périodes ou domaines peuvent être modifiés à la demande du bénéficiaire, selon la procédure prévue à l'article R. 522-11.

Le dossier de demande comporte les pièces exigées à l'article R. 522-10 pour les périodes ou domaines sollicités.

Article R. 522-12-2

En cas de demande de renouvellement, le dossier comporte en outre un bilan scientifique de l'activité réalisée pendant la durée de l'agrément précédent. Ce bilan présente par périodes ou domaines les résultats scientifiques des opérations réalisées par l'opérateur dans le cadre de son agrément ainsi que les perspectives scientifiques qu'il entend développer.

Article R. 522-12-3

I. – Tout ou partie de l'agrément peut être suspendu par décision motivée conjointe du ministre chargé de la culture et du ministre chargé de la recherche, prise après avis du Conseil national de la recherche archéologique, lorsque la personne agréée n'a pas respecté les obligations prévues par la présente section ou n'est

temporairement plus en mesure de réaliser tout ou partie des opérations pour lesquelles elle a obtenu l'agrément.

Le ministre chargé de la culture notifie au titulaire les raisons pour lesquelles il est envisagé de suspendre l'agrément et lui impartit un délai, d'une durée minimum de quinze jours, pour présenter ses observations écrites.

II. – La suspension est prononcée pour une durée qui ne peut excéder six mois. Elle est notifiée à la personne dont l'agrément est suspendu par courrier recommandé avec demande d'avis de réception.

La levée de la mesure est prononcée après avis du Conseil national de la recherche archéologique.

III. – Durant la période de suspension de l'agrément, la personne agréée ne peut pas conclure de contrats avec des aménageurs pour la réalisation de fouilles préventives qui portent sur les périodes ou domaines objets de la suspension.

Article R. 522-13

L'agrément peut être retiré par arrêté conjoint du ministre chargé de la culture et du ministre chargé de la recherche lorsque l'organisme agréé ne remplit plus l'une des conditions au vu desquelles il a été agréé, ainsi qu'en cas de non-respect des obligations prévues par la présente section, de manquements graves ou répétés dans l'exécution des opérations archéologiques ou de mises en demeure prononcées en application de l'article R. 523-61 et demeurées infructueuses. Il peut être retiré à la suite d'une décision de suspension d'agrément lorsque les motifs qui ont fondé cette décision perdurent. Le retrait peut porter sur la totalité de l'agrément ou sur une partie des périodes ou domaines.

Le ministre chargé de la culture notifie au titulaire les raisons pour lesquelles il est envisagé de retirer l'agrément et lui impartit un délai, qui ne peut être inférieur à un mois, pour présenter ses observations écrites, qui sont portées à la connaissance du Conseil national de la recherche archéologique, consulté préalablement à la décision de retrait. L'arrêté de retrait est notifié au demandeur et publié au Journal officiel de la République française.

Section 5 : Habilitation des services archéologiques de collectivités territoriales

Article R. 522-14

L'habilitation est délivrée par arrêté conjoint du ministre chargé de la culture et du ministre chargé de la recherche, dans le respect des dispositions de l'article L. 522-1, aux services de collectivités territoriales, ou de leurs groupements auxquels la compétence a été transférée, qui disposent de personnels permanents justifiant des qualifications requises en matière d'archéologie et de conservation du patrimoine, ainsi que de la capacité technique de réaliser les opérations d'archéologie préventive susceptibles de leur être confiées, dans les conditions exigées par le présent titre. Les qualifications requises sont fixées par arrêté du ministre chargé de la culture.

Article R. 522-15

L'habilitation permet :

- 1° De réaliser les opérations de diagnostic prescrites dans le ressort territorial de la collectivité ou du groupement de collectivités dont relève le service archéologique ;
- 2° De réaliser les opérations de fouilles prescrites sur le territoire de la région de rattachement de la collectivité ou du groupement de collectivités dont relève le service archéologique ;
- 3° De réaliser les opérations de diagnostic prescrites et localisées en partie sur le territoire de la collectivité territoriale dans les conditions définies au cinquième alinéa de l'article L. 523-4 ;
- 4° De réaliser les opérations de fouilles prescrites en dehors de la région de rattachement de la collectivité territoriale dans les conditions définies au troisième alinéa de l'article L. 522-8.

Elle peut être limitée à certains domaines ou périodes de la recherche archéologique. La demande d'habilitation précise éventuellement les périodes ou les domaines souhaités.

Article R. 522-16

Le dossier de demande d'habilitation comporte :

- 1° Le statut ainsi que les qualifications, les spécialités et l'expérience professionnelle, dans le domaine de la recherche archéologique et de la conservation du patrimoine, des personnels employés par le service dont l'habilitation est demandée ;

- 2° Le projet scientifique que le service se propose de développer dans son ressort territorial ;
- 3° Les noms des personnels scientifiques responsables pour chaque période et domaine sollicités ;
- 4° L'engagement que le document unique d'évaluation des risques professionnels de la collectivité et son programme annuel de prévention des risques professionnels et d'amélioration des conditions de travail prennent en compte les risques inhérents aux opérations archéologiques ;
- 5° La présentation des moyens techniques et opérationnels dont dispose le service pour réaliser des opérations d'archéologie préventive ;
- 6° La description de l'organisation administrative du service au sein de la collectivité ou du groupement de collectivités dont il relève ;
- 7° Un projet de convention établi avec le préfet de région territorialement compétent conformément à l'article L. 522-8.

Article R. 522-17

I. – La demande d'habilitation est adressée au ministre chargé de la culture par lettre recommandée avec demande d'avis de réception. Lorsque le dossier est incomplet, le ministre sollicite les pièces manquantes dans les mêmes formes. A défaut de production de ces pièces dans le mois suivant la réception de la lettre du ministre, le demandeur est réputé avoir renoncé à sa demande.

II. – Le ministre chargé de la culture et le ministre chargé de la recherche se prononcent, après consultation du Conseil national de la recherche archéologique, dans un délai de trois mois à compter de la réception du dossier complet. L'absence de décision expresse à l'expiration de ce délai vaut habilitation. L'arrêté délivrant l'habilitation énonce les conditions au vu desquelles l'habilitation est accordée. Il est notifié au demandeur et publié au Journal officiel de la République française.

Article R. 522-18

L'habilitation est accordée sans limitation de durée.

Le ministre chargé de la culture est informé sans délai par le service habilité de tout changement substantiel affectant les conditions au vu desquelles l'habilitation a été accordée.

Le service habilité transmet tous les cinq ans au ministre chargé de la culture un bilan de son activité en matière d'archéologie préventive, établi conformément à l'article L. 522-8 et qui comporte notamment :

- 1° Une présentation, par périodes et par domaines, des résultats scientifiques des opérations réalisées par le service dans le cadre de son habilitation ainsi que les perspectives scientifiques qu'il entend développer ;
- 2° Une présentation des opérations archéologiques en cours, accompagnée d'un état des travaux et études à réaliser et des dates prévisionnelles de rendu de rapports d'opération ;
- 3° Un état des moyens techniques et opérationnels dont dispose le service pour réaliser les opérations qui lui sont confiées ;
- 4° Un organigramme et un état des effectifs actualisés ;
- 5° Le document unique d'évaluation des risques professionnels du service actualisé ;
- 6° Le bilan financier de son activité en matière d'archéologie préventive.

Article R. 522-19

Les périodes ou domaines pour lesquels l'habilitation a été attribuée peuvent être modifiés à la demande du bénéficiaire, selon la procédure prévue à l'article R. 522-17.

Le dossier de demande comporte les pièces exigées à l'article R. 522-16 pour les périodes ou domaines sollicités.

Article R. 522-20

I. – Tout ou partie de l'habilitation peut être suspendue par décision motivée conjointe du ministre chargé de la culture et du ministre chargé de la recherche, prise après avis du Conseil national de la recherche archéologique, lorsque le service habilité n'a pas respecté les obligations prévues par la présente section ou n'est temporairement plus en mesure de réaliser tout ou partie des opérations pour lesquelles il a obtenu l'habilitation.

Le ministre chargé de la culture notifie au titulaire les raisons pour lesquelles il est envisagé de suspendre l'habilitation et lui impartit un délai, qui ne peut être inférieur à quinze jours, pour présenter ses observations écrites, qui sont portées à la connaissance du Conseil national de la recherche archéologique.

II. – La suspension est prononcée pour une durée qui ne peut pas excéder six mois. Elle est notifiée au titulaire de l'habilitation par courrier recommandé avec demande d'avis de réception.

La levée de la mesure est prononcée après avis du Conseil national de la recherche archéologique.

III. – La décision de suspension de l'habilitation fixe le champ d'activité suspendu qui peut comprendre l'impossibilité pour le service :

1° De se voir attribuer une prescription de diagnostic ;

2° De passer un contrat avec un aménageur pour la réalisation de fouilles préventives ;

3° Ou de réaliser une opération de fouilles dont la maîtrise d'ouvrage est assurée par la collectivité territoriale ou le groupement de collectivités auquel la compétence a été transférée.

Article R. 522-21

L'habilitation peut être retirée par arrêté conjoint du ministre chargé de la culture et du ministre chargé de la recherche lorsque le service habilité ne remplit plus l'une des conditions au vu desquelles il a été habilité, ainsi qu'en cas de non-respect des obligations prévues par la présente section ou de manquements graves ou répétés dans l'exécution des opérations archéologiques ou de mises en demeure prononcées en application de l'article R. 523-61 et demeurées infructueuses. Elle peut être retirée à la suite d'une décision de suspension d'habilitation prise sur le fondement de l'article R. 522-20 si les motifs qui ont fondé cette décision perdurent.

Le retrait peut porter sur la totalité de l'habilitation ou sur une partie des périodes ou domaines.

Le ministre chargé de la culture notifie au titulaire les raisons pour lesquelles il est envisagé de retirer l'habilitation et lui impartit un délai, qui ne peut être inférieur à un mois, pour présenter ses observations écrites, qui sont portées à la connaissance

du Conseil national de la recherche archéologique, consulté préalablement à la décision de retrait. L'arrêté de retrait est notifié au demandeur et publié au Journal officiel de la République française.

Chapitre III : Mise en œuvre des opérations d'archéologie préventive

Section 1 : Champ d'application

Article R. 523-1

Les opérations d'aménagement, de construction d'ouvrages ou de travaux qui, en raison de leur localisation, de leur nature ou de leur importance, affectent ou sont susceptibles d'affecter des éléments du patrimoine archéologique ne peuvent être entreprises que dans le respect des mesures de détection et, le cas échéant, de conservation et de sauvegarde par l'étude scientifique ainsi que des demandes de modification de la consistance des opérations d'aménagement.

Article R. 523-3

Pour l'application du présent titre, sont dénommées :

- a) " Aménageurs " les personnes qui projettent d'exécuter les travaux ;
- b) " Opérateurs " les personnes qui réalisent les opérations archéologiques.

Article R. 523-4

Entrent dans le champ de l'article R. 523-1 :

1° Lorsqu'ils sont réalisés dans les zones prévues à l'article R. 523-6 et portent, le cas échéant, sur des emprises au sol supérieures à un seuil défini par l'arrêté de zonage, les travaux dont la réalisation est subordonnée :

- a) A un permis de construire en application de l'article L. 421-1 du code de l'urbanisme ;
- b) A un permis d'aménager en application de l'article L. 421-2 du même code ;
- c) A un permis de démolir en application de l'article L. 421-3 du même code ;
- d) A une décision de réalisation de zone d'aménagement concerté en application des articles R. 311-7 et suivants du même code ;

2° La réalisation de zones d'aménagement concerté créées conformément à l'article L. 311-1 du code de l'urbanisme et affectant une superficie supérieure ou égale à 3 hectares ;

3° Les opérations de lotissement régies par les articles R. 442-1 et suivants du code de l'urbanisme, affectant une superficie supérieure ou égale à 3 hectares ;

4° Les travaux soumis à déclaration préalable en application de l'article R. 523-5 ;

5° Les aménagements et ouvrages dispensés d'autorisation d'urbanisme, soumis ou non à une autre autorisation administrative, qui doivent être précédés d'une étude d'impact en application de l'article L. 122-1 du code de l'environnement ;

6° Les travaux sur les immeubles classés au titre des monuments historiques qui sont dispensés d'autorisation d'urbanisme mais sont soumis à autorisation en application de l'article L. 621-9.

Entrent également dans le champ de l'article R. 523-1 les opérations mentionnées aux articles R. 523-7 et R. 523-8.

Article R. 523-5

Les travaux énumérés ci-après font l'objet d'une déclaration préalable auprès du préfet de région lorsqu'ils ne sont pas soumis à permis de construire, à permis d'aménager ou à déclaration préalable en application du code de l'urbanisme et qu'ils ne sont pas précédés d'une étude d'impact en application de l'article L. 122-1 du code de l'environnement :

1° Les travaux d'affouillement, de nivellement ou d'exhaussement de sol liés à des opérations d'aménagement d'une superficie supérieure à 10 000 m² et affectant le sol sur une profondeur de plus de 0,50 mètre ;

2° Les travaux de préparation du sol ou de plantation d'arbres ou de vignes affectant le sol sur une profondeur de plus de 0,50 mètre et sur une surface de plus de 10 000 m² ;

3° Les travaux d'arrachage ou de destruction de souches ou de vignes sur une surface de plus de 10 000 m² ; 4° Les travaux de création de retenues d'eau ou de canaux d'irrigation d'une profondeur supérieure à 0,50 mètre et portant sur une surface de plus de 10 000 m².

Lorsque la présomption de la présence de vestiges en sous-sol le justifie, les seuils de 10 000 m² et de 0,50 mètre peuvent être réduits par arrêté du préfet de région dans tout ou partie des zones délimitées en application de l'article R. 523-6.

Article R. 523-6

Les projets d'aménagement affectant le sous-sol qui sont réalisés dans les zones prévues par les dispositions du deuxième alinéa de l'article L. 522-5 sont présumés faire l'objet de prescriptions archéologiques préalablement à leur réalisation. Ces zones sont définies dans le cadre de l'établissement de la carte archéologique nationale, par arrêté du préfet de région pris après avis de la commission territoriale de la recherche archéologique, en fonction des informations scientifiques conduisant à envisager la présence d'éléments du patrimoine archéologique.

L'arrêté du préfet de région est adressé au préfet du département ou des départements intéressés par le zonage aux fins de publication au recueil des actes administratifs de la préfecture, ainsi qu'aux maires des communes intéressées. Il fait l'objet d'un affichage en mairie pendant un mois à compter du jour où il a été reçu. Il est tenu à la disposition du public dans les préfectures et dans les mairies.

Article R. 523-7

Lorsqu'il dispose d'informations lui indiquant qu'un projet qui ne lui est pas transmis en application de l'arrêté mentionné à l'article R. 523-6 est néanmoins susceptible d'affecter des éléments du patrimoine archéologique, le préfet de région peut demander au maire de lui communiquer au cours de l'instruction, selon le cas, le dossier de demande de permis de construire, de permis d'aménager, de permis de démolir ou de réalisation de zone d'aménagement concerté qui correspond à ce projet.

Il peut, pour le même motif, demander au maire de lui communiquer le dossier d'une déclaration préalable déposée en application de l'article L. 421-4 du code de l'urbanisme.

Article R. 523-8

En dehors des cas prévus au 1° de l'article R. 523-4, les autorités compétentes pour autoriser les aménagements, ouvrages ou travaux mentionnés au même article, ou pour recevoir la déclaration mentionnée au dernier alinéa de l'article R. 523-7, peuvent décider de saisir le préfet de région en se fondant sur les éléments de localisation du patrimoine archéologique dont elles ont connaissance.

Section 2 : Modes de saisine

Article R. 523-9

Dans les cas mentionnés aux 1° à 5° de l'article R. 523-4, le préfet de région est saisi :

- 1° Pour les permis de construire, les permis d'aménager et les permis de démolir, par le préfet de département ; celui-ci adresse au préfet de région, dès qu'il a reçu les éléments transmis par le maire en application des articles R. 423-7 à R. 423-9 du code de l'urbanisme, les pièces complémentaires prévues par les arrêtés mentionnés au dernier alinéa de l'article R. 423-2 du même code faisant notamment apparaître l'emplacement prévu des travaux sur le terrain d'assiette, leur superficie, leur impact sur le sous-sol ;
- 2° Pour les zones d'aménagement concerté, par la personne publique ayant pris l'initiative de la création de la zone ; celle-ci adresse au préfet de région le dossier de réalisation approuvé, prévu à l'article R. 311-7 du code de l'urbanisme ;
- 3° Pour les travaux énumérés à l'article R. 523-5, par le propriétaire du terrain et, s'il n'assure pas lui-même la réalisation des travaux, par la personne chargée de celle-ci. Le dossier de déclaration adressé au préfet de région comporte un plan parcellaire, les références cadastrales, la ou les surfaces intéressées, le descriptif des travaux, leur destination et leur emplacement sur le terrain d'assiette de l'opération ainsi qu'une notice précisant les modalités techniques envisagées pour leur exécution et leur impact sur le sous-sol ;
- 4° Pour les aménagements et ouvrages mentionnés au 5° de l'article R. 523-4 qui sont soumis à une autorisation administrative autre qu'une autorisation d'urbanisme, par le service chargé de recevoir la demande d'autorisation ; celui-ci adresse au préfet de région une copie du dossier de cette demande ;

5° Pour les aménagements et ouvrages mentionnés au 5° de l'article R. 523-4 qui ne sont pas soumis à une autorisation administrative, par l'aménageur ; celui-ci adresse au préfet de région un dossier décrivant les travaux projetés, notamment leur emplacement prévu sur le terrain d'assiette, leur superficie, leur impact sur le sous-sol et indiquant la date à laquelle ils ont été arrêtés.

Article R. 523-10

Pour les travaux sur les monuments historiques classés mentionnés au 6° de l'article R. 523-4, la saisine du préfet de région au titre de l'autorisation exigée par l'article L. 621-9 vaut saisine au titre du présent chapitre.

Article R. 523-11

Lorsqu'il a reçu un dossier, le préfet de région délivre à l'autorité qui l'a saisi ainsi qu'à l'aménageur un accusé de réception indiquant la date à compter de laquelle courent les délais prévus à l'article R. 523-18 ou, le cas échéant, au troisième alinéa de l'article R. 523-19.

Article R. 523-12

Les aménageurs peuvent, avant de déposer une demande pour obtenir les autorisations requises par les lois et règlements ou avant d'engager toute autre procédure, saisir le préfet de région afin qu'il examine si leur projet est susceptible de donner lieu à des prescriptions archéologiques.

A cette fin, ils produisent un dossier qui comporte un plan parcellaire et les références cadastrales, le descriptif du projet et son emplacement sur le terrain d'assiette ainsi que, le cas échéant, une notice précisant les modalités techniques envisagées pour l'exécution des travaux.

Si le préfet de région constate que le projet est susceptible d'affecter des éléments du patrimoine archéologique, il informe le demandeur, dans le délai de deux mois à compter de la réception de la demande, que le projet qu'il lui a présenté donnera lieu à des prescriptions archéologiques.

Article R. 523-13

Hors des zones mentionnées à l'article R. 523-6, en cas de réponse négative ou d'absence de réponse dans le délai prévu à l'article R. 523-12, le préfet de région est réputé avoir renoncé à prescrire un diagnostic sur le même terrain et pour le projet de travaux dont il a été saisi pendant une durée de cinq ans, sauf modification substantielle du projet ou des connaissances archéologiques sur le territoire de la commune.

Sont considérées comme substantielles les modifications portant notamment sur l'implantation, la profondeur ou les modes de fondation des ouvrages projetés.

Si l'état des connaissances archéologiques sur le territoire de la commune conduit le préfet de région à modifier l'appréciation qu'il a portée sur la nécessité d'un diagnostic, il le fait connaître à l'aménageur, par acte motivé, dans les meilleurs délais et en informe le maire.

Article R. 523-14

Si le préfet de région a fait connaître, en application de l'article R. 523-12, la nécessité d'une opération archéologique, l'aménageur peut le saisir d'une demande anticipée de prescription.

Le préfet de région prescrit alors, dans les conditions prévues par le présent chapitre, la réalisation d'un diagnostic archéologique et, si des éléments du patrimoine archéologique présents sur le site sont déjà connus, prend les autres mesures prévues à l'article R. 523-15.

La redevance d'archéologie préventive correspondante est due par le demandeur, conformément au dernier alinéa de l'article L. 524-4.

Section 3 : Mesures d'archéologie préventive

Article R. 523-15

Les prescriptions archéologiques peuvent comporter :

1° La réalisation d'un diagnostic qui vise, par des études, prospections ou travaux de terrain, à mettre en évidence et à caractériser les éléments du patrimoine

archéologique éventuellement présents sur le site et à présenter les résultats dans un rapport ;

2° La réalisation d'une fouille qui vise, par des études, des travaux de terrain et de laboratoire, à recueillir les données archéologiques présentes sur le site, à en faire l'analyse, à en assurer la compréhension et à présenter l'ensemble des résultats dans un rapport final ;

3° Le cas échéant, l'indication de la modification de la consistance du projet permettant d'éviter en tout ou partie la réalisation des fouilles ; ces modifications peuvent porter sur la nature des fondations, les modes de construction ou de démolition, le changement d'assiette ou tout autre aménagement technique permettant de réduire l'effet du projet sur les vestiges.

Les prescriptions sont motivées.

Article R. 523-15-1

La réalisation d'une évaluation archéologique en mer en application du 2° de l'article L. 524-6 vise, par des études, prospections ou expertises en immersion, à mettre en évidence et à caractériser les éléments du patrimoine archéologique susceptibles d'être affectés par le projet de travaux ou d'aménagement et à présenter les résultats dans un rapport.

Article R. 523-16

Lorsque les opérations d'aménagement, de construction d'ouvrage ou de travaux mentionnées à l'article R. 523-1 portent sur des terrains recelant des vestiges archéologiques dont l'intérêt impose une conservation sur place faisant obstacle à la réalisation de l'aménagement, le préfet de région demande le classement au titre des monuments historiques de tout ou partie du terrain. Dans ce cas, le ministre chargé de la culture notifie au propriétaire du terrain une proposition de classement dans les conditions prévues par la législation sur les monuments historiques.

Section 4 : Régime des prescriptions

Article R. 523-17

Lorsque des prescriptions archéologiques ont été formulées ou que le préfet de région a fait connaître son intention d'en formuler, les autorités compétentes pour délivrer les autorisations mentionnées à l'article R. 523-4 les assortissent d'une mention précisant que l'exécution de ces prescriptions est un préalable à la réalisation des travaux.

Article R. 523-17-1

Lorsque l'aménageur modifie son projet d'aménagement, de construction d'ouvrage ou de travaux et que les modifications ne sont pas de nature à imposer le dépôt d'une nouvelle demande d'autorisation ou d'une demande de modification de l'autorisation délivrée, il adresse au préfet de région une notice technique exposant le contenu des modifications proposées. Le préfet de région émet un arrêté de prescription de modification de consistance du projet, conformément au 3° de l'article R. 523-15.

Article R. 523-18

Le préfet de région dispose d'un délai d'un mois à compter de la réception d'un dossier complet pour prescrire la réalisation d'un diagnostic ou faire connaître son intention d'édicter une prescription de fouilles ou demander la modification de la consistance du projet. Ce délai est porté à deux mois lorsque les aménagements, ouvrages ou travaux projetés sont soumis à étude d'impact.

En l'absence de notification de prescriptions dans le délai applicable en vertu de l'alinéa précédent, le préfet de région est réputé avoir renoncé à édicter celles-ci.

Lorsque le préfet de région fait connaître à l'autorité compétente pour délivrer l'autorisation et à l'aménageur son intention d'édicter une prescription de fouilles ou de demander la modification de la consistance du projet, il doit notifier le contenu de cette prescription dans un délai qui ne peut dépasser trois mois à compter de la date de réception du dossier. Passé ce délai, il est réputé avoir renoncé à édicter de telles prescriptions.

Article R. 523-19

Le préfet de région dispose d'un délai de trois mois à compter de la réception du rapport de diagnostic complet pour notifier le contenu des prescriptions postérieures au diagnostic.

La date de réception du rapport de diagnostic complet est notifiée par le préfet de région à l'autorité qui instruit la demande d'autorisation et à l'aménageur.

Dans le cas où le diagnostic a déjà été réalisé en application de l'article R. 523-14, le délai de trois mois court à compter de la réception du dossier par le préfet de région dans les conditions prévues aux articles R. 523-9 et R. 523-10 ou de la confirmation par l'aménageur de son intention de réaliser les aménagements, ouvrages ou travaux projetés.

A défaut de notification dans ce délai, le préfet de région est réputé avoir renoncé à édicter de telles prescriptions.

Article R. 523-20

Lorsque des prescriptions archéologiques ont été arrêtées à l'occasion de la création d'une zone d'aménagement concerté ou de l'autorisation d'un lotissement, aucune prescription supplémentaire ne peut être imposée lors de l'instruction des demandes d'autorisation d'urbanisme nécessaires à la réalisation de l'opération. Il en va de même si le préfet de région, régulièrement saisi du projet de réalisation de la zone ou du lotissement, a fait savoir à l'aménageur que son projet n'appelait pas d'intervention archéologique préventive.

Si le préfet de région, saisi en application de l'article R. 523-14, a prescrit la réalisation d'un diagnostic archéologique, il ne peut édicter que des prescriptions mentionnées au 2° ou 3° de l'article R. 523-15 lorsqu'il reçoit, dans les conditions prévues aux articles R. 523-9 et R. 523-10, un dossier relatif à la même opération.

Il en est de même, lorsque, saisi en application de l'article R. 523-14, il a prescrit des mesures postérieures au diagnostic ; il ne peut alors édicter aucune prescription supplémentaire lorsqu'il reçoit, dans les conditions prévues aux articles R. 523-9 et R. 523-10, un dossier relatif à la même opération.

Article R. 523-21

Lorsque des opérations d'aménagement, de construction d'ouvrage ou de travaux sont réalisées par tranches successives, le calendrier prévisionnel de leur réalisation est communiqué par l'aménageur au préfet de région qui peut décider de prescrire les mesures prévues à l'article R. 523-15 soit pour la totalité du projet, soit lors de l'exécution de chaque tranche opérationnelle. Dans ce dernier cas, il définit par arrêté les délais de sa saisine et la nature des documents à fournir.

Les opérations de diagnostic sont toutefois conduites pour l'ensemble du projet si la personne qui réalise ce projet en fait la demande.

Section 5 : Responsabilité scientifique des opérations

Article R. 523-22

Le responsable scientifique est l'interlocuteur du préfet de région et le garant de la qualité scientifique de l'opération archéologique. A ce titre, il prend, dans le cadre de la mise en œuvre du projet d'intervention de l'opérateur, les décisions relatives à la conduite scientifique de l'opération et à l'élaboration du rapport dont il dirige la rédaction. Il peut être différent pour la réalisation du diagnostic et pour la réalisation des fouilles.

Section 6 : Mise en œuvre des diagnostics

Sous-section 1 : Le contenu des prescriptions de diagnostic

Article R. 523-23

Lorsqu'il prescrit un diagnostic prévu au 1° de l'article R. 523-15, le préfet de région définit :

- 1° Les objectifs poursuivis ;
- 2° L'emprise de l'opération ;
- 3° Les principes méthodologiques à suivre ;
- 4° La qualification du responsable scientifique.

Sous-section 2 : La désignation de l'opérateur chargé du diagnostic

Article R. 523-24

Les prescriptions archéologiques de diagnostic sont notifiées à l'autorité compétente pour délivrer l'autorisation de travaux, à l'aménageur, à l'Institut national de recherches archéologiques préventives ainsi que, s'ils disposent d'un service archéologique habilité, aux collectivités territoriales ou aux groupements de collectivités territoriales sur le territoire desquels l'opération d'aménagement doit avoir lieu en tout ou partie.

Article R. 523-25

Les collectivités territoriales ou les groupements de collectivités territoriales dont le service archéologique a été habilité peuvent décider :

- 1° De réaliser le diagnostic d'archéologie préventive pour une opération d'aménagement ou de travaux entrepris en tout ou partie sur leur territoire ;
- 2° De réaliser l'ensemble des diagnostics d'archéologie préventive prescrits pour les opérations d'aménagement ou de travaux entrepris sur leur territoire.

Article R. 523-26

Les collectivités ou groupements de collectivités mentionnés à l'article R. 523-25 qui entendent réaliser le diagnostic d'archéologie préventive pour une opération, en application du 1° de cet article, doivent faire connaître leur décision en ce sens, prise conformément aux dispositions de l'article L. 523-4, au préfet de région dans le délai de quatorze jours à compter de la réception de la notification de prescription de diagnostic. A défaut de la notification de leur décision dans ce délai, ces collectivités ou groupements de collectivités sont réputés avoir renoncé à exercer cette faculté.

Article R. 523-27

La décision des collectivités territoriales ou des groupements de collectivités territoriales d'établir, conformément au 2° de l'article R. 523-25, l'ensemble des diagnostics prescrits sur leur territoire fixe la durée pendant laquelle elle s'applique, qui ne peut être inférieure à trois ans. Elle est notifiée au préfet de région, au préfet de département, aux autres collectivités territoriales incluses dans le territoire de la

collectivité ou du groupement ainsi qu'à l'Institut national de recherches archéologiques préventives.

Article R. 523-28

La réalisation, par un service archéologique territorial, d'un diagnostic prescrit à l'occasion de travaux effectués pour le compte d'autres collectivités territoriales ou leurs groupements ou de l'Etat est soumise à l'accord de ces collectivités ou de leurs groupements ou de l'Etat. Cet accord est regardé comme acquis, sauf décision expresse de refus notifiée au préfet de région dans un délai d'une semaine à compter de la réception de la prescription de diagnostic.

Article R. 523-29

A l'expiration des délais mentionnés aux articles R. 523-26 et R. 523-28, le préfet de région notifie l'attribution du diagnostic à l'opérateur compétent et informe l'aménageur de l'identité de celui-ci.

Sous réserve des dispositions de l'article R. 523-28, l'opérateur compétent est par ordre de priorité :

- 1° La commune ou le groupement auquel la compétence a été transférée ;
- 2° Le département, l'institution interdépartementale ou l'organisme interdépartemental ;
- 3° La région ou l'entente interrégionale ou, en Corse, la collectivité de Corse ;
- 4° L'Institut national de recherches archéologiques préventives.

Sous-section 3 : Les conditions de réalisation du diagnostic

Article R. 523-30

Dans le délai d'un mois suivant la réception de la notification de l'attribution du diagnostic, l'opérateur élabore un projet d'intervention détaillant la mise en œuvre de la prescription et le soumet au préfet de région pour approbation. Si le projet soumis n'est pas conforme à la prescription qu'il a édictée, le préfet de région demande à l'opérateur de le modifier. Faute d'observation de la part du préfet dans le délai d'un mois, l'approbation est réputée acquise.

Dès que le projet d'intervention a été approuvé et au plus tard deux mois après avoir reçu la notification de l'attribution du diagnostic, l'opérateur adresse à l'aménageur un projet de convention précisant les conditions de réalisation du diagnostic, telles que prévues à l'article R. 523-31.

Après transmission du projet de convention à l'aménageur et au plus tard trois mois après la notification de l'attribution du diagnostic, l'opérateur et l'aménageur signent une convention précisant les conditions de réalisation du diagnostic, telles que prévues à l'article R. 523-31.

A défaut de signature de la convention dans le délai prévu à l'alinéa précédent ou en cas de désaccord sur les éléments prévus à l'article R. 523-31, le préfet de région peut être saisi par la partie la plus diligente. Dans le délai de quinze jours à compter de sa saisine, le préfet de région fixe les délais de réalisation du diagnostic en cas de désaccord.

Article R. 523-31

La convention prévue à l'article R. 523-30 définit notamment :

- 1° Les délais de réalisation du diagnostic et de remise du rapport de diagnostic ;
- 2° Les conditions et délais de mise à disposition du terrain par l'aménageur et de préparation des opérations par l'opérateur ainsi que, le cas échéant, les conditions de restitution du terrain ;
- 3° L'indication des matériels, équipements et moyens apportés par l'aménageur et, le cas échéant, les modalités de leur prise en charge financière par l'opérateur ;
- 4° Le montant des pénalités par jour de retard dues soit par l'opérateur en cas de dépassement des délais définis au 1°, soit par l'aménageur en cas de dépassement des délais prévus au 2°.

Article R. 523-32

La convention prévue à l'article R. 523-30 ne peut avoir pour effet la prise en charge, par l'opérateur, de travaux ou d'aménagements du chantier qu'impliquait, en tout état de cause, la réalisation du projet.

Article R. 523-33

Les délais de réalisation du diagnostic et de remise du rapport de diagnostic prévus au 1° de l'article R. 523-31 courent à compter de la mise à disposition des terrains dans des conditions permettant de se livrer aux opérations archéologiques, telles que déterminées au 2° du même article.

Article R. 523-35

La convention prévue à l'article R. 523-30 est transmise au préfet de région.

Article R. 523-36

Le préfet de région dispose d'un délai d'un mois à compter de la réception du rapport de diagnostic pour vérifier sa conformité aux normes mentionnées à l'article R. 546-4. Lorsque le rapport de diagnostic est incomplet, le préfet de région sollicite les pièces manquantes auprès de l'opérateur dans ce même délai.

Lorsque le préfet de région considère que le rapport de diagnostic est conforme, il le transmet à l'aménageur.

Article R. 523-37

Le délai de caducité de la prescription de diagnostic prévu au troisième alinéa de l'article L. 523-7 est d'un mois à compter de la date conventionnelle d'achèvement des travaux archéologiques sur le terrain. Ce délai est porté à deux mois quand le diagnostic a été prescrit à l'occasion de travaux soumis à étude d'impact en application du code de l'environnement.

Les délais prévus à l'alinéa précédent et à l'article R. 523-30 sont suspendus en cas de force majeure.

Article R. 523-38

Dès qu'il apparaît que le diagnostic ne peut être réalisé dans les délais, l'opérateur en informe le préfet de région. Il indique si des vestiges ont été découverts et en fournit une première caractérisation.

Si le diagnostic inachevé a établi la présence de vestiges archéologiques ou que leur découverte est faite pendant les travaux d'aménagement, ils sont soumis aux dispositions des articles L. 531-14 et L. 531-15.

Toutefois, pour leur conservation ou leur sauvegarde, le préfet de région peut édicter une des prescriptions postérieures au diagnostic prévues à l'article R. 523-15.

Section 6 bis : Mise en œuvre des évaluations archéologiques en mer

Article R. 523-38-1

Outre les éléments mentionnés au 2° de l'article L. 524-6, la convention d'évaluation archéologique en mer définit :

- 1° L'emprise géographique de l'évaluation ;
- 2° Les phases nécessaires à la réalisation de l'évaluation et la méthodologie mise en œuvre pour chacune d'elles ;
- 3° La qualité des données géophysiques nécessaire à l'évaluation archéologique ;
- 4° Les conditions dans lesquelles l'aménageur fournit les données géophysiques à l'Etat.

Article R. 523-38-2

Le service de l'Etat chargé de l'archéologie sous-marine interprète les données géophysiques en vue de définir les objectifs, l'emprise et les principes méthodologiques des expertises en immersion éventuellement nécessaires.

Article R. 523-38-3

Les expertises en immersion sont réalisées par l'Institut national de recherches archéologiques préventives, sauf lorsque le ministre chargé de la culture décide de les confier au service de l'Etat chargé de l'archéologie sous-marine.

Article R. 523-38-4

Dans un délai de deux mois suivant l'exécution de la convention d'évaluation, le ministre chargé de la culture notifie à l'aménageur le contenu des prescriptions postérieures à l'évaluation mentionnées aux 2° et 3° de l'article R. 523-15. A défaut

de notification dans ce délai, il est réputé avoir renoncé à édicter de telles prescriptions.

Section 7 : Mise en œuvre des fouilles

Sous-section 1 : Le contenu des prescriptions de fouilles

Article R. 523-39

Lorsque le préfet de région prescrit, dans les conditions prévues par l'article R. 523-19 ou R. 523-21, la réalisation d'une fouille, il assortit son arrêté de prescription d'une ou plusieurs tranches opérationnelles et d'un cahier des charges scientifique qui :

- 1° Définit les objectifs, les données scientifiques ainsi que les principes méthodologiques et techniques de l'intervention et des études à réaliser ;
- 2° Précise les qualifications du responsable scientifique de l'opération et, le cas échéant, celles des spécialistes nécessaires à l'équipe d'intervention ;
- 3° Définit la nature prévisible des travaux nécessités par l'opération archéologique et, le cas échéant, les tranches conditionnelles. Il précise, pour chacune des tranches, la durée minimale et fournit une composition indicative de l'équipe ;
- 4° Détermine les mesures à prendre pour la conservation préventive des vestiges mis au jour;
- 5° Fixe le délai limite pour la remise du rapport final.

Sous-section 2 : Les conditions de réalisation des fouilles

Article R. 523-40

L'arrêté de prescription archéologique de fouilles est notifié à l'autorité compétente pour délivrer l'autorisation de travaux et à l'aménageur.

Article R. 523-41

Les opérations de fouilles archéologiques prescrites par le préfet de région ou, pour les opérations sous-marines, par le ministre chargé de la culture, sont réalisées sous la maîtrise d'ouvrage de l'aménageur.

Article R. 523-42

Les opérations de fouilles peuvent être confiées à l'Institut national de recherches archéologiques préventives, à un service archéologique territorial habilité ou à toute autre personne titulaire de l'agrément prévu à la section 4 du chapitre II du présent titre.

Article R. 523-43

Si l'aménageur est une personne soumise à l'ordonnance n° 2015-899 du 25 juillet 2015 relative aux marchés publics, la passation du contrat de fouilles est régie par les textes relatifs aux marchés publics.

Article R. 523-43-1

I. – Préalablement au choix de l'opérateur par l'aménageur, celui-ci transmet toutes les offres recevables au préfet de région, qu'elles relèvent d'un contrat de droit privé ou d'un marché public. Dans ce dernier cas, l'aménageur transmet également le règlement de consultation.

Ces offres comprennent notamment le projet scientifique d'intervention et les conditions de sa mise en œuvre. Ce projet détermine les modalités de la réalisation de l'opération archéologique prescrite, notamment les méthodes et techniques employées, les mesures de prévention des risques, les mesures de prévention en matière d'hygiène et de sécurité, ainsi que les moyens humains et matériels prévus. Il est établi par l'opérateur, sur la base du cahier des charges scientifique mentionné à l'article R. 523-39.

En application du troisième alinéa de l'article L. 523-9, le préfet de région transmet à l'aménageur son avis motivé sur chacune des offres dans un délai d'un mois à compter de la réception de l'ensemble des offres.

II. – Lorsque l'aménageur dispose d'un service habilité pour réaliser la prescription de fouilles et qu'il la lui confie, il transmet au préfet de région le projet scientifique d'intervention qu'il a élaboré et les conditions de sa mise en œuvre, tels que prévus au deuxième alinéa. Cette transmission vaut demande d'autorisation de fouilles.

Article R. 523-44

L'aménageur conclut avec l'opérateur un contrat qui précise :

- 1° La date prévisionnelle de début de l'opération de fouilles, sa durée et le prix de réalisation des fouilles ;
- 2° Les conditions et délais de la mise à disposition du terrain par l'aménageur et de l'intervention de l'opérateur ;
- 3° Les indemnités dues par l'une ou l'autre partie en cas de dépassement des délais convenus ;
- 4° La date de remise du rapport final d'opération.

Le contrat comporte, en annexe, le projet scientifique d'intervention et les pièces justifiant des conditions d'emploi du responsable scientifique proposé pour l'opération.

Si l'aménageur est une personne soumise à l'ordonnance n° 2015-899 du 25 juillet 2015 relative aux marchés publics, le contrat contient en outre les mentions obligatoires prévues par les textes relatifs aux marchés publics.

Article R. 523-45

Le contrat prévu à l'article R. 523-44, signé par les deux parties et accompagné du justificatif de l'habilitation ou de l'agrément de l'opérateur, est transmis par l'aménageur au préfet de région. Cette transmission vaut demande de l'autorisation de fouilles prévue au quatrième alinéa de l'article L. 523-9.

Lorsque l'aménageur est une personne privée, la transmission est complétée par une déclaration sur l'honneur dûment datée et signée attestant que les conditions prévues à l'article R. 523-49 sont satisfaites.

Article R. 523-46

I. – Le préfet de région dispose d'un délai d'un mois à compter de la réception du dossier transmis en application de l'article R. 523-45 pour délivrer l'autorisation de fouilles ou pour la refuser lorsque les éléments contractuels mentionnés à l'article R. 523-44 ne permettent pas de réaliser la prescription de fouilles. L'absence de décision notifiée dans le délai précité vaut autorisation.

Lorsque l'aménageur n'a pas transmis l'ensemble des offres mentionnées à l'article R. 523-43-1 ou dépose sa demande d'autorisation de fouilles avant d'avoir reçu l'avis motivé du préfet de région ou avant l'expiration du délai d'un mois mentionné au dernier alinéa de l'article R. 523-43-1, le délai prévu au premier alinéa est de trois mois.

II. – Lorsque l'aménageur dispose d'un service habilité pour réaliser la prescription de fouilles et qu'il la lui confie, le préfet de région dispose d'un délai d'un mois à compter de la réception du dossier transmis en application du dernier alinéa de l'article R. 523-43-1 pour délivrer l'autorisation de fouilles ou pour la refuser en cas de non-conformité du projet soumis au cahier des charges scientifiques. L'absence de décision notifiée dans le délai précité vaut autorisation.

III. – L'arrêté d'autorisation comporte le nom du responsable scientifique de la fouille, désigné par le préfet de région, sur proposition de l'opérateur.

Article R. 523-47

Lorsque le déroulement des opérations fait apparaître la nécessité d'une modification substantielle du projet scientifique d'intervention, un projet révisé est soumis au préfet de région, qui dispose d'un délai de quinze jours pour l'approuver ou en demander la modification. L'absence de décision notifiée dans le délai précité vaut autorisation.

En cas de découvertes survenues pendant l'opération conduisant à remettre en cause les résultats du diagnostic et les données scientifiques du cahier des charges, le préfet de région peut formuler des prescriptions complémentaires.

Lorsqu'au cours des opérations, il apparaît nécessaire pour l'opérateur de recourir à un sous-traitant pour la réalisation de prestations scientifiques, celui-ci le déclare au préfet de région préalablement à son engagement.

Les modifications et prescriptions complémentaires mentionnées aux alinéas précédents ne peuvent conduire à modifier l'économie générale du contrat mentionné à l'article R. 523-44.

Article R. 523-48

En cas de découverte d'importance exceptionnelle survenue lors d'une opération, le préfet peut, par une décision motivée prise après avis de la commission territoriale de la recherche archéologique, prolonger la durée d'intervention et, le cas échéant, demander une modification du projet de construction ou d'aménagement. Le surcoût éventuel de la fouille archéologique induit par ces décisions peut être financé sur les crédits du Fonds national pour l'archéologie préventive.

Article R. 523-49

Lorsque l'aménageur est une personne privée, il ne peut confier l'opération archéologique prescrite à un opérateur que lui-même ou un de ses actionnaires contrôle, directement ou indirectement.

Article R. 523-50

Afin d'établir l'indépendance de l'opérateur à l'égard de l'aménageur avant la délivrance de l'autorisation de fouilles, le préfet de région peut demander communication des documents suivants :

- 1° Description de la composition du capital social ;
- 2° Répartition des droits de vote au conseil d'administration ou au conseil de surveillance de l'opérateur ;
- 3° Compte de résultats certifié des trois exercices précédents et budget prévisionnel de l'exercice en cours précisant l'origine des recettes, lorsqu'il ne s'agit pas des rémunérations perçues en contrepartie des opérations de fouilles préventives réalisées ;
- 4° Description des contributions matérielles ou des apports en main-d'œuvre dont bénéficie l'opérateur de la part de tiers.

Article R. 523-51

Dans le cas où aucun opérateur ne s'est porté candidat à la fouille ou ne remplit les conditions pour la réaliser, l'aménageur demande à l'Institut national de recherches archéologiques préventives d'y procéder en lui communiquant la prescription correspondante.

Dans les deux mois suivant la réception de la demande, l'Institut national de recherches archéologiques préventives adresse au demandeur un projet de contrat contenant les clauses prévues à l'article R. 523-44. Il est alors fait application des dispositions des articles R. 523-45 et R. 523-46.

Sous-section 3 : La procédure d'arbitrage

Article R. 523-52

Si, dans le cas mentionné à l'article R. 523-51, les parties sont en désaccord sur les conditions de réalisation ou sur le financement des fouilles, elles désignent d'un commun accord un arbitre parmi ceux figurant sur la liste dressée en application de l'article R. 523-53.

Article R. 523-53

Les arbitres sont nommés pour une durée de trois ans renouvelable par un arrêté du ministre chargé de la culture, qui en dresse la liste.

Article R. 523-54

Si l'arbitre estime que son indépendance ou son impartialité n'est pas garantie dans le litige en cause, il doit en informer les parties. Celles-ci peuvent alors décider de choisir un autre arbitre.

Sauf accord entre les parties, la mission de l'arbitre ne peut excéder trois mois à compter de la date à laquelle il a été désigné.

Article R. 523-55

L'arbitre recueille les observations des parties, fixe la date à compter de laquelle aucune demande ne peut plus être formée ni aucun moyen soulevé. Il peut faire appel aux experts de son choix.

La décision de l'arbitre expose succinctement les prétentions respectives des parties et leurs moyens. Elle contient en outre les mentions prévues à l'article 1472 du code de procédure civile.

La décision est motivée et signée par l'arbitre.

Article R. 523-56

Les arbitres perçoivent pour chaque cas traité une indemnité forfaitaire dont le montant, à la charge des parties, est fixé par arrêté du ministre chargé de la culture.

Article R. 523-57

La décision de l'arbitre a, dès qu'elle est rendue, l'autorité de la chose jugée relativement à la contestation qu'elle tranche et le dessaisit de celle-ci.

L'arbitre a néanmoins le pouvoir d'interpréter la décision, de réparer les erreurs et omissions matérielles qui l'affectent et de la compléter lorsqu'il a omis de statuer sur un chef de demande.

Article R. 523-58

La décision de l'arbitre mentionnée aux articles R. 523-55 et R. 523-57 peut être contestée devant le Conseil d'Etat.

Sous-section 4 : Achèvement des fouilles**Article R. 523-59**

Dans les quinze jours suivant la notification par l'aménageur de l'achèvement des opérations de fouilles sur le site, le préfet de région lui délivre une attestation de libération du terrain. Faute de notification dans ce délai de l'attestation, celle-ci est réputée acquise. Tout intéressé peut alors demander au préfet de région de lui délivrer un certificat attestant qu'aucune décision négative n'est intervenue.

Section 8 : Le contrôle scientifique et technique des opérations d'archéologie préventive**Article R. 523-60**

Les opérations d'archéologie préventive sont exécutées sous le contrôle scientifique et technique des services de l'Etat chargés de l'archéologie. L'aménageur et l'opérateur de l'intervention archéologique sont tenus de faire connaître aux services

intéressés les dates de début et de fin du diagnostic des fouilles, au moins cinq jours ouvrables avant le début de l'opération.

Le responsable scientifique mentionné à l'article R. 523-22 informe par écrit les services de l'Etat chargés de l'archéologie de l'évolution de l'opération dans les conditions déterminées par ces derniers.

Les observations des services de l'Etat chargés de l'archéologie formulées à l'issue des visites de contrôle ou réunions de chantier sont communiquées par écrit à l'opérateur et au responsable scientifique, ainsi que, dans le cas des fouilles, à l'aménageur.

L'aménageur, l'opérateur et le responsable scientifique de l'opération assurent, chacun pour ce qui le concerne, la mise en œuvre effective des observations des services de l'Etat chargés de l'archéologie.

Article R. 523-61

En cas de non-respect des observations des services de l'Etat chargés de l'archéologie, le préfet de région met le responsable scientifique et l'opérateur en demeure de s'y conformer. Il procède de même en cas d'obstruction au contrôle. L'aménageur est informé de cette mise en demeure.

Si les intéressés ne prennent pas les mesures demandées dans le délai prescrit, le préfet de région peut :

1° En cas de manquement imputable au responsable scientifique, en désigner un nouveau ;

2° En cas de manquement imputable à l'opérateur, lui notifier qu'il envisage de retirer l'attribution du diagnostic ou l'autorisation de fouilles. L'opération est alors interrompue et l'aménageur et l'opérateur prennent toute mesure utile à la conservation des biens mis au jour et à la sécurité du chantier. L'opérateur dispose de quinze jours pour présenter ses observations. L'opération ne peut être reprise que sur décision expresse du préfet de région. Toutefois, si celui-ci ne s'est pas prononcé dans un délai de trois mois sur la suite à donner à son intention de provoquer le retrait, l'opération peut être reprise dans les conditions fixées par l'arrêté de prescription.

En cas de retrait de l'attribution du diagnostic ou de l'autorisation de fouilles du fait de l'opérateur, celui-ci ne peut prétendre à aucune indemnité en raison de son éviction ou des dépenses qu'il a exposées.

Chapitre IV : Financement de l'archéologie préventive

Section 1 : Dispositions relatives à la redevance d'archéologie préventive

Article R. 524-3

Lorsque la redevance est afférente à une opération autre que celles visées à l'alinéa a de l'article L. 524-4 faisant l'objet d'une réalisation par tranches de travaux, un titre de recettes et un avis d'imposition sont émis au début de chacune des tranches prévues dans l'autorisation administrative.

La redevance est perçue pour chaque tranche.

Article R. 524-4

Lorsqu'elle dépose un dossier de demande d'autorisation auprès de l'autorité compétente, la personne qui projette de réaliser des travaux exonérés du paiement de la redevance doit joindre au dossier les éléments justifiant qu'elle bénéficie de l'une ou l'autre de ces exonérations.

Article R. 524-5

Les réclamations relatives à l'assiette de la redevance sont instruites par le service liquidateur conformément au titre III du livre des procédures fiscales. Le service liquidateur adresse une copie des demandes de décharge ou de dégrèvement au préfet de région.

Article R. 524-6

Les décisions de dégrèvement et de décharge sont transmises au trésorier-payeur général. Elles mentionnent les références du titre de recettes initial.

Article R. 524-7

Le comptable du Trésor impute le montant du dégrèvement ou de la décharge sur le montant du titre initialement pris en charge.

Article R. 524-8

Le ministre chargé du budget désigne le comptable du Trésor compétent au titre de l'article L. 524-8.

Article R. 524-9

La majoration prévue à l'article 1761 du code général des impôts ainsi que les frais de poursuites sont versés à l'Etat.

Article R. 524-10

La fixation du taux de la redevance, tel que prévu par l'article L. 524-7, est opérée, par arrêté du ministre chargé de la culture, au 1er janvier de chaque année en prenant en compte le dernier indice du coût de la construction publié par l'Institut national de la statistique et des études économiques intitulé " moyenne associée ". Le taux actualisé appliqué comporte deux décimales après la virgule. La valeur est arrondie au centième d'euro le plus proche, la fraction égale à 0,005 étant comptée pour 0,01.

Article R. 524-11

La demande de rescrit prévue à l'article L. 524-7-1 précise le nom ou la raison sociale du demandeur, son adresse ainsi que les références cadastrales de l'unité foncière faisant l'objet de la demande. Elle indique les dispositions législatives dont le demandeur entend bénéficier. Elle est accompagnée d'une présentation précise et complète du projet de travaux qui fait l'objet de la demande ainsi que de toutes les informations et pièces nécessaires à l'appréciation par l'administration des règles de droit applicables à sa situation.

La demande est adressée par tout moyen conférant date certaine à la réception :

1° Au service de l'Etat compétent mentionné à l'article R. 331-9 du code de l'urbanisme lorsque les travaux projetés relèvent du a de l'article L. 524-2 ;

2° Au service de l'Etat chargé des affaires culturelles dans la région, lorsque les travaux projetés relèvent du b ou du c de l'article L. 524-2 et sont situés dans le domaine terrestre et dans les eaux intérieures ne relevant pas du domaine public maritime ;

3° Au département des recherches archéologiques subaquatiques et sous-marines lorsque les travaux projetés relèvent du b ou du c de l'article L. 524-2 et sont situés dans le domaine public maritime ou dans la zone contiguë.

En cas de demande incomplète, le service invite le demandeur, dans les mêmes formes que la demande, à fournir les éléments complémentaires nécessaires.

Le délai de trois mois prévu à l'article L. 524-7-1 court à compter de la date de réception de la demande par le service compétent ou de la réception des éléments complémentaires demandés.

Lorsque les travaux projetés relèvent du a de l'article L. 524-2, la décision sur la demande de rescrit est prise par les agents des services mentionnés à l'article R. 331-9 du code de l'urbanisme. Elle est jointe par le demandeur au dossier de demande de permis de construire, de permis d'aménager ou de déclaration préalable.

Section 2 : Dispositions relatives au Fonds national pour l'archéologie préventive

Sous-section 2 : Les subventions du Fonds national pour l'archéologie préventive

Article R. 524-17

Les subventions accordées par le Fonds national pour l'archéologie préventive sont attribuées, en vertu de l'article L. 524-14, par arrêté du ministre chargé de la culture.

Article R. 524-18

Les dispositions du décret n° 99-1060 du 16 décembre 1999 relatif aux subventions de l'Etat pour des projets d'investissement s'appliquent aux subventions prévues à l'article L. 524-14 sous réserve des dispositions de la présente sous-section.

Article R. 524-19

La demande de subvention est présentée par l'aménageur ou son représentant légal en même temps qu'est transmis le contrat prévu à l'article R. 523-45 dont la

présentation vaut demande d'autorisation de fouilles. Le contenu de la demande de subvention ainsi que les pièces à produire pour la constitution du dossier complet sont définis par un arrêté du ministre chargé de la culture et du ministre chargé du budget.

Les travaux de fouilles peuvent commencer dès l'obtention de l'autorisation de fouilles, celle-ci ne valant pas promesse de subvention.

Article R. 524-20

La demande de subvention est adressée au préfet de région dans le ressort duquel la fouille doit avoir lieu.

Le préfet de région transmet le dossier au ministre chargé de la culture accompagné de son avis.

Article R. 524-21

Pour chaque décision d'attribution, le montant maximum prévisionnel de la subvention ne peut excéder 50 % du montant de la dépense éligible prévisionnelle.

La dépense éligible prévisionnelle est le prix prévisionnel de la fouille convenu entre l'aménageur et l'opérateur.

La décision d'attribution est prise par le ministre chargé de la culture et notifiée à l'aménageur.

Article R. 524-22

Si, par suite de prescriptions complémentaires du préfet de région modifiant substantiellement l'équilibre économique du projet de fouilles, le coût réel est supérieur à la dépense éligible prévisionnelle, un complément de subvention peut être alloué. Celui-ci fait l'objet d'une nouvelle décision d'attribution.

Article R. 524-23

Le versement de la subvention intervient par prélèvement sur le Fonds national pour l'archéologie préventive, sur justification par l'aménageur de la réalisation de l'opération de fouille archéologique.

Sur demande de l'aménageur, une avance, qui ne peut dépasser 30 % du montant prévisionnel alloué, peut être versée lors du commencement d'exécution.

Des acomptes peuvent être versés au fur et à mesure de la réalisation de l'opération de fouilles.

Le montant cumulé de l'avance et des acomptes ne peut excéder 80 % du montant prévisionnel de la subvention.

Le solde est versé après remise du rapport final d'opération sur production par l'aménageur de l'attestation ou du certificat prévus à l'article R. 523-59 et de la facture qu'il a acquittée établissant le coût réel de la fouille.

Sous-section 3 : La prise en charge des fouilles

Article R. 524-24

Lorsque les travaux de fouilles archéologiques entrent dans le champ d'application des dispositions prévues au dernier alinéa de l'article L. 524-14, l'aménageur adresse au préfet de région une demande de prise en charge de leur coût en même temps que la demande d'autorisation de fouilles.

Le contenu de la demande de prise en charge ainsi que les pièces à produire pour la constitution du dossier sont définies par un arrêté du ministre chargé de la culture et du ministre chargé du budget.

Article R. 524-25

Le préfet de région dispose d'un délai de trois mois, à compter de la réception de la demande dont il accuse réception, pour vérifier si les conditions posées par l'article L. 524-14 pour une prise en charge sont remplies.

Toutefois, le préfet peut, par décision motivée adressée à l'aménageur, proroger de trois mois le délai d'instruction. A défaut de notification d'une décision dans ce délai, la prise en charge intervient de plein droit.

Article R. 524-26

Si, à l'expiration d'un délai de deux ans à compter de la décision expresse de prise en charge ou de la naissance de la décision implicite, la fouille n'a reçu aucun

commencement d'exécution, le préfet constate la caducité de sa décision et en informe le gestionnaire du Fonds national pour l'archéologie préventive.

Le préfet de région peut toutefois fixer un délai inférieur ou, exceptionnellement, proroger la validité de sa décision pour une période qui ne peut excéder un an.

Article R. 524-27

La décision expresse de prise en charge comporte notamment, outre le montant prévisionnel de la prise en charge, les modalités de paiement ainsi que les clauses de reversement. Elle vise le contrat prévu à l'article R. 523-44.

Article R. 524-27-1

Le montant prévisionnel de la prise en charge est calculé par référence à la dépense éligible prévisionnelle.

La dépense éligible prévisionnelle est le prix prévisionnel de la fouille convenu entre l'aménageur et l'opérateur affecté d'un taux correspondant à la part de la surface de construction prévisionnelle destinée au logement ouvrant droit à prise en charge en application du dernier alinéa de l'article L. 524-14.

Pour les zones d'aménagement concerté et les lotissements soumis à permis d'aménager en application de l'article L. 421-2 du code de l'urbanisme, le montant de la prise en charge est égal à 50 % du montant de la dépense éligible prévisionnelle.

Pour la construction de logements sociaux mentionnés au 1° de l'article L. 331-12 du code de l'urbanisme, au prorata de la surface de construction effectivement destinée à usage locatif, le montant de la prise en charge est fixé à 75 % du montant de la dépense éligible prévisionnelle.

Dans les autres cas mentionnés à l'article L. 524-14, le montant de la prise en charge est égal à 100 % du montant de la dépense éligible prévisionnelle.

Article R. 524-28

Le montant prévisionnel de la prise en charge est arrêté après vérification par le préfet du bien-fondé du montant de la demande. Celui-ci est apprécié au regard du

cahier des charges scientifique de la prescription et de la nature de l'opération archéologique.

Article R. 524-29

Le montant attribué peut être révisé si des prescriptions complémentaires du préfet de région entraînent un coût final de l'opération de fouilles archéologiques excédant de plus de 5 % le coût prévisionnel objet de la décision de prise en charge. Le complément de prise en charge éventuel fait l'objet d'une nouvelle décision.

Article R. 524-30

La liquidation de la prise en charge correspond au coût réel de l'opération de fouilles, plafonné au montant prévisionnel de la dépense prise en charge.

Le paiement de la prise en charge est réalisé par prélèvement sur les crédits du Fonds national pour l'archéologie préventive, sur justification par l'aménageur de la réalisation de l'opération de fouilles.

A l'exception des demandes prévisionnelles présentées pour les zones d'aménagement concerté et les lotissements, une avance peut être versée lors du commencement d'exécution, qui ne peut dépasser 30 % du montant prévisionnel alloué.

Des acomptes peuvent être versés au fur et à mesure de la réalisation de l'opération de fouilles.

Le montant cumulé de l'avance et des acomptes ne peut excéder 80 % du montant prévisionnel de la prise en charge.

Le solde est payé sur production par l'aménageur, dans un délai de six mois à compter de la date de remise du rapport final, de l'attestation de libération du terrain ou du certificat prévu à l'article R. 523-59 et de la facture qu'il a acquittée établissant le coût réel de la fouille.

Article R. 524-31

Les personnes physiques construisant pour elles-mêmes et les organismes construisant les logements visés au dernier alinéa de l'article L. 524-14 peuvent

donner mandat à l'opérateur pour qu'il encaisse directement les sommes accordées pour la prise en charge et qu'il procède, le cas échéant, à leur reversement total ou partiel à la demande du préfet de région. Ce mandat doit être transmis à ce dernier en même temps que la demande de prise en charge. Dans ce cas, le solde est payé par prélèvement sur les crédits du Fonds national pour l'archéologie préventive, sur production par le mandataire de la facture établissant le coût réel de la fouille accompagnée de l'attestation de libération du terrain ou du certificat prévus à l'article R. 523-59.

Article R. 524-32

Lorsqu'est intervenue une décision implicite de prise en charge par application de l'article R. 524-25, ses modalités de mise en œuvre sont définies par le préfet de région par référence, en tant que de besoin, aux articles R. 524-27 à R. 524-31.

Article R. 524-33

Le préfet de région exige le reversement total ou partiel des sommes allouées si l'opération n'est pas réalisée dans les conditions prévues par la décision de prise en charge.

Section 3 : Dispositions relatives aux subventions accordées aux services des collectivités territoriales

Article R. 524-34

Les subventions mentionnées à l'article L. 524-11 sont attribuées par arrêté du ministre chargé de la culture.

Ces subventions sont versées en fonctionnement.

La demande de subvention est adressée chaque année au plus tard le 31 décembre au ministre chargé de la culture par la collectivité territoriale ou le groupement de collectivités territoriales mentionné à l'article L. 523-4.

Article R. 524-35

Le montant de la subvention est fixé sur la base d'une valeur forfaitaire par mètre carré de la surface des opérations de diagnostic d'archéologie préventive prescrites par le préfet de région et réalisées au cours d'une période de référence.

La valeur forfaitaire mentionnée au premier alinéa est majorée en fonction du niveau de complexité des opérations.

La période de référence, la valeur forfaitaire par mètre carré et les coefficients de majoration sont fixés par arrêté conjoint des ministres chargés de la culture et du budget.

Article R. 524-36

Lorsque la subvention est accordée, elle fait l'objet d'un versement unique.

Ce versement est notifié au plus tard le 31 janvier de l'année suivant la demande.

Cette notification est accompagnée d'un état récapitulatif des surfaces ayant fait l'objet d'une opération de diagnostic d'archéologie préventive.